טהרות שלשה עשר פרק א

בשהשלים לדבר על הטומאות החמורות. והילך ענין טהרתם. דבר בענין הטומאות הקלות שאין בהם אלא הערב שמש. וסידר אחר פרה מס' טהרות. וקרא שמה טהרות בל' נקייה. שהדיבור בה הוא בטהרת הטומאה ועוד שידיעת הטומאה מצריך לדעת ענין הטהרה. הרמב"ם. *ואע"פ שהר"ם כתב (בתחלת המס') דמסכת זו ראוי' לקודמה אחר עוקצין דודאי אחריה נכנית דפ' בתרא דעוקצין כוליה במחשבה והכשר איירי. ובדין נגלת בהמה טמאה וטהורה ובדין נגלת עוף טהור וטמא ע"כ. אמנ אין לנו אלא דברי הרמב"ם כי דבריו מעין שכך קבל הסדר אחת לאחת אלא שמלבו מוליא טוב טעם ודעת על סמיכתן באמת ויושר. וכתב עוד הרמב"ם ושמא יחשוב החושב שענין קריאת שם הסדר סדר טהרות וקרא שם מסכת ממנו טהרות שהוא תפיסה על המחבר. ואנו אומרים שאינה תפיסה אצל חכמי ההגיון. שהם קורא'ן המין הפרטי. בשם המין הכולל אותו. ע"כ:

*) מכאן עד סוף הדיבור הוא מבעל תו"ע.

ר' עובדיה מברטנורה

פרק א **א שלשה** עשר דבר. צריכה מחשבה. שיחשב עליה לאכילת אדם. שכל האוכלים המוחרים אין צריכים מחשבה. אבל זו הואיל והיא אסורה באכילה צריכה מחשבה ואח"כ תטמא. ודוקא בכפרים דליכא רוב עם. אבל בשווקים. אינה צריכה מחשבה. שכיון שיש רוב עם הבאים לשוק. איכא טובא דאכלי נבלת שוק טהור. והכי מפורש בפ' בתרא

תוספות יום טוב

פרק א **א שלשה** עשר דבר מטין הן אחת לאחת בפי' הר"ב במשנה דלקמן. ומכינא למטוטי ראשי אגפים ויאש הזנב. והיינו לר"מ. דאילו לרבי יוסי הא איתנהו ע"ו. ולרבי יהודה ליתנהו אלא י"ב:

צריכה מחשבה. פי' הר"ב שיחשב עליה לאכילת אדם שכל האוכלים כו' והיינו לטמא טומאת אוכלים אבל לטמא בבית הבליעה א"ל מחשבה. שלא מצינו שום טומאה חמורה שתהא צריכה הכשר

מסכת טהרות

פרק א **א שלשה** עשר דבר בנבלת העוף הטהור א). צריכה מחשבה ב) ואינה

מלאכת שלמה

בעה"י יודע כל נסתרות בתחיל מסכת טהרות:

פ"א א שלשה עשר דבר נאמרו בנבלת העוף הטהור וכו'. ואיתא בפ"ק דבכורות דף י' ופי' שם הרגמ"ם ז"ל בכתיבת יד האי דנקט בנבלת עוף טהור דלריך מחשבה כ"ם נבלת עוף טמא אבל האי דנקט עוף טהור רבותא קמ"ל דאע"ג דעוף טהור דראוי הוא לאכילה בין לישראל בין לעכו"ם אפ"ה לא תטמא טומאת אוכלין אלא במחשבה ע"כ. ואיתא ג"כ בגמרא פרק בא סימן דף ל' ודף כ"ח ואמר רבא התם דמדקתני לריכה מחשבה אלמא מחשבת חיים לא שמה מחשבה דהא מחיים סתמה לאכילה ואפ"ה לא מהניא היינו מחשבה לטומאה דבעינן מחשבה בשעה שראויה לקבל טומאה ומחיים לאו בר קבולי טומאה ודאי

תפארת ישראל

הענינים אשר נכבדות מדובר בהן במסכת זו. הן ארבעה במנין. א) יודיענו איזה אוכל יחול עליו טומאה מעצמו אף שלא נגע בו טומאה. ואיזה אוכל שמקט"ו מגוף אחר. ב) יודיענו עד כמה גופי' תתפשט הטומאה מזה לזה. בחולין. בתרומה. ובקודש. ג) יודיענו ביאור כל דיני ספק טומאה ברה"י או בר"ה: ד) יבאר לנו בסוף כל דיני טומאת הע"ה וטהרתן. אולם פתח תנא לפרש לנו דיני טומאת נבלת עוף טהור ועוף טמא. ודיני נבלת בהמה טהורה וטמאה. כדי לבאר לנו מה הן הדברים החשובים אוכל לקט"ו. וכמה שיעור כל א'. ואגב זה נקט נמי שאר דיני נבלת עוף טמא וטהור:

יבין

פ"א א) דאע"ג שאין בה טומאה כלל רק שבשאכלנה אדם בטמא. ומטמא בגדים וכלים שנוגע לא בעודה בבית בליעתו. הוץ מאדם וכ"ח. אפ"ה אם חשב עליה. ואמר שתהי' לאכילת אדם. אז מטמאה כשאר אוכלין טמאים אף שלא נגע בה שום טומאה הרי היא ראשון לטומאה. מדאשאר שתהיה אסע"ו בבית הבליעה. אולם המעם שלריכה מחשבה. היינו משום מדאחשורה איכה טומאת לאכילה מסתמא. ואע"ג דגם בנאכלת מנכרי חשיבא מאכל לקט"ו [בטהרות פ"ח מ"ו. ועיין חולין קי"ח ב]. נבלת עוף טהור שמת מעצמו גם עכו"ם לא אכל לי' [ועיין שוקין פ"ג מ"ג]. והא דלריכה מחשבה לאו בכל דוכתי. אלא ה"ק אפשר שלריכה מחשבה קודם שתטמא טומאת אוכלין. היינו רק בכפרים. אבל בעיר גדולה שיש עם רב שאוכלין אותה. לכך גם אם לא חישב עליה לאמר שתהיה לאכילת אדם. טמאה כשאר אוכלין טמאין. ולאשוקי שאר אוכלין דא"ל

יבין

מחשבה בשום דוכתי. דמסתמא לאכילה קאי. ומ"ש שתטמא בבית הבליעה א"ל מחשבה בשום מקום. גם ל"ל מחשבה. הא לאחשבה ואכל לה. ואי בשתחשבה לו תבירו לבית הבליעה נגד רצונו סרי חישב עליה חברו לאכילה [כך פירשתי ע"ד הש"ס בריתות דכל"ת] דאמרינן דאפילו מתיכתו לאכלה מחשבה. א"כ כ"ש לקיחתו לאכלה. וא"ת א"כ אחש ק"ו בעי ר"י למילף [דלה דעכ"ל] אם טמאת טומאה חמורה שלא במחשבה מכ"ש שטומאה קלה שלה לא תבעי מחשבה. והרי כל טומאה חמורה א"א בלי מחשבה. דסרי לקחה לאכלה. והיינו מחשבה. וי"ל דכבר רמז לנו רש"י שם לישב זה. דמוירי שלא ידע שזה טוא נבלה. ול"מ סיה ל"ל דמוירי שהי' מתעסק. ובפיזור מחשבות אכלה בלי דעת: ב) שבמחישב עליה לאכלה. אז אע"ג שלא הוכשרה במים וגם לא נגעה בשרן. אפ"ה טמאת אוכלין שהוכשרו במים וטמאתו אח"כ באמע"ו. דנעשו ראשון לטומאה: לאחר

טמאה וסתמה לאו לאכילה ויש בה עוד דיחוי אחר שאסורה לישראל משום נבלה וטהורה אין לה אלא דיחוי אחד דנבלה עכ"ל רש"י וכ"כ התוס' שם. ובזה יש מקום קלת המעמיד גם דברי הרמב"ם והרב כאן אבל עדיין לא ה"ל להשמיע עיקר דמאיסא להו בכפרים ולולי דברי רש"י ותו' נראה דזה עיקר הטעם משום דישראל בדילי מינה זילא גם הו ובכרכים דליכא רוב עם איכא דלא חייסי ולא זילא להו. ומה שהקשו התו' מכתלי דחזירי. י"ל שאני כתלי דחזירי מתוך שמצוי ביותר חביבא להו. וכפ"ר דעוקצין ר' שמעון אף הגמל והארנבת והפפן והחזיר א"ל מחשבה ומפרש לה בבכורות משום שיש להן סימן טהרה. משמע דעיקר הטעם משום דמאיס להו ובחל סימנן הרה ס"ל לר"ש דתו לא מאיס ותלע דערפה דאסירא לישראל ולא בעי מחשבה משום דלא מאיסא כטמאה וכ"מ מדברי התו' בבכורות שכתבו בכפרים אוכלין מוטעין לא זכוי אלא מידי מעליא. ובשוקים אוכלין מרובין וקונין כל דבר ע"כ. ונראה מכל זה דוקא נבלה גמורה שמתה מאלי' דמאיסא בעי מחשבה אבל נתנבלה בשחיטה הוי כנבלה לענין טומאה. הבא לענין מחשבה לא בעי מחשבה. וע"ש: **מחשבה**. בזבחים דף ק"ה מייתי לה ופי' רש"י לריכה מחשבה להלערף פחות מכזית ממנה להאכיל

תוספות אנשי שם. א במשנה. י"ג דבר בנבלת העוף הטהור. יש לדקדק אמאי לא אמרו ג"כ כמה דברים בנבלת העוף הטמא. וביותר דגם בעוף הטמא יש י"ג דבר.

א) מחשבה. ב) הכשר לקבל טומאת אוכלים. ג) פסול גויה. ד) שאין בה כזית בכית הבליעה. ה) אין טעון הערב שמש. ו) אין חייבים עליה על בלאה

ציונים

א שלשה עשר דבר. זבחים קי"ח: ובחולין נה ב: בכורות י. עקלים ח.

העוף הטהור מיי' פ"ג מס' מע"ט ה"ב:

חלופי גרסאות

א דבר בד"ל ובד"ו ובמכב"ל דברים. בכל המצוות נדפס אחד תיכת דבר „מלא" בסוגר. ונקבר להבין. ואחר התיפוס נמצא אתה לאשונה בד"פ שע"ל. ובך הדבר שבמצוות שהו לפני זה נדפס דבר והמנים קדפס דבר בר"ם בסוגר „מלא" ל"ל שמלא ניין בסוגר „מלא" ל"ל שמלא נוסחתא. דברים. ואחר"כ בכל המצוות הדפיסו דבר וגם תיכת מלא בסוגר. ושעו בזה שהי' לנם רק להעיר שמלא נוסחתא „דברים":

משנה אחרונה

פ"א א בנבלת עוף טהור. בנבלה לאו דוקא דהאוכל אבר מן החי ממנה ומליקתה ושחיטתה מטהרין אינם בנבלתה. אלא י"ג הם בעוף טהור ורובם בנבלתה: צריכה מחשבה. פי' הרב שכל האוכלין המותרים א"ל מחשבה וזו הואיל ואסורה באכילה לריכה מחשבה וכ"כ הרמב"ם. ודברי תימה הם דא"כ נבלת בהמה טהורה הא נמי אסורה באכילה וא"ל מחשבה כדתנן פ"ג דעוקצין ומחשבה זו אף לנכרי היא כדלקמן פ"ח מ"ו ולנכרי לא נאסר משום. אבל עיקר הטעם שבכפרים אין רגילין לאכול בשר עוף אלא בכרכים. ולשון רש"י בחולין דקכ"ח בכפרים עניים הם ואין רגילין לאכול עופות. ומ"מ אינו מיושב דא"כ מאי איריא נבלה אפילו שחוטה נמי. וי"ל דשחוטה אין לך מחשבה גדולה מזו שנחשבה לאכילה. אבל בפ"ק דבכורות דף יו"ד פי' רש"י שאין רגילין בכפרים בעופות וגם יש בה דיחוי אחר שאסורה לישראל. והיינו נמי טעמא דנבלת בהמה טמאה בעי מחשבה וטהורה לא בעי. דטמאה יש בה שני דיחויין שהיא

ואינה צריכה הכשר ומטמא טומאת אוכלין בכביצה) וכזית בבית הבליעה) והאוכלה

הכשר. ולפיכך דין הוא שלא תהא צריכה מחשבה. אבל טומאה קלה והיא טומאת אוכלים ומשקין אע"פ שזו אינה צריכה הכשר הרי כל אוכלין צריכין הכשר וצריכין מחשבה. הלכך אף זו לטמא טומאה קלה אע"פ שא"ל הכשר. צריכה מחשבה. גמרא פ"ו דכלים דף כ"א * [ופי' מחשבה עיין מ"ש ספכ"ה דכלים ד"ה ומחשבה]: **הכשר**. היינו דבר המכשירו לטומאה. כגון שרץ ומים. כדפי' הר"ב:

ומטמאה טומאת אוכלים בכבילה. וצריך לי עיון דלא תנן נמי וכחלי פרס לפסול את הגויה. כדלקמן תנן נמי וכחלי פרס לפסול את הגויה. כדלקמן משנה ג'. ובפ"ד דמעילה משנה ה' תנן כל האוכלים מלטרפין לפסול את הגויה: **בכביצה**. כתב הר"ב דכבילה ממנה אם נגעה באוכלין טהורים נטמאו. *(וכן להלטרף לפחות מכבילה אוכלים לקבל טומאה לצרך שתהא כבילה לפי שעתו בכמה מקומות. והזכרתיה בסוף משנה א' דפ"ק דתרומות) והר"ש כתב לתרוייהו. ומאי דקשיא מרפ"ב דלקמן. אפרש שם בס"ד: **בכביצה**. עיין בפי' הר"ב במשנה ה' פ"ד דמעילה ומ"ש שם: **וכזית** בבית הבליעה. כתב הר"ב דכתיב והנפש אשר תאכל נבלה וטרפה וכו' בנבלת עוף טהור הכתוב מדבר. כדדרשי' בת"כ דילאת נבלת בהמה שהיא מטמאה עד שלא יאכלנה. ולא בעוזו בפה מדכתיב והנפש אשר תאכל והל"ל והאיש אלא לומר דלקמן: **בבית** הבליעה. פי' הר"ב כשמגיע בבית הבליעה.

מלאכת שלמה

ודמי ר' זירא דהכא איכא למימר דבעוף הבר שהיה פורח באויר ונפל מן הרוח עסקינן דלא הוה קמן מחיים לאיחשוב עליה. ופי' שם רש"י ז"ל ואינה צריכה הכשר לא הכשר מים ולא הכשר נגיעת שרץ אלא מאליה מעמאה בלא שום נגיעה ע"כ:

ואינה צריכה הכשר דהכשר בזרעים הוא דכתיב ודרשי' מה זרעים שאין סופם לטמא טומאה חמורה פי' דאינם נעשין אב הטומאה עולמית ואפילו נגעו במת שהוא אבי אבות הטומאות אינם נעשים אב לטמא אדם וכלים דמהיכא נפקא דנוגע במת מטמא אדם מהאי קרא דכתיב וכל אשר יגע בו המת יטמא והנפש הנוגעת באותו טמא בתרא דעוקלין: ואינה צריכה הכשר. אלא מטמא טומאת אוכלים ככל שאר אוכלים שנגעו בשרץ שהם נעשים ראשון לטומאה. ואין צריך שיבואו עליהם מים או שאר משקים ולא שהגע בשרץ. דהכשר בזרעים הוא דכתיב (ויקרא יא) וכי יתן מים על זרע וגו'. ודרשינן מה זרעים שאין סופן ליטמא טומאה חמורה צריך הכשר. אף כל שאין סופו ליטמא טומאה חמורה צריך הכשר. ילאה נבלת עוף טהור שסופו ליטמא טומאה חמורה. שהיא מטמאה אדם ובגדים בבית הבליעה שא"ל הכשר: ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה. דכבילה

יכין

ג) דאחר שיחדה לאכילה. אם נגעו אוכלין טהורים בכבילה ממנה. נעשה שני (א): ד) דאף שלא חישב עליה לאכילה. אפ"ה בעוד הכזית בבית בליעתו. הו"ל שאוכלה אהע"ו לטמא [אפ"ה בעוד הכזית בבית בליעתו] [לאפוקי כשפה שעדיין היא בפיו. או אחר שבלעה. דבעודה בפיו עדיין טהור לגמרי. ואחר שבלעה אינו רק ראשון לטומאה]. וטומאה בגדים שנוגע אז [לאפוקי כשפה שעדיין היא בפיו. או אחר שבלעה. דבעודה בפיו עדיין טהור לגמרי. ואחר שבלעה אינו רק ראשון לטומאה]. וטומאה בית הבליעה בנבלת עוף טמא. ולפיכך מדכתיב ונפש אשר תאכל נבלה וטרפה שחיטתה מטמרתה. הרי כל טרפה שחיטתה מטמרתה שיאכלנה. הרי כבר משהאיתה בפיו נטמא מדנשחה. ואו האיך יטמא מדאכל טרפה. אפילו טמאה ברייתה [כחולין עד"א]. ולאי דמיירי בבהמה טמאה שאין שחיטתה מטמרתה. הלף שאינו מטמא במגע ובמשא. עכ"פ ששחטה נמי נבלה היא. אלא קבלנו שלמ"ס דאף בנבלת עוף טהור שכתוב מדבר. היינו כשהיא בבית הנפש. וטרפה דקא מטמא בבית הבליעה דוקא. ולפיכך בית הבליעה מדכתיב ונפש כי תאכל וגו', היינו כשהיא בבית הנפש. וטרפה דקא קרא, אינה וי"ו המחלקת. אלא לאשמעינן דרק בעוף טהור ששייך בו טרפות. ולאפוקי עוף

תפארת ישראל

בועז

(א) והא דלא תני שכשחיטה עליה ואכל חלי פרס ממנה נטמא גופו מלאכול תרומה. כל אוכל אוכלין טמאים [כמבילה פ"ד מ"ה

משנה

להצלים פחות מכבילה אוכלין לקבל טומאה ע"כ והוא תמוה מאד דהך דצירוף לא איתמר אלא בנבלת בהמה פ"ג דעוקצין מ"ג דיש בה בעצמה טומאת נבלה לטמא אדם וכלי וכ"ש אוכלין אלא מחשבה. וקתני התם דבעי מחשבה ולא מיתוקם אלא לענין צירוף כמ"ש הרב שם. והכא בנבלת עוף טהור דאין לה שום טומאה אלא מחשבה מיתוקם כפשטה וא"ע. תו איתא בגמ' שם מאן שמעת ליה הך סברא לצריכה מחשבה וא"ל הכשר ר' מאיר וכו'. לא ידעתי פי' דבר זה דמכמים נמי אית להו הך כל שסופו לטמא טומאה חמורה א"ל הכשר כדאיתא שם בהדיא ברייתא הסוגיא ולענין מחשבה נמי לא אשכחן פלוגתא בה:

ואי"צ הכשר. פי' הרב דילפי' מזרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה. וא"ת א"כ נילף מזרעים שא"ל להם לעולם לבא לידי טומאה חמורה. ולאפוקי עוף שאפשר לו לבא לטומאה חמורה אם מתיס קודם שחיטה וא"כ אפילו שחוטין לא ליבעו הכשר. וי"ל דהכשר באוכלין כתיב מכל האוכל אשר יאכל והני בחיים לאו אוכל ניהו ומשמשתו ונעשין אוכל א"א להם לבא לטומאה חמורה:

ומטמא טומאת אוכלין. וא"ת הא כבר תני בה מחשבה והכשר והיינו

אחרונה

לטומאת אוכלין ולמה ליה למיתני שמטמא. ואין לומר דחדל מלתא היא דכמנין י"ג דבר חשיב להו בתרתי כמ"ש הרב במ"ב. וי"ל דאתי לאשמועי' אפילו היא שלמה לא מטמא אם אין בה כבילה דהא דאמרי' האברין אין להן שיעור היינו בטומאה חמורה ולא בטומאה אוכלין ובמס' זבחים דף ק"ה משמע דקמ"ל דלא נימא הואיל וסוף לטמא טומאה חמורה בכזית ליטמו נמי טומאת אוכלין בכזית:

וכזית בבית הבליעה. פע"ג דהיא שלמה ואין בה כזית לא מטמא אע"ג דבטומאה חמורה אמרי' האברין אין להן שיעור. שאם הכא דאכילה כתיב בה ואין אכילה פחות מכזית. וכ"כ הרמב"ם פפ"ה מהלה"ט:

טומאת אוכלין בכבילה. בתו"ש הקשה ליתני נמי כחלי פרס לפסול את הגוי'. וי"ל כשאכל פחות מכזית של חלי פרס ואכל בכדי אכילת פרס דטומאת בית הבליעה ליכא אלא הי' שם כזית. ו"ל דלאו קושיא היא דגזרת פסול גוי' מדרבנן כמ"ש הר"ש פ"ב מ"ב שם יעבו לומר כשם שבפיס לא מעמו כך בחוץ. ובאוכל פחות מכזית דלא שכיח לא גזרו. וכ"ש לשעת הסוברים דפסול גוי' היא עצמה גזר"ת דבר האוכל אוכלין ממאין דגזור דלמא שדי אוכלין ממאין בע"ח מקה

בכורים

יבמות

ביכורים

ברכות

בבא קמא

בבא מציעא

בבא בתרא

שבועות

מכות

מנחות

חולין

בכורות

ערכין

תמורה

כריתות

מעילה

תמיד

מדות

קנים

ציונים

תוספות חדשים

הידושי מהרי"ח

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דכבילה ממנה אם נגעה באוכלים טהורים. נטמאו: וכזית בבית הבליעה. אדם שאכל כזית ממנה נטמא. ונטמאו בגדיו כשתגיע לבית הבליעה. דכתיב (שם יז) והנפש אשר תאכל נבלה וטרפה כו' ובנבלת עוף טהור הכתוב מדבר. וכתיב תאכל. ואין אכילה פחות מכזית: וטעון הערב שמש. ולא סגי בטבילה לחודיה: וחייבים עליה על ביאת המקדש. כשאר כל הטומאות. דכתיב בטומאת מקדש וקדשיו (ויקרא ה') לכל טומאתו אשר יטמא בה. ודרשי' לרבות בולע נבלת עוף טהור: ושורפים עליה את התרומה. אם נגעה נבלת עוף טהור בתרומה נשרפת. שכשאוכה בבית הבליעה דין ראשון לטומאה יש לה. ומטמאה את התרומה

לומר שבבית הנפש מטמא. והוא בבית הבליעה. וכשירדה מבית הבליעה. לתוך המעיים. ג"כ אינה מטמאה. בת"כ ילפינן לה הכי. אכל במשנה ט' פרק בתרא דזבים דייק הר"ב מיאכל. אכילה בבית הבליעה משמע. ועוד אפרש בסוף מקואות בס"ד *[ומ"ש הר"ב ויטמאו בגדיו עיין בפירושו למשנה ב' פ"ק דכלים]: **טעון** הערב שמש. שכן כתיב ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר: **וחייבים** עליה על ביאת המקדש. כתב הר"ב דכתיב כו' אשר יטמא בה ודרשינן לרבות בולע נבלת עוף טהור. וכ"כ הרמב"ם ובת"כ כן נדרש כן ולכאורה בה משמע מיעוטא ובגמ' פ"ק דשבועות דף ז' בה למעוטי תרומה שאם אכל תרומה בשוגג והוא טמא שאינו בעולה ויורד ומסיק דלא איצטריך דמהיכי תיתי כיון שאין בהכרת. אלא לרבות נבלת עוף טהור. ומקשה הא אמרת בה מיעוטא הוא. ומשני משום דמיעוטא הוא אייתר. כלומר אדרבה כיון דמיעוט הוא בא לרבות. לפי שיש עוד מיעוט כתיב או כי יגע. דבר נגיעה אין. דלאו בר נגיעה לא. ואמיעוט נבלת עוף טהור שאינו מטמא בנגיעה אלא בבית הבליעה. הוי מיעוט אחר מיעוט. ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות: **והאוכלה טעון הערב שמש** ה). **וחייבים עליה על ביאת המקדש** ו). **ושורפין עליה את התרומה** ז). **והאוכל**

מלאכת שלמה

עוף הטהור מדבר הכתוב כדלקמן וכן למדו ז"ל שאינה מטמאה בגדים אלא בבית הבליעה מדכתיב בסיפיה דקרא ומטמא עד הערב וטהר מי לא עסיקי' שאכל סמוך לשקיעת החמה שעדיין היא קיימת בתוך המעים ואמר רחמנא וטהר עכ"ל ז"ל:

ופי'

יכין תפארת ישראל

עוף טמא [ועיין זבחים פ"ע כ'] : ה) דהכי מפורש גבה בקרא. ורחץ במים וטמא עד הערב: ו) אם אכלה וקודם שהעריב שמשו אחר טבילתו. וכ"ש אם קודם שטבל, נכנס למקדש. אם במזיד חייב כרת. ואם בשוגג חייב קרבן חטאת עולה ויורד. וה"ה באכל קדשים [בשבועות דז"ב] (ב) : ז) אם אכל כזית ממנה ונגע בתרומה. או אם אחר שחישב עליה לאכילה נגעה היא

עלמה

היינו רק כשבלע כל הכזית בבת אחת. דאלו בשבלע קורט קורט. הרי האחרון יתהווה ע"י קרטוניה הראשונים אב הטומאה. הרי ע"י הראשונים שכבר הם בכרסו. אין כשיבלע הקרטון ואילו באכל חלי פרס. אפילו אכלו קורט קורט תוך אכילת פרס. טמא ונעשה שני [כרמב"ם פ"ח מהטע"ו ה"י וי"ח]. ואנו נ"מ לענין להבלים, שמצטרף פחות מכזית מנבלת עוף טהור להבלים שיעור הב' כיצים משאר אוכלין שנטמאו [וכר"ב פ"ח דעוקצין מ"ג בנבלת בהמה]. וא"כ אין חלי פרס בכלל מאתים מנה, לטומאת כזית שבבית הבליעה דהרי גם פחות מכזית ממנה מהני לטומאת חלי פרס. ובתוס' חדשים רצה לתרץ זה. דממ"נ. אי נתערב כזית ממנה בהשיעור חלי פרס. הרי הכזית לבד כבר טימאתו טומאה חמורה. ואי בשנתערב פחות מכזית בהחלי פרס. הרי פחות מכזית אין סופו לטמא טומאה חמורה בבית הבליעה. וא"כ לפיכך ריקה הכשר מים וארץ. ואין בזה חידוש משאר אוכלין. ובמחה"כ דברי הקדושים מב' לדיים. חדא. דבשתערב כזית ממנו בחלי פרס שאר אוכלין טמאים. אין הכזית מטמא טומאה המורה לעריך שיהיה הכזית ממנה בבית הבליעה כולה בלי תערובות, וכמש"ל. ומי מכריחנו לומר שיעקוב התנא חלי פרס. באופן שיבלע הכזית שמעורב מהעוף טהור כתוכו, בבת אחת. שנית, תמוה נ"כ מ"ש תו. דפחות מכזית ממנה. מדאין סופו לטמא טומאה חמורה. עריך הכשר מים וארץ. ולא ידענו מנ"ל לרבינו הא. דהרי שפיר סופו לטמא טומאה חמורה לאחיכה אחרת. והכי אמרינן בפירוש בס"ם [כריתות דכ"ח סוף ע"א]. ואאמ"ו ע"ר הגזעוק"ל תי' דאי הוה תני טומאת אכילת חלי פרס. לא הוה שייך למתני אבתרה דבעי הע"ם וחייב עלה על בית מקדש. דהרי ליתנהו בפסול גוויי' [כפי"ח דפרה מ"ה]. אבל האוכל כזית ממנה. הרי מדהוה האדם האוכל בעודה בבית בליעתו כאהע"ו. לכן גם אחר שבלע. נחית חד דרגא להיות עכ"פ ולד הטומאה דאוריתא [וכפ"ח דשבועות ד"ו]. ול"מ הי' נ"ל דלהכי לא נקט פחות מכזית שממנה. אמלורף בכחלי פרס שאר אוכלין טמאים. מדלא בעי למנקט בהי"ג דברים. רק אותן הדינין שיש בהנבלת עוף טהור בעלמו. משא"כ בשר העוף שממנה בחלי פרס שאר אוכלין. אין הדין שייך בבשר העוף אם לא בצירוף שאר האוכלין:

(ב) ותמהני ברבותינו המפרשים לא העירו כאן. ובמסכת פרה [פי"ב מ"ד] ובשאר דוכתי לפרש כן. והרי הוא דבר פשוט. דכיון דפרשת בליעתו. מ"כ כיון בנכנס לקודם או אכל קדשים, חייב. וג"ל דהא דנקט תנא רק כניסת מקדש, לאו משום דהלא מיניהו נקט. דא"כ מסתבר דטפי הו"ל למנקט אכילת קודש. מדמוקדם בקרא. דכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא. אלא נקט כניסת מקדש לרבותא והיינו משום דהג"ם דילפינן מינה בסוגיא דשבועות הנ"ל טומאת קדשים. היינו מדילפינן בהמה בהמה. וג"ש זו ג"ש אלימתא היא. וכדקאמר התם. אקרא אני חיה. בהמה למה נאמר. נמצא שג"ש זו מופנה מב' לדדים דלמדין ואין מביכין [כגדה כב"כ]. משא"כ הג"ש אחריתא דיליף מינה רבא שם שם טומאת מקדש. היינו הג"ם דטומאתו טומאתו. זאת הג"ם אינה פשוטה כל כך. דהרי הרבה יש להביא עליה [כתוס' שבועות דז"א ד"ה אתיא]. וגם אינה מופכה. דהרי מצרכינן מלת טומאתו לרבות זבים וזבות [ברש"י בהומש פ' ויקרא בשם ת"כ]. וכמדומה לי שהך ג"ם אסמכתא בעלמא היא. וכדאשכחנא בש"ס טובא דכוותי' [בתוס' קדושין דכא"ב ד"ה גאולתו, ורש"י מ"ק דד"א] ועוד בשאר דוכתי. ולא הוה הך ג"ם רק גלוי מילתא בעלמא. משום דההקישא דמייתי הש"ם לעיל מינה. מדכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא. גלי עלי' הג"ם הנ"ל דטוקי' להקישא לקדשים ולא לתרומה [ואפשר שזה נמי כוונת התוס' שם בד"ה אתיא]. ולהכי מדאין ילפותא דכניסת קודש פשוטה כל כך. להכי איידי דאתיא מדרשא הביאה לי' [בסוכה דכ"א]. זהו לפע"ד הטעם האמיתי לנקט הכא. ובפרה [פי"ב מ"ד] ובכל שאר דוכתי. רק כניסת מקדש [ועיין עוד זבחים לג"ב דגם משם ים לתרן]:

ויש

לפשוטי לכן לא אמרו מכין. והתירוץ הב' הוא. דבעוף טמא ליכא אלא דבר אחד דקודם מחשבה הוי כטן ואין בו שום דבר. לא שהאוכלו חייב משום טמא. וזה מפורש בתורה. וגם כיון דאכלו הרי תשב עליו. ורק דבר אחד בו. דלאחר מחשבה נעשה אוכל. וכל התשבה דברים לבד מהא דלריך מחשבה יש בכל האוכלין. והא דלריך מחשבה בכלל בזה דאינו אוכל עד אחר המחשבה וגם הני תרבעה דכנפיס וכו' אין לחשבם בעוף טמא דכיון דשוין ממש לכל הנוף דמיטמאין ומצטרפים למה לי למחשביהו דבעלמא בעוף טהור לכנפיס ובלה מטמאין ולא מצטרפין יש לחשוב מכין וגם תרעוס וצפרים שגם מצטרפים תשיב להו כמנין משום דדמי קלת לכנפיס ובלה. לש"ה.

ציונים

וקיבים עליה. פיי' פ"ג פס' ביאהמ"ק ה"ד:

חלופי גרסאות

המקדש בד"ב ובד"ו ובמסכ"ת בית המקדש:

תוספות חדשים

א תוי"ט ד"ה בבית הבליעה כו' אינה מטמאה. פירוש עומאת תמורה אבל מטמא אי' ופוסל אי' כלתנן שם בזכיכא תוי"ט ד"ה וחייבים עליה כו' וכ"ב הרמב"ם. ומשיים עוד וכן זה אשר בלע כזית. אבל נגע בתרומה אפי' אחר אכילה תשרף לפי שהיא בה שני. ושמ בתרומה טמא:

אליהו רבה

א ושורפין עליה את התרומה. אם האדם האוכלה נגע בתרומה שורפין את התרומה. וכן אם היא עלמה נגעה בתרומה שורפין את התרומה:

משנה אחרונה

משקה תרומה בפיו ופסיל להו. דפביעת דבהא כיון דלא פסיל להו אא"כ כבילה אוכלין בפיו ובכה"ג א"א לשער שלא יגיע ממנו כזית לבית הבליעה וטמא טומאה חמורה מספק. ולשון הרמב"ם בפירושו סוף מ"ג וכשיהא חלי פרס יפסול הגוי' אם יהא מעוף טמא ע"כ משמע דבטהור לא משכחת לה:

והאוכלה טעון הערב שמש ושורפין עליו את התרומה. נראה דכולהו באוכל מאכל כזית בבית הבליעה דטמא טומאה חמורה. וקמ"ל דאע"ג דקילא טומאה זו דלא מטמא בחוץ אפ"ה היא כשאר טמא טומאה חמורה ולא כמ"ש הרב דשורפין עלי' היינו נבלה עלמה שנגעה דמשמע עפי' דהאוכלה ושורפין עליו כולה באוכל מאירי וכ"ב

תוספות אנשי שם

לאין דרך התנא לומר מכין אם לא שיש בה איזה מכוון. ולהכי גבי עוף טהור דאתי למעוטי כמ"ש התוי"ט אבל בנבלת עוף טמא דליכא מאי

מלאכת שלמה

מ"ה]. דאי"ל דבעי למנקט רק י"ג דברים שהן דאורייתא. ליתא. דהרי הא שהטמא עומאת אוכלין בלי הכשר מים וארץ גמי רק מדרבנן היא. דהרי מדאורייתא אין אוכל מטמא אוכל [כפסחים יד"א]. ואי שמטמא משקה. הרי הוכשרה בו. ואנן בעינן למילף שא"ל הכשר אע"כ דטומאתו בלי הכשר מדרבנן ואפ"ה תני לה. גם אי"ל דמשו"ה לא תני חלי פרס. מדבכלל במאתים מנה. דהרי כבר משאכל כזית נעשה ראשון דאורייתא. ואילו פסול נויה הוא רק בשאכל חלי פרס. שהוא כשיעור ב' ביצים. עכ"פ הרי יש נ"מ דבכזית בבית הבליעה בשבלע קרטון הראשונים וכבר הם בכרסו. אין כשיבלע הקרטון ואילו באכל חלי פרס. אפילו אכלו קורט קורט תוך אכילת פרס. טמא ונעשה שני [כרמב"ם פ"ח מהטע"ו ה"י וי"ח]. ותו נ"מ לענין להבלים, שמצטרף פחות מכזית מנבלת עוף טהור להבלים שיעור הב' כיצים משאר אוכלין מ"ג בנבלת בהמה]. וא"כ אין חלי פרס בכלל מאתים מנה, לטומאת כזית שבבית הבליעה דהרי גם פחות מכזית ממנה מהני לטומאת חלי פרס. ובתוס' חדשים רצה לתרץ זה. דממ"נ. אי נתערב כזית ממנה בהשיעור חלי פרס. הרי הכזית לבד כבר טימאתו טומאה חמורה. ואי בשנתערב פחות מכזית בהחלי פרס. הרי פחות מכזית אין סופו לטמא טומאה חמורה בבית הבליעה. וא"כ לפיכך ריקה הכשר מים וארץ. ואין בזה חידוש משאר אוכלין. ובמחה"כ דברי הקדושים תמוהים מב' לדדים. חדא. דבשתערב כזית ממנו בחלי פרס שאר אוכלין טמאים. אין הכזית מטמא טומאה המורה לעריך שיהיה הכזית ממנה בבית הבליעה כולה בלי תערובות, וכמש"ל. ומי מכריחנו לומר שיעקוב התנא חלי פרס. באופן שיבלע הכזית שמעורב מהעוף טהור כתוכו, בבת אחת. שנית, תמוה נ"כ מ"ש תו. דפחות מכזית ממנה. מדאין סופו לטמא טומאה חמורה. עריך הכשר מים וארץ. ולא ידענו מנ"ל לרבינו הא. דהרי שפיר סופו לטמא טומאה חמורה לאחיכה אחרת. והכי אמרינן בפירוש בס"ם [כריתות דכ"ח סוף ע"א]. ואאמ"ו ע"ר הגזעוק"ל תי' דאי הוה תני טומאת אכילת חלי פרס. לא הוה שייך למתני אבתרה דבעי הע"ם וחייב עלה על בית מקדש. דהרי ליתנהו בפסול גוויי' [כפי"ח דפרה מ"ה]. אבל האוכל כזית ממנה. הרי מדהוה האדם האוכל בעודה בבית בליעתו כאהע"ו. לכן גם אחר שבלע. נחית חד דרגא להיות עכ"פ ולד הטומאה דאוריתא [וכפ"ח דשבועות ד"ו]. ול"מ הי' נ"ל דלהכי לא נקט פחות מכזית שממנה. אמלורף בכחלי פרס שאר אוכלין טמאים. מדלא בעי למנקט בהי"ג דברים. רק אותן הדינין שיש בהנבלת עוף טהור בעלמו. משא"כ בשר העוף שממנה בחלי פרס שאר אוכלין. אין הדין שייך בבשר העוף אם לא בצירוף שאר האוכלין:

(ב) ותמהני ברבותינו המפרשים לא העירו כאן. ובמסכת פרה [פי"ב מ"ד] ובשאר דוכתי לפרש כן. והרי הוא דבר פשוט. דכיון דפרשת בליעתו. מ"כ כיון בנכנס לקודם או אכל קדשים, חייב. וג"ל דהא דנקט תנא רק כניסת מקדש, לאו משום דהלא מיניהו נקט. דא"כ מסתבר דטפי הו"ל למנקט אכילת קודש. מדמוקדם בקרא. דכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא. אלא נקט כניסת מקדש לרבותא והיינו משום דהג"ם דילפינן מינה בסוגיא דשבועות הנ"ל טומאת קדשים. היינו מדילפינן בהמה בהמה. וג"ש זו ג"ש אלימתא היא. וכדקאמר התם. אקרא אני חיה. בהמה למה נאמר. נמצא שג"ש זו מופנה מב' לדדים דלמדין ואין מביכין [כגדה כב"כ]. משא"כ הג"ש אחריתא דיליף מינה רבא שם שם טומאת מקדש. היינו הג"ם דטומאתו טומאתו. זאת הג"ם אינה פשוטה כל כך. דהרי הרבה יש להביא עליה [כתוס' שבועות דז"א ד"ה אתיא]. וגם אינה מופכה. דהרי מצרכינן מלת טומאתו לרבות זבים וזבות [ברש"י בהומש פ' ויקרא בשם ת"כ]. וכמדומה לי שהך ג"ם אסמכתא בעלמא היא. וכדאשכחנא בש"ס טובא דכוותי' [בתוס' קדושין דכא"ב ד"ה גאולתו, ורש"י מ"ק דד"א] ועוד בשאר דוכתי. ולא הוה הך ג"ם רק גלוי מילתא בעלמא. משום דההקישא דמייתי הש"ם לעיל מינה. מדכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא. גלי עלי' הג"ם הנ"ל דטוקי' להקישא לקדשים ולא לתרומה [ואפשר שזה נמי כוונת התוס' שם בד"ה אתיא]. ולהכי מדאין ילפותא דכניסת קודש פשוטה כל כך. להכי איידי דאתיא מדרשא הביאה לי' [בסוכה דכ"א]. זהו לפע"ד הטעם האמיתי לנקט הכא. ובפרה [פי"ב מ"ד] ובכל שאר דוכתי. רק כניסת מקדש [ועיין עוד זבחים לג"ב דגם משם ים לתרן]:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

והאוכל אמה"ח מי' פ"ב מה' מ"א כ"ת סמ"ג לאוין קכ"ב טמ"ע יו"ד סימן ס"ב ס"ג: שחיטתה. עמתים ס"ע:

משנה אחרונה

הרמב"ם והרא"ש. והא דלא תני האוכל ממנה כזית לוקה משום נבלה דמלתא דפשיטא הוא אלא לענין טומאה צריכא הואיל וקילא כדפי': **והאוכל** אמ"ה ממנה סופג את הארבעים. אילטריך לאפוקי מדר"מ כמ"ש הר"ב. ועוד י"ל דקמ"ל דאינו סופג אלא משום אמ"ה ולא משום נבלה אע"ג דאמ"ה לענין טומאה טמא כנבלה פ"ע דהוליז מ"ז וסל"ח לענין איסור נמי למ"ד כפ' גיד הנשה בהמה בחייה נאו לאחרים טומדת ואין כאן איסור אמ"ה עד שפירש ובאותה שעה נבלה נמי הוי ולילקי שתים כאנסור בת אחת. קמ"ל דאמ"ה מן העוף לענין טומאה נמי לא מטמא כמ"ש הרמב"ם לקמן מ"ב גם בחברו פ"ג מהאה"ע דין ע"ו. ואפשר דה"ה בבהמה אע"ג דמטמא כנבלה וכלל נבלה היא כמ"ש הר"ש פ"ק דכלים מ"ב הייגו לענין טומאה אבל לענין איסור אכילה אין עליה שם נבלה ללקות שהי' ומ"מ בעוף פשיטא דאינו כמו נבלה. כדקתני סופג ארבעים ולא שמנים. ומכאן קשה על הרמב"ם פ"ד מהמ"א דין ג' שכתב לפור טהורה שאכלה כולה חייב משום נבלה אע"פ שאין בו כזית ע"כ דלפ"ז כ"ש באבר ממנה שחייב משום נבלה ואמאי קתני סופג ארבעים ולא שמנים. וע' מה שתמה בלח"מ שם וכתב שהשיקר כפי' רש"י שחייב משום אמ"ה [וע' מ"ש הר"ש פ"ק דכלים מ"ב דאמ"ה מבהמה בכלל נבלה הוי ואפשר דלענין איסור נמי ס"ל להרמב"ם כן]:

סופג ארבעים. ומסקנת הש"ס דבעי כזית דאכילה כתיב בי' במ"ש תוי"ט.

והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את מ' ה). שחיטתה ט) ומליקתה י) מטהרת את טרפתה יא) דברי ר"מ. ר' יהודה אומר אינן מטהרות יב). ר' יוסי אומר שחיטתה

והאוכל אבר מה"ח ממנה סופג את הארבעים. כ' הר"ב ואפילו היה האבר פחות מכזית. כ"כ הרמב"ם. והביא ראיה מדתנן בפ"ק דאהלות והאבריס אין להם שיעור. ואני תמה מה ראיה מטומאה לאכילה. דהתם קרא כתיב בחלב חרב כמ"ש הר"ב במ"ג פ"ו דעדיות. והכא אכילה בעינן ואינה בפחות מכזית. ומיהו באיסור אבר מן החי מליגו נמי שחלקו הכתוב. וכתב איסור בשר מן החי בלבד ואיסור אבר מן החי בלבד. כדאיתא בגמרא פ"ז דחולין דף ק"ב. א"ר יוחנן לא תאכל הנפש עם הבשר זה אבר מן החי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו זה בשר מן החי ובשר מן הטרפה אלא דלעיל מינה בגמרא אמרינן בהדיא אמר רב אבר מן החי צריך כזית ומסיק דגידים ועצמות מצטרפים למשהו בשר שיש בו. וכזית מיהא בעי. וכך פסק הרמב"ם בפ"ה מהמ"א (הלכה ג') נמליגו למדין שאע"פ שאבר מן החי לא בעי בשר כזית. מיהו בין כולו שיעור כזית בעי. ואילו לענין טומאה סתמא תנן אבריס אין להם שיעור ואע"פ שצריך ג"כ שיהא בו בשר גידין ועצמות כדפי' הר"ב שם. מ"מ לא מליגו שצריך שיעור אפילו בין הכל כמו שמליגו לענין אכילה שצריך כזית. והייגו טעמא דאין אכילה פחותה מכזית. משא"כ בטומאה. ולפיכך צריך לי עיון בזה על הר"ב והרמב"ם. ועוד ל"ע על הר"ב במשנה ג'. וא"ת ומתני' מאי קמ"ל. לא קשיא דקמ"ל לאפוקי ר"מ דסבר שאינו נהג אלא בבהמה טהורה בלבד. ואחר שכתבתי כל זה מצאתי להרמב"ם בעצמו שכתב במשנה ג' לענין אבר מן המת מן הטעוף. ותמוה בו השיעור ר"ל שיהיה בזה האבר כזית. ואז יטמא בבית הבליעה אם היה מעוף טהור וכו' ולא יודע בו כדין האבריס אשר אין להם שיעור כפי מה שהתבאר בראשון מאהלות. ע"כ. וכ"כ ג"כ בחבורו ספ"ג מהאה"ה (הלכה י"ו) וכתב הכ"מ דלמד כן מדלא הזכיר בפ"ק דאהלות אלא מת ונבלה וטרף. עכ"ל. ואף מן החי לא הוזכר שם. אבל נשנה בפ"ו דעדיות. ובפ"ק דכלים (משנה ה') ולא איירי אלא באדם. ועוד דדוקא לענין טומאת מגע. אבל הטומאה הבאה ע"י אכילה. זו לא שמענו. ואדרבה רב אמר שצריך כזית. ול"ע: **שחיטתה** ומליקתה כו'. כתב הר"ב שחיטה נפקא לן מקרא דכתיב וכי יומת וכו'. וכ"כ הרמב"ם. ואע"ג דמשנה שלמה שגינו בזה בפ"ד דחולין (משנה ד'). ומשמע מיניה דלא צריך קרא. הרי כתבתי שם דלתנא דברייתא בעי לקרא דהכא. ע"ש. ומ"ש הר"ב והה"ה לטרפת עוף. בק"ו ילפינן לה במשנה ספ"ז דזבחים. אלא דאיכא למפרך דיו לענין מליקה. ומסקינן בגמרא (שם דף ס"ט) דקרא אצטרך. ושם כתבתיו: **רבי** יהודה אומר אין

מלאכת שלמה

בפי' רעז"ל בשלהי גיד הנשה אמר המלקט בברייתא: דברי ר"מ ספ"ז דזבחים פליגי בה נמי ושמא אתא תנא לאשמועי' דאפילו בשאר עופות שאין קריבין לגבי מזבח כגון אווזין ותרנגולין מטהר ר"מ וכדאמר התם ר' אלעזר בגמ' וכך גרסה שכתבו ג"כ תוס' ז"ל בסוף הפרק וקשה לי דמסוף פ' עבול יום משמע דלא גרסינן במתני' דברי ר"מ אמ"כ מצאתי ג"כ שכתב הרא"ש ז"ל וגרסה דל"ג במתני' דברי ר"מ מדלייק התם בזבחים והא מדקתני סיפא שחיטתה ומליקתה מטהרות את טרפתה ש"מ ר"מ היא דמאן שמעת ליה דאי סברא ר"מ כלומר כדתנן התם בפ' חטאת העוף ומה לו לדקדק מכח זה בהדיא קתני מתני' דברי ר"מ אלא ודאי דל"ג לה ומשום דר"מ שנוי בפ' חטאת העוף אצל ר' יהודה ור' יוסי הגיהו התלמידים כאן בספרים אלא שהם מתני' היא כאן ע"כ וכן דקדקו ג"כ תוס' דפ' גיד הנשה דף ק"ב גם הר"ש ז"ל. ועיין בתוס' דפ' מרובה דף ע"ז שהקשו שם לר"מ דמתני' בוחיה מ"מ נבלת העוף לדידיה צריכה מחשבה! מדקאמר בברייתא דשעיר המשתלח אם היה נשחט הוא חזי לאכילה בלא מחשבה מה שא"ב בנבלת עוף טהור ובאבר מן החי דבנמ' פ' העור והרוטב דאין סופס לעשות אוכל הלכך בהו מודה ר"מ דבעינן מחשבה ע"כ:

ר' יהודה אומר אינם מטהרות התם בפ' חטאת העוף ילוף לה מקרא דכתיב נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה טרפה למה נאמרה אילטריך לטהר חלב טרפה שמתה ולעולם טרפה היה ודקאמרת אי טרפה היה

יכין — תפארת ישראל — בועז

עצמה בתרומה. אע"ג שטמא רק מד"ס, נשרפת: ח) ר"ל באכל אמה"ח מעוף טהור, לוקה משום אמה"ח. ומלטרף בה בשר גיד ועצם לשיעור כזית, ככל אמה"ח. אע"ג שאין גיד ועצם מצטרף בשום נבלה ומרפה [כרמב"ם פ"ד ממאכלות הי"ח]. וכמו כן לטמא בבית הבליעה אין אלו מצטרפין לשיעור כזית [כרמב"ם פ"ג מהטו"ה ה'] (ג): ט) בין חולין ובין מוקדשין בין בפגים ובין בחוץ: י) הייגו רק בתרתי לטיבותא. שמלק קדשים בפגים. אז אין מטמא תו בבית הבליעה כשאכלה משום טרפה. וסגך תרתי שחיטה ומליקה חדא חשיב להו תנא במתני הי"ג דבריס: יב) אלא דיגן כשאר נבלת עוף טהור. ואפ"ה גם לדידי' לא חסר המנין מי"ג הדבריס. מדגם זה הוא חידוש דין אלא שחיטתה מטהרת טרפתה מטומאת נבלות. ואע"ג דב' אלו הדיגים פשוטים הן ואין בהן חידוש דין. וא"כ לר' יוסי חסר לו דבר א' ממנין הי"ג דבריס. י"ל הרי ר' יוסי ס"ל במשנה ב' לף ב' דאשי אגפים ורחם הזכר. ומשום דכל הנך ג' מין ראשי ניגהו. חשיב להו כולהו כחד. כמו דהשיב התי"ק כל הלפרנים כחד מדכולהו מין לפורן ניגהו. נמצא דר' יוסי משיק

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מליקתה. והלכה כר"י: **ב** מיטמאות. אם נגע בהן שרץ נטמאו ואם טמאים הן ונגעו הכנפים והגולה באוכלין טהורים. נטמאו. דחשיבי יד להכניס ולהוציא. וכל שהוא יד. מיטמא ומטמא: ולא מצטרפות. אם היה אוכל פחות מכביצה. אין הכנפים והגולה מצטרפות להשלימו לכביצה לטמא טומאת אוכלים. דלא חשיבי שומר שמצטרף. כדתנן ברים עוקלין: נוצה מצטרפת. דחשיב לה שומר. ואין הלכה כר' ישמעאל

שחיטתה מטהרת אבל לא מליקתה: **ב** הכנפים יג) והנוצה יד) מיטמאות טו) ומטמאות טז) ולא מצטרפות יז). רבי ישמעאל אומר הנוצה מצטרפות יח).

הוהרטום

חין מטהרות. ר' יוסי אומר שחיטתה וכו'. מפורש שם בזבחים: **ב הכנפים** והגולה. ירלה באמרו פה הכנפים הגולה הדקה מאד אשר יהיו בכנפים ושאחרו בו אחר שיסורו הגולה הגדולה. וכן גולה הקטנה אשר תשאר אחרי סור הגולה כלה. הרמב"ם: **מיטמאות**. פי' הר"ב אם נגע בהן שרץ כו' וכ"כ הר"ם. ודבר תימה הוא. דהא לעיל תנן שא"ל הכשר. ופי' הר"ב והר"ם לא הכשר מים ולא הכשר שרץ. והרמב"ם לא פי' שיגע בהן שרץ: **ולא** מצטרפות. פי' הר"ב אם

מלאכת שלמה

ב הכנפים וכו'. ופי' הרא"ש ז"ל הכנפים גולה גדולה הגולה היא הדקה ע"כ וכתב הרמב"ם ז"ל רלה באומרו פה הכנפים וכו'. והרמב"ן ז"ל כפי' התורה פרשת ויקרא בפסוק ונסך אותו בכנפיו הביא ראיה מכאן דכנפים אינו גולה ממש כמו שפי' שם רש"י ז"ל: מיטמאות ומטמאות כך ז"ל: ר' ישמעאל אומר וכו' חולין פ' אלו טרפות

חיה הרי נבלה אמורה בפסוק זה וכיון שמתה נתנבלה במיתתה אינטריך סד"א הואיל ונטמא אסורה מהיים וטרפ' אסורה מחיים מה נטמא חלבה טמא אף טרפה חלבה טמא קמ"ל. ומשמע מכללא שהיא עצמה מטמאה. ואלפותא זו הביאוה תוס' ז"ל בפ' אלו טרפות דף כ"ו אע"פ שבפירוש רש"י ז"ל כתיבת יד הגרסא דילפי' מקרא דכתיב והנפש אשר תאכל נבלה וטרפה:

יכין תפארת ישראל בועז

חד ומעייל חד. מיהו חולין שלה שמלק בפיס לו בחוץ. לכ"ע מטמא בבית הבליעה. וכ"כ עולה כשרה שמלקה בפיס ואכלה. אע"ג שאינו רשאי, לכ"ע לא נטמא [רמב"ם פ"ג מאכ"א]: יג) הן הטולות הגדולות שעל גוף הטוף: יד) הן הטולות הרכות כמוכין שגדלין תחת הטולות הגסות, פלויס פעדערין בל"א [ולא כמשמע לכאורה מפי' הרמב"ם שהיא התוי"ט. אלא כן מ"ש לר' ישמעאל דגולה מלטרפות. והיינו מדנאכל עמה]: טו) ר"ל עוף טהור שנשחט ורצוי לאכילה, אם נגע שרץ בהנך בעודן מחוברין בו נטמא העוף עצמו (ד): טז) שאם כבר נטמא העוף. והנך שמחוברין בו נגעו בטהרות נטמאו: יז) לטמא כזית בבית הבליעה. ולא לכביצה שיטמא אחרים. מדהו"ל רק יד. שדינו שרק מכניס ומוציא טומאה. אבל אמ"ל [כרים שקלין] (ה): יח) מדנאכל עמה כך

אליהו רבה

ב הכנפים והנוצה מיטמאות. כנפים הן הטולות הגדולות והטולות הן הקטנות הדבוקים לגוף ומיד כשנעשה נבלה מיטמאות הכנפים והגולה מדין יד: ומטמאות. אחרים כדין יד שמוציא טומאה לטמא אחרים: ולא מצטרפות. דקי"ל יש שומר לטומאה קלה ואין שומר לטומאה חמורה אלא הוא כיד דלאמיגן בחולין. וכבר אפילו לטומאה קלה אין מצטרפת. דכל עצמה של טומאה קלה בטומאה אינו אלא מטום שסופו לטמא טומאה חמורה הלכך אין שומר לה אלא הוא כיד ואל שהוא יד מיטמא ומטמא ולא מצטרף כדתנן בעוקלין. אבל בעוף טמא דסיפא וכן בשאר עוף טהור מצטרפת לטומאת אוכלין להיות טומאה קלה ולטומאה קלה יש שומר ושומר מצטרף כדתנן בעוקלין: רבי ישמעאל אומר הנוצה מצטרפת. מפני שנאכלת עמה:

הידושי מהרי"ח

ב תוי"ט ד"ה מיטמאות פי' הרב אם נגע בהן שרץ כו' דהא לעיל תנן שא"צ צריך הכשר ופי' הר"ב לא הכשר מים ולא הכשר שרץ כו' עכ"ל. נ"ב ונרא' דכוונת הר"ב והר"ש דאי קאי אמתה דהיינו נבלה הול"ל הכנפים וכו' טמאות וכו' אז אפילו שרץ אז מיטמאות וגם דחשיבי יד להכניס

ציונים

שחיטתה מטהרת. מיי' פ"ג מה' מ"ט הי"ב: **ב** הכנפים. חולין נח מיי' שם הי"ט: ר' ישמעאל. חולין נח.

תוספות חדשים

ב בתוי"ט ד"ה מיטמאות כו'. וכ"כ הר"ש. משמע מדבריו דמתני' איירי בנבלת עוף טהור. דקתי' אמתני' לעיל. אבל אאשר לומר דמתני' קאי אעוף טהור דעלמא וכ"מ דעת הרא"ש ז"ל ע"ש:

באאד והרמב"ם לא פי' שיגע בהן שרץ. ל"נ דאיירי שהוא פחות מכזית לגרפו עם שאר אוכלין וא"כ אין סופו לטמא טומאה חמורה ולריכה הכשר ומיס דא"כ לענין מה שייך מיתמא וע"כ גם כוונת הרמב"ם כך: (ממהורה"ם ז"ל):

ב תוי"ט ד"ה מיטמאות כו'. מבמע מדבריו דמתני' איירי בנבלת עוף טהור. דקתי' אמתני' לעיל. אבל אאשר לומר דמתני' קאי אעוף טהור דעלמא וכ"מ דעת הרא"ש ז"ל ע"ש:

באאד והרמב"ם לא פי' שיגע בהן שרץ. ל"נ דאיירי שהוא פחות מכזית לגרפו עם שאר אוכלין וא"כ אין סופו לטמא טומאה חמורה ולריכה הכשר ומיס דא"כ לענין מה שייך מיתמא וע"כ גם כוונת הרמב"ם כך: (ממהורה"ם ז"ל):

משנה

קשה דכתרגים נמי כתיב אכילה וקי"ל האוכל נבלה כ"ם חייב. ותירלו התו' כפ' גיד הנשה דף ג"ו דאכילה דכתרגים אתי שאם אכל מהרכה מהם שיעור כזית חייב אע"פ שלא אכל אחת מהן כולה. דבכזית חייב אע"ג דליכא כולה. וכבולה אע"ג דליכא כזית. ובאמ"ה כולו דוקא וכבזית שאין כולו לא דכתיב לא תאכל הנפש:

ב מיטמאות. פי' הרב אם נגע בהן שרץ וכ"כ הר"ם. ותמה תוי"ט דהא לא בעי הכשר שרץ. ולאו קושיא היא די"ל דמיירי אף בשחוטה ולא בנבלה כדפי' כר"פ די"ג דבר בנבלה לאו דוקא אלא בעוף. אבל יש לתמוה בזה על פי' רש"י בחולין דף קכ"א דמייתי התם סיפא דהכא המרטוס והלפרנים מיטמאין. פי' רש"י אם נגעו בשרץ

ב הכנפים וכו' מטמאות ולמה לי למימר כלל מיטמאות אלא ע"כ קאי על עוף שחוט לכן קאמר מיטמאות דהיינו אם נגע בהם מעוף נטמא כדין שומר ואם טמאין הם דהיינו שנטמא העוף הן שחוט כנ"ל ונגע שרץ הן מתה ונגעו הכנפים באוכלין וכו' נטמאו והיינו דסיים הרע"ב ולהוציא ודו"ק:

תוספות אנשי שם ב במשנה הכנפים כו' ולא מצטרפות. דשמיס לדוד הקבה אמתי לא תביבי בתרתי במספר פי"ג דתרי עפמי ניכא דכא יד והא דאינו מלטרף מטום דלא כוי שומר: [משניות טהרות ח"ב]

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אם היה אוכל פחות מכביצה כו'. כזית. אם בלע אחד כזית בשר מלומלם בחבורו פ"ג מהא"ה: **החרטום** אמכם הוא כפי המקומות הרכים מהן יחותכו מן העוף והוא אי יזול הדם ממקום החתיכה. הרמב"ם. והכי איתא בגמרא פ"ט דחולין דף קכ"א: *[**ראשי** אגפים ורחם הזנב. הרכות. הרמב"ם פ"ג מהא"ה]: **בפטומות.** תרגום בריאות בשר והרמב"ם פי' להשליש וזאת העולה. וכ"כ ג"כ והצפרנים. הדבור פה הקרובים מן הבשר אשר ישמעאל: החרטום. שהעוף מנקר בו: ראשי אגפים וראש הזנב. הנשאריס מחוברים לגוף אחר שמרטו העולה. ורגליים לחתכם ולהשליכם. דלא חזו לאכילה. אלא שבעופות המפוטמים מניחים אותן ואוכלים אותן עם העוף והיינו דקאמר שכן מניחים בפטומות. ואין הלכה כרבי יוסי. והכי י"ג דבר דתשיב במתני' בגבא קמייתא איכא תשעה. דשחיטתה ומליקתה חדא חשיב להו. דתרוייהו הוו טהרה לעוראה. והכנפים והעולה והחרטום והצפרנים. הרי

החרטום יט) **והצפרנים** כ) **מיטמאין ומטמאין ומצטרפים** כא). ר' יוסי אומר **אף ראשי אגפים** כב) **וראש הזנב** כג) **מצטרפים. שכן מניחים בפטומות:**

נבלת

מלאכת שלמה

ערפות דף כ"ח אלא שיש ספרים שכתוב שם בגמ' ר"ש. ועיין במה שכתבתי שם סוף סימן ד':

החרטום והצפרנים מיטמאין ומטמאין כך ג"ל. ומייתי לה בחולין פ' העור והרוטב דף קכ"א ופי' שם רש"י ז"ל החרטום וכו' מיטמאין אם קבל הטוף עומאה מן הארץ אלו נעשין יד להכנים ולהוציא עומאה עוף אין לו עומאת מגע משום נבלה אלא"כ קבלה מאחרים שהרי אין לך אלא האמור בה עומאת אכילה לעמא בבית הבליעה ע"כ. והתם בגמ' פריך הרטום עץ בעלמא הוא ומוקי לה בחרטום תחתון של עליון פי' רש"י ז"ל קליפה רעועה דקה יש בתוך הפה דבוקה להרטום עליון ומטמאין אם קבל הטוף עומאה מן הארץ אלו נעשין יד להכנים ולהוציא עומאה עוף אין לו עומאת מגע משום נבלה אלא"כ קבלה מאחרים שהרי אין לך אלא האמור בה עומאת אכילה לעמא בבית הבליעה ע"כ. והתם בגמ' פריך הרטום עץ בעלמא הוא ומוקי לה בחרטום תחתון של עליון פי' רש"י ז"ל קליפה רעועה דקה יש בתוך הפה דבוקה להרטום עליון לתרכו וצפרנים מוקי לה במקום שמוכלעים בבשר ע"כ. וכן הוא בפירוש הרמב"ם ז"ל. וכיל וכפ"ד דהלכות עומאת אוכלין סי' ד' גרלה דגרים הכנפים והעולה מיטמאות ומטמאות ומצטרפות ע"כ: [הגה"ה וכן כתוב בכ"י אבן עיין בסמוך סי' ג' בתוס' י"ט דבור המתחיל הכנפים שחולק על זה]. ולפי זה ה"ק ר' ישמעאל העולה מצטרפת כלומר דוקא העולה הטומאות ולא הכנפים ומשמע מדבריו ז"ל משם פ"ג דהלכות שאר אבות הטומאות דלת"ק דר' יוסי אפילו ראשי אגפים ורחם הזנב הרכות אין מצטרפים ולר' יוסי משמע דאפילו הקשות מצטרפות אז שמא כדי שלא לאפוסי במחלוקת דוקא רכות ס"ל דמצטרפות: שכן

יכין

[כך כתב רב"א ותמהני דא"כ ע"כ דפלוגתייהו בתחילה שע"י הדחק אי שמה אכילה אז לא. [בבית עו"א]. וכיון דקיי"ל אתם דשמה אכילה [הרמב"ם פי"ח דשבת ה"ג] א"כ הו"ל הכא למפסק כל' ישמעאל. והרי הרמב"ם [אהע"ז פ"ג ה"ע] פסק הכא דאמ"ל. ואי"ל דדוקא אכילת בהמה ע"י הדחק שמה אכילה. ליתא דהרי בפירוש תניא [תלה פ"ח מ"ח] דגם בחדש כן. ול"מ הי' כ"ל דפלוגתייהו אי הוה שומר]: יש) שנתבטל בל"א. ור"ל הבשר שבפה תחת החרטום: כ) ר"ל מה שמובלע מהלפורן תחת הבשר [חולין קכ"א. ואשתמע לרבינו תוי"ט הך בוגיא. ולכן פי' המשנה כדעת הרמב"ם בפי' המשנה. וכן כתב גם בחיבורו [פ"ג מהלט"ו] דבכל הני שמעורין בסמוך לבשר. וע"כ שלא הי' להרמב"ם הגרסא בלפניו בס"ס. וא"כ לא הו"ל לתוי"ט לפרש מאמרו רק בפי גרסתו ולא בגרסא שלא ידעתה]: כא) לכזית טומאת בית הבליעה. לכבילה לעמא אחרים. וה"ה דמצטרפין עם אוכל בעלמא לעמא טומאת אוכלין: כב) ר"ל קלה ראש הכנפים שנשאר בפלעדערוואה שמטמאין בו הבית: כג) הוא העוקר הבולט מאחורי העוף בקצה השדרה, שנלין עליו טוטת הגדולות של הזנב. דאע"ג דמדאין עליהן רק עור של העלם, לכן דרך להשליכן. אע"ה מצטרפות משום דבעופות שמנות הם עליהן מלשליכן. ומניחין עם העוף לאכלה. ומש"ה לא פליגי רבנן. וגזרו בהן בכל

תפארת ישראל

[בעו]

הייגו רק לענין טומאת אוכלין, שקבל טומאה ממקום אחר, מצטרף. אבל הכא בנבלת עוף טהור, אף שבאחיסב עליה לאכילה, נטמאה טומאת אוכלין משלמה הרי זה רק מלסופה לעמא טומאה חמורה בבית הבליעה. ולפיכך דין טומאה חמורה יש לה. והרי אין שומר לטומאה חמורה [כחולין קיז"כ]. ולא הו"ל שומר רק יד. והרי כל יד אינו מצטרף. ולפיכך הא בעוף טמא בסיפא. וכן בשאר עוף טהור שאינו מצטרפין לטומאת אוכלין, מלאין טומאתו בא מתוך טומאה המורה. וע"ל דלפי דברי רבינו. ה"ה בנבלת טהור. אם בחמת הוכשר ונטמאת בשרן. ג"כ מצטרף מה"ט. אלא שתמא דמשנתנו, קלת לא משמע כן: והנך

בעזרת

עומאה שמיטמאות ומטמאות לאו אוכל גמור ניהו להצטרף לכזית לטומאת בית הבליעה. אבל החרטום והצפרנים המובלעין בבשר אוכל גמור ניהו אף להצטרף. ומשום דכנפים והעולה לפי הסברא אף לטומאה לא מסתבר דחשיבי אוכל. לכך דקדק הרמב"ם לפרש דמיירי בעולה הדקה מאד הנשאר אחר סור העולה הגדולה כולה ע"כ: ובחבורו הלך ג"כ בשטה זו דלענין טומאת בית הבליעה כתב בפ"ג מהא"ה עכ"ל דין ע' הכנפים והעולה אע"פ שהן כאוכלין ומתטמאין ומטמאין טומאת אוכלין אין מצטרפין בנבלת עוף טהור לכזית אבל המקומות הרכים מן החרטום והצפרנים הרי הן בבשר ומצטרפין לכזית ע"כ והייגו משנתנו זו. ולענין טומאת אוכלין כתב בפ"ד מהט"ז דין ד' הכנפים והעולה והחרטום והצפרנים כולן מצטרפין לבבילה ולכחלי פרס ע"כ וזהו משנתנו דבסמוך לענין עוף טמא שאין בה טומאת בית הבליעה אלא טומאת אוכלין כולן הוו אוכלין לטומאה ובטהורה נמי הסיבי אוכל לטומאת אוכלין כדקתני נמי הכא מיטמאין ומטמאין: והרב בעל כ"מ כתב בפ"ד מהט"ז שכתב רבינו כולן מצטרפין ובמשנה תנן החרטום והצפרנים אין מצטרפין אבל רבינו גורס מצטרפין עכ"ל ותוי"ט במשנה דלקמן כתב דל"ל דרבינו מיירי בעוף טמא אלא שקשה דלא ה"ל לסתום דלא תטעה דאף בעוף טהור קאמר ומשנתנו נופה לריכה טעם למה בעוף טמא מצטרפות יותר וכו' עכ"ל. ותימה גדולה על הני תרי אמלי דברבי הכ"מ ותוי"ט ז"ל דתלו בוקי סריקי בדברי רבינו ולא איינו יפה בדבריו דמחלק בין טומאת בית הבליעה לטומאת אוכלין לענין עוף טמא שאין בה טומאת בית הבליעה אלא טומאת אוכלין דלקמן בעוף טמא שאין בה אלא טומאת אוכלין וה"ה בטהור לענין טומאת אוכלין כולהו הוי אוכל כדקתני נמי בעוף טהור בריש מיטמאין ומטמאין והייגו טומאת אוכלין ולכך סתם וכתב בהל' טומאת אוכלין שכולן מצטרפין ולא חילק בין טהור לטמא. אבל בטומאת בית הבליעה כתב בפ"ג מהא"ה שאין מצטרפות לכזית: ומ"מ ים לדקדק לשטה זו בכתב המקומות הרכים מן החרטום והצפרנים הרי הן בבשר ומצטרפין לטומאת אוכלין כתב הר"ב שם באותם שהם רכין אבל עיקרן כדמוקי בהו כזית אמאי לא מטמו. וכאמת דבמתני' ר"פ העור והרוטב קתני הקרנים והטלפים מצטרפין לטומאת אוכלין וכתב הר"ב שם באותם שהם רכין אבל עיקרן כדמוקי לה רב פפא שם וה"נ בחרטום וצפרנים מוקי לה נמי בהכי והתם כתב הרב בהדיא דדוקא לאיצטרופי לא חשיבי אוכלא ומטילא דה"ה בחרטום וצפרנים דהכא הכא לכזית בבית הבליעה לטומאת אוכלא ומאי הכא בעוף דרכיך עוכא חשיב בבשר וע"ע ה"פ אפילו באפי נפשייהו בכזית ליטמו ומדקתני מצטרפין משמע דבאפי נפשייהו לא וסבור הייתי לומר דבחשב עליהן מיירי בהרי כתב הא"פ שהן כאוכלין ומתטמאין ומטמאין אין מצטרפין והמקומות הרכים מצטרפין וכפ"ג מהל' טומאת אוכלין דין ג' ביאר הא דמתטמאין הייגו ע"י מחשבה והבשר וא"כ ה"ע כולה מלאת במחשבה מיירי ולכך מצטרפין. אבל לא מסתבר כלל חדא דלא אשכחן בטומאה חמורה דבעי מחשבה כמ"ש התו' בנדה ריש דף ג"א. אם לא שנאמר דדוקא בשאר טומאות חמורות אמרו כן אבל בטומאת בית הבליעה דאכילה כתיב בה בעינן שיהא ראוי לאכילה ומחשבתו משוי לה אוכל. אבל לפ"ז הי' נראה דאפילו באפי נפשי' אי אית ביה כזית מטמא. ועוד דנראה נהי דמחשבה מהני לטווי' אוכל כאוכלין בטלאת אבל לא לטווי' בבשר נגלה כדאמרי' שפ"ד דחולין גבי שלוח. וי"ל דאחדא באחידן מיתרלא דס"ל דבאפי נפשייהו לא מהני מחשבה לטווי' בבשר. ולאיצטרופי לבשר נגלה מהני: ולפי שטה זו מתני' הכי מיפרשא הכנפים והעולה מיטמאות ומטמאות ע"י מחשבה ולא מצטרפות לכזית בבית הבליעה אפילו במחשבה. החרטום והצפרנים מיטמאות ומטמאות ומצטרפות כולם במחשבה ודוקא מצטרפות אבל באפי נפשייהו דאית בהו כזית אפילו מחשבה לא מהני דלא מהני מחשבה אלא לטווי אוכל אבל לא לטווי' בבשר. ועדיין עיקר דין זה דמיטמאות ומטמאות ע"י מחשבה דוקא לא מלאתי מנין לו ונראה דתני בהעור והרוטב מצטרפות לטומאת אוכלין דמשמע מיהו באפי נפשייהו לא. אבל מ"ל דמחשבה מהני לא. ומדיין לע"ע בכ"ז: החרטום והצפרנים. כ' הרב והכי י"ג דבר בבגא קמייתא איכא תשעה וכו'. וע' בפי' הרמב"ם תבכון אחר:

גרימה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הרי י"ג דבר: **ג** נבלת עוף טמא. שאין סופה לטמא טומאה חמורה שאינה מטמאה אדם ובגדים. לריכה מחשבה. שיחשוב עליה לאכילה. והכשר מים או שאר משקין ואח"כ תגע בשרן: לפסול את הגויה. אם נטמאת ואכל ממנה חלי פרס שהיא ביאה ומחלה נפסל גופו לאכול בתרומה עד שיטבול: ואין בה בזית בבית הבליעה. דכתיב (שם כב) נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה. מי שאיסורו משום אוכל נבלה מטמא באכילה בבית הבליעה. ולא זה שאין איסורו משום כל תאכל נבלה. אלא משום כל תאכל דבר טמא: והאוכלה אין טעון הערב שמש. האוכל חלי פרס ממנה לאחר שנטמאת. שהוא פוסל את הגויה לאכול בתרומה אם טבל לאחר שאכלה. מותר בתרומה מיד. ואין טעון הערב שמש: ואין חייבים עליה על ביאת מקדש. אם אכל חלי פרס נבלת עוף טמא ונכנס למקדש. דטומאה דרבנן היא. אע"ג שהוא מטמא אדם משא"כ נבלת העוף הטמא שאין בו טומאה לטמא אדם. וטומאת בית הבליעה דהכא איה אלא מדרבנן. וזהו

ג נבלת העוף הטמא (יד) צריכה מחשבה (טו) והכשר (טו) ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה (יז). וכחצי פרס לפסול את הגויה (יח). ואין בה כזית בבית הבליעה. והאוכלה (יט) אין טעון הערב שמש) ואין חייבין עליה על

מלאכת שלמה

שכן מניחין בפטומות גראה דגרסי' מלת בפטומות הפא בסבא והטית בסורק והמס בחולס. וכתב החכם הר"ם ז"ל וז"ל הכנפים והמולה מיטמאות פי' אם נגע בהם שרן אע"ג דנבלת העוף הטהור אינה לריכה הכשר לא הכשר מים ולא הכשר שרן לפי שסופה לטמא טומאה חמורה דהיינו כזית בבית הבליעה הכא לא איצטריך אלא לכנפים ומולה של עוף טהור שאינו נבלה שיש לו תורת אוכלין ולריך הכשר שרן והתנא כלל כל דיני הכנפים לענין מיטמאות ומטמאות ולענין לרוף כל אחד היכא דשייך ועיין בחבור הרמב"ם ז"ל בהלכות טומאת אוכלין ושם הביא משנה זו ולא הביאה בענין טומאות נבלות עכ"ל ז"ל:

ג ואין חייבין עליה על ביאת המקדש דטומאה דרבנן היא: והאוכל

יכין

בכל הטוטפות (ד): כד) שאין בה טומאה כלל אפילו בבית הבליעה. וכדמסיק: כה) שאמק"ט כלל בשום מקום. ואפילו בשווקים. עד שיחשוב ויאמר שמיחדה לאכילת אדם: כו) שיפול עליה א' מז' משקין המנויין [פ"י דמכשירין מ"ד]. ואח"כ תקבל טומאה מכל דבר (ז): כז) אם נטמאה ואינה כביצה. מטמא לאוכלין אחרים: כח) בנטמאה ואכל כחלי פרס ממנה. שהוא ב' ביצים לרש"י. וכביצה ומחצה להרמב"ם נפסל מליגע או מלאכול תרומה. מדנעשה גופו שני עד שיטבול [בלקמן פ"ב מ"ב]: כט) כחלי פרס ממנה, דלריך כביצה וכדאמרן: ל) ומותר מיד לאחר

תפארת ישראל

בועז

(ד) והנך י"ג דברים, הן ט' דבמשנה א', דשחיטה ומליקה חדא חשיב להו. ועוד ד' שבמשנה זו, דהיינו, כנפים, ומולה, והרעוס, וליפורן. הרי י"ג. כך היה סופר ומונה הר"ם והרא"ש והר"ב. ותמוה דכמו דקתניב שחיטה ומליקה להדא מדשייהן דינן שוה. ה"נ הו"ל למתני הכך ב' זוגי. דהיינו כנפים ומולה. והרעוס וליפורן רק לתרתי. מדכל זוג דינו שוה. ותו האיך נחשב הכך ד' שבב' הזוגות לד' במנין. מדהן ד' גופים. והרי כל הכך איך דקתניב. לאו מנין גופי' קתניב. רק מנין דינין תלוקין. ול"מ היה ג"ל דהכך ד' דמשנתנו. הן הד' דינין חלוקים. דהיינו מיטמאין. ומטמאין. אינן מלטרפין ומלטרפין. אחר כתבי זה. מלאתי שגם רבינו הרמב"ם בפירושו כאן מונה הד' שבמשנתנו בדינין. אלא שרבינו חוסב מיטמא ומטמא דריש' רק לאחד במנין. מדדינן בזה כשאר אוכלין. שכל המיטמא מטמא ג"כ לאחרים. ומה"ש חשיב נמי מיטמאין ומטמאים דסיפא תו לחדא. נמצא שרבינו לא השוה מדותיו. דהרי הוכחנו דלאו גופים חשיב תנא. רק הילוקי הדינין. וכיון דזוג ראשון וזוג שני, שייהן דינן שוה. למה נמנה להו לתרי. ותו דרבינו לא מפליג בין מיטמא ומטמא למנותן בתרתי. מדדינן בזה כשאר אוכלין. ושל זה ק' א"כ מלטרפין דסיפא ג"כ לא הו"ל למנותו במספר. מדדינן בזה כשאר אוכלין שמאין שמלטרפין. ואת"ל הך לרוף היינו לטמא בבית הבליעה. דלכך זה אינו בשאר אוכלין שמאים. א"כ מיטמאות ומטמאות נמי הו"ל למחשביהו בתרתי. דמיטמאות היינו להקרא עליהן שם טומאה כשיבואו לבית הבליעה. דליתא בשאר אוכלין. ועמ"ש בס"ד בפנים סי' י"ד:

(ז) ולא זכיתי לידע למה כתב הר"ב שתגע בשרן. הרי לריך שתגע א' נקב שפיר שא"ל שתגע בשרן. אלא דמשלמה נעשית ראשון. והוא ליטמא דש"ם הכא וכבל דוכתי דכוותה. לדוגמא כשלמא נקב. מדהוא

משנה אחרונה

ג צריכה מחשבה. בכל מקום בין בכפרים ובין בכרכים משום דטמאה זולת אף לגכרים כדפי' בר"פ:

והכשר פי' הרב הכשר מים ואח"כ תגע בשרן וכ"כ הרא"ש וכ"כ מדברי הר"ם וכ"כ הכ"מ פ"ג מה' אה"ט בשם הר"י קורקס נבלת עוף טמא אין בה שום טומאה אלא שמוכנת לקבל טומאה ע"י מחשבה והכשר כשאר אוכלים וכ"כ מדברי רש"י בשלהי גיד הנשה ק"כ ד"ה ה"ג וכ"כ מדברי הר"ם וכן יש לפרש דברי רבינו עכ"ל ולא כתוי"ט שכתב כשן גבי שורפין עליה דאפילו על ספקו שורפין כדתנן פי"ח מ"ד והתם כאב הטומאה מד"ס איירי וכ"כ עוד שם בתוי"ט דנבלת עוף הטומאה הוי אב מד"ס ע"ם והוא תימה גדול לומר כן בלא

רחי' והוא נגד כל דברי המפרשים ז"ל והרמב"ם בפתיחתו לסדר זה מנה כל אבות מד"ס שהם כ"ע ולא מנה זו ופשוט הוא ולא ידעתי מקום לבעל תוי"ט מהיכן ראה לומר כן:

ומטמאה טומאת אוכלין. כל הני דתני הכא הייגו אחר הכשר מים ושרן ופשיטא הוא ולא הוה לריך למיתני' דכל אוכלין טמאין מטמאין ושורפין עליהן תרומה ואין חייבין עליהן על ביאת מקדש כיון שאינם אב הטומאה וכן אינך כולהו לא תני אלא איידי דתני להו בנבלת עוף טהור והכי אורחי' דתנא בכל דוכתא:

ואין בה כזית בבית הבליעה. פי' הרב דכתיב נבלה ולא זה שאין איסורו משום אוכל נבלה כדמפרש בפ"ג דכריתות דאין איסור חל

טל

ציונים

ב בבלת הזוף. מיי' פ"ג מה' מאכ"א הי"ד וע"ג אסי' ט"ח ס"ג:

וכחצי פרס. פיי' פ"ד מה' מאכ"א ס"ח וס"ח מה' תרו"מ הי"ח:

ואין בה בזית. מיי' פ"ג מה' מאכ"א הי"ד:

והאוכלה מיי' שם פ"ט הי"ח:

ואין חייבין. מיי' פ"ג מה' מאכ"א ס"א:

תוספות חדשים

ג בהרב ד"ה ואין בה בזית כו'. דבר טמא. דאין איסור חל על איסור. ומאן דאית ליה אתע"ל ילרוס הכי מי באיסורו משום כל תאכל נבלה לתוד (הר"ם):

אליהו רבה

ג צריכה מחשבה. אפילו בשווקים שאינו מיוחד לאכילה כלל: ואין בה בזית בבית הבליעה. דס"ד הא דלריכה חלי פרס לפסול את הגויה בשכבר נאכל והיא בגויה אכל אם עולה בבית הבליעה אפילו בזית

תוס' אנשי שם

ג תוי"ט ד"ה ואין חייבין עליה כו' ושומאת בית הבליעה דהבא וכו'. מדבריו משמע דאם אכל ממנה חלי פרס נפסל גופו אף אם לא נגע בשרן. ועיין בדבריו בפרק ד' מיי"ח. והרע"ב כתב כן בפירוש שאם טמאת. וכ"ל אם חשב עליה לאכילה ונגע בשרן דינו כשאר אוכלין טמאין שפוסלין הגויה (בית דוד):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

והאוכל אבר חולין קב"מ"י פ"ה מס' מ"ת ה"ח פפ"ג לחוק קל"ג עפ"ע יו"ד סי' פ"ג:
הכנפים . מיי' פ"ג מה' מ"ת ה"ד:
החרטום . חולין קכ"ח:

אליהו רבה

מטמא קמ"ל: אבל שורפין עליה את התרומה. אם אכל כחצי פרס וגנע בתרומה:

חידושי מהרי"ח

ג במשנה והנוצו' מיטמאו' ומטמאו' ומצטרפות כו' עכ"ל כתב הרב תוי"ט בד"ה הכנפים שצריך טעם מ"ש בעוף טהור אין מצטרפין ומצאתי טעם בפי' הרא"ש וז"ל לפי שאוכלין אינן מצוין כמו על עוף טהור מגיחי' עלה הכנפים והנוצה לשומרה עד שיזדמן לה אוכלין עכ"ל:

תוספות אנשי שם

ג תוי"ט ד"ה אבל שורפין כו'. דאפי' על ספקן שורפין. ודברי תמוהין מאד ליה הא. וגרלה פשוט דדינו בכל אוכלין הטמאין ספקן טהור (הרב"ם):
ג תוי"ט ד"ה הכנפים כו' מצטרפות וכו'. א"כ לערבינהו ולתנינהו. והכן חיים כתב לי"שב דרק כנפים עם נוצה מצטרפין והרטום עם לפרגיס. אבל לא אחד מזה ואחד מזה:

משנה אחרונה

על איסור. ומ"ד איסור הפ"ח דרים הכי מי שאיסורו משום אוכל נבלה לבד ולא זה שאיסורו משום נבלה וט"א. כ"כ הר"ם וכפי' הרומם פרש"י נבלה וטרפה מי שיש במינו טרפה ולא עוף טמא: והאוכל אמ"ה ממנה אינו סופג.
ולפי' לה מקרא כפ' גיד הנשה שאין נוהג בטמאים כמ"ש תוי"ט. וא"ת לפ"ד אין איסור חל על איסור קרא למה לי הא טמא קדיש לפ"ד בהמה בחייה לאו לאחרים עומדת. וי"ל דאבר מן החי איסור מוסיף הוא שאסור גם לבני נח. ולפ"ד בהמה בחייה לאחרים עומדת לא קשיא אמאי אינו חייב משום אמ"ה הא הוי איסור בת אחת. י"ל דלעולם טמא קדיש דעד שלא נתקשרו אבריו בגידין לאו אבר הוא ואינו איסור טמא כמ"ש התו' כפ' גיד הנשה דף ק"ב: הבנפים והנוצה טמאות ומצטרפות. ולעיל בעהור לא מצטרפות ונדחקו הרא"ש והכ"מ ותו"ט בטעם הדברים ולעיל פי' טעת הרמב"ם כזה ולק"מ:

והכנפים

מלאכת שלמה

וזהו שרצו המפרשים כשכתבו דטומאה דרבנן היא. לומר שאין טומאה לנבלת העוף הטמא לטמא האדם מן התורה. [והתורה] מיעטתה לכל טומאה שאינה מטמא את האדם. ואע"פ שבאמת טומאה היא. וטומאה תקרא. וכן יש לפרש לשון הר"ב והרמב"ם שם במסכת פרה: **אבל** שורפין עליו את התרומה. דאפילו על ספקו שורפין. כדתנן במשנה י"א פ"ד: **והאוכל** אבר מן החי ממנה אינו סופג כו' ואבר מן החי אינו נוהג אלא בטהורין שנאמר (דברים יב) ולא תאכל הנפש עם הבשר אלא בשר לחודיה.

כל שבשרו מותר. אתה מצווה על אבריו. וכל שאין בשרו מותר. אין אתה מצווה על אבריו. ברייתא בפ"ז דחולין דף ק"ב. ומ"ש הר"ב ואע"ג דאוכל כזית כו' דהשתא אפילו למ"ד אבר מן החי צריך כזית. מלשונו זה משמע דאיכא נמי מ"ד שא"צ כזית. ומתיישב בהכי הא דכתב במשנה א' דאוכל אבר מן החי סופג. ואפי' יהיה האבר פחות מכזית.

אלא דלקושטא דמלתא אין חולק על מ"ד דצריך כזית. דהא דאותבינן עליה מיתרצו כולהו. ולפיכך לא דק הר"ב במה שכתב אפילו למ"ד. אלא ה"ל לכתוב דהשתא אע"ג דאבר מן החי צריך כזית. ומפני שראה ל' הר"ש שכתב לרבי יהודה דאמר אבר מן החי צריך כזית. ורואה ג"כ במתני' א' שהרמב"ם כתב שם דא"צ כזית. עלה בדעתו דר"י הוא דאמר שצריך. ופליגי עליה ולית הלכתא כוותיה אלא שא"צ כזית כדברי הרמב"ם לעיל. ולא פליג בגמ' דאילו היה מעיין בגמ'. לא היה כותב דברי הרמב"ם לעיל. וגם בכאן לא היה כותב ליישב דלמ"ד: **ואין** שחיטתה מטהרתה. פי' הר"ב באכילה לבן נח. דלישראל פשיטא. דליכא לפרושי מטהרתו מידי טומאת נבלות דהא אין לו שום טומאה בבית הבליעה. ומ"מ ריש הא דהאוכל אבר מן החי אינו סופג דוקא בישראל. דאילו בן נח מוזהר על הטמאים כטהורים. כדאמרי' בסוף גיד הנשה [דף ק"ב] הר"ש והרמב"ם. ומ"ש הר"ב ואם שחטה והיא מפרכסת לא טהרתה שחיטתה. עיין במשנה דלקמן:

הכנפים כו' מצטרפות. וכן היא הנוסחא בכל הספרים. וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהא"ה. ואל תשיש לבך על דברי הכ"מ שבפ"ד מהט"א [הלכה ד'] אדכתב שם [ג"כ] הרמב"ם דכנפים ונוצה מצטרפין כתב וז"ל בפ"ק דטהרות הכנפים

שלמה

שחיטתה מטהרתה וליכא לאוקמה אלא באבר מן החי אלמא נוהג בטמאים דהא ליכא לפרושי מטהרתו מידי טומאת נבלות. דעוף טמא אין לו שום טומאה אפילו בבית הבליעה ואל כרחך אין מתירתו באכילה קאמר ומשני ריש בישראל קאמר וסיפא בבן נח ורבנן היא דס"ל התם בברייתא דאין אבר מן החי נוהג אלא בבהמה חיה ועוף הטהורין דדוקא לישראל

והאוכל אבר מן החי ממנה אינו סופג את המ' וכו' פ' גיד הנשה דף ק"ב ופי' שם רש"י ז"ל הא דקתני לשון נקבה ואין שחיטתה מטהרתה משום דרישא אתחיל בה לשון נקבה דקתני גבילת עוף טמא צריכה מהשבה וכו'. ע"כ והתם דמי ריש הא דקתני אינו סופג את המ' אלמא אין אבר מן החי נוהג בטמאים והדר תני ואין

יכין — תפארת ישראל — בועז

לאחר שטבל לאכול תרומה: לא) בטמאת, ואכל חלי פרס ממנה שטמאת. ואם נכנס למקדש [או אכל קודש] קודם שטבל. פטור מכרת. מדטמאת רק מד"ס. וסרי אינו חייב רק בטמאת בהסט"ו דאורייתא: לב) בטמאת ואכל חלי פרס ממנה, וגנע בתרומה בשרפת [עיין רכ"מ אהט"ו פ"ג הי"ד]. ואע"ג דעל כל טומאה דרבנן אין שורפים תרומה [כרש"י שבת דע"ז ע"א] אפ"ס בזו גזרו מדאמי לנבלת עוף טהור. ודרמב"ם כאן י"ל אם נגעה בתרומה בשרפת. וא"ל אם בטמאה ונגעה: לג) דאין איסור אמה"ח מוסג בטמאין (ח): לד) אין לפרש דא"ל אין שחיטתה מטהרתה מלטמאת בנבלה. ליתא. דסרי בעוף טמא אין שום טומאת נבלות. אפילו טומאת בית הבליעה [רש"י חולין קכ"ח]. אלא ר"ל אין שחיטתה מטהרתה שחיטה מותרת לבן נח בעודה מפרכסת. דאסורה לו משום אמה"ח עד שתמות. דדוקא בהמה ועוף הטהורים שהחמן ישראל. אף שמפרכסין מותרים גם לבן נח. מגו דמהני שחיטה לישראל. אבל טמאין אפילו שחמן ישראל אסורים לב"נ משום אמה"ח כל שעה שמפרכסין. וגם אבר ובשר הפורש ממנה אז. הרי זה אז כאילו פרשה ממנה בעודה חיה שאסורים לעולם משום אבר מן החי (ט): לה) דמדאין אוכלין מטיין לה כלעוף טהור. מיחין בה הכנפים והטולה. כדי לשמרה עד שיזדמנו לה אוכלין [הרא"ש]. וסרי כל שומר מלטרף. ולרב"א הל"ל [סי' א'] הכא בעוף טמא כיון דכל טומאתה מטומאה קלה. ולא אתא לכלל חומרא. הרי לכל טומאה קלה יש שומרן. וכל שומר מלטרף: לו) הא דלא ערבינהו לכל הד' בחלא מחתא. י"ל דפלגינהו הכא אידי דרישא שמחולקין בדינן. א"כ משום דזוג ראשון נשמה בלשון נקבה. וזוג שני בלשון זכר. להכי לא שייך למפלגינהו

מדהוא הראשון המזכר ברים מס' כלים. והיא שאר אבות הטומאה. אלא הכא למה מלרכינן שינוי דוקא בשרן. הרי אפי' נטמא בולד הטומאה נטמאת: (ח) ומדלא קאמר ואין חייבין עליהן משום אמה"ח. דייק הר"ב דה"ק, דכשאכל אמה"ח ממנה לא לקי כלל. אפילו משום טמאה. ולהכי כתב הר"ב דמשנתנו מיירי בלא היה בו כזית בשר. דבאמה"ח בעלמא גם באין בו כזית, רק בצירף בשר גיד ועצם, נמי חייב. לפיכך קמ"ל הכא דהא לענין איסור טמאה לא מצטרפין:

(ט) ואפילו להרמב"ם דס"ל דאין כ"א נפגם על איסור אמה"ח בעופות [כפ"ט ממלכי' סי"ח]. הרי עכ"פ מודה שאמה"ה ממנה אסורה לב"נ [ולא שייך כאן לומר אזהרתן זו היא מיתתן.

משנה

לאחר שטבל לאכול תרומה: לא) בטמאת, ואכל חלי פרס ממנה שטמאת. ואם נכנס למקדש [או אכל קודש] קודם שטבל. פטור מכרת. מדטמאת רק מד"ס. וסרי אינו חייב רק בטמאת בהסט"ו דאורייתא: לב) בטמאת ואכל חלי פרס ממנה, וגנע בתרומה בשרפת [עיין רכ"מ אהט"ו פ"ג הי"ד]. ואע"ג דעל כל טומאה דרבנן אין שורפים תרומה [כרש"י שבת דע"ז ע"א] אפ"ס בזו גזרו מדאמי לנבלת עוף טהור. ודרמב"ם כאן י"ל אם נגעה בתרומה בשרפת. וא"ל אם בטמאה ונגעה: לג) דאין איסור אמה"ח מוסג בטמאין (ח): לד) אין לפרש דא"ל אין שחיטתה מטהרתה מלטמאת בנבלה. ליתא. דסרי בעוף טמא אין שום טומאת נבלות. אפילו טומאת בית הבליעה [רש"י חולין קכ"ח]. אלא ר"ל אין שחיטתה מטהרתה שחיטה מותרת לבן נח בעודה מפרכסת. דאסורה לו משום אמה"ח עד שתמות. דדוקא בהמה ועוף הטהורים שהחמן ישראל. אף שמפרכסין מותרים גם לבן נח. מגו דמהני שחיטה לישראל. אבל טמאין אפילו שחמן ישראל אסורים לב"נ משום אמה"ח כל שעה שמפרכסין. וגם אבר ובשר הפורש ממנה בעודה חיה שאסורים לעולם משום אבר מן החי (ט): לה) דמדאין אוכלין מטיין לה כלעוף טהור. מיחין בה הכנפים והטולה. כדי לשמרה עד שיזדמנו לה אוכלין [הרא"ש]. וסרי כל שומר מלטרף. ולרב"א הל"ל [סי' א'] הכא בעוף טמא כיון דכל טומאתה מטומאה קלה. ולא אתא לכלל חומרא. הרי לכל טומאה קלה יש שומרן. וכל שומר מלטרף: לו) הא דלא ערבינהו לכל הד' בחלא מחתא. י"ל דפלגינהו הכא אידי דרישא שמחולקין בדינן. א"כ משום דזוג ראשון נשמה בלשון נקבה. וזוג שני בלשון זכר. להכי לא שייך למפלגינהו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

נח שמותר בטוף טמא לאכול באכר מן החי. ואם שחטה יהיא מפרכסת. לא טהרתה שחיטתה באכילה עד שתמות [ב] אע"ג דבטהורה אפילו מפרכסת מתרת השחיטה לבן נח. מגו דמכשרא ליישראל. והכי מפרשה מתניתין בשלהי פ' גיד הנשה: **ד** ובבהמה העור והרוטב. כולה מתניתין מפרשא בחולין פרק העור והרוטב: מלטרפין

ד ובבהמה. העור לו) והרוטב לח) והקיפה

סכנפים והעולה מתעמאים ומטמאות ולא מלטרפות ומדברי רבינו נראה שהיה גורס ומלטרפות עכ"ל. דשלא בעין כתב זה כלל. דזו שסינו לא מלטרפות הוא במשנה לעיל בגבלת הטוף הטהור וכן גורס שם ג"כ הרמב"ם בפירושו גם בחבורו פ"ג מהא"ם. אבל הא דפ"ג מהמ"א איכא לאוקמא בגבלת הטוף הטמא. דגרסי' בה בהדיא שמלטרפות. כמו שפסק הרמב"ם שם בחבורו הטומאות. אבל ודאי דיש להשיגו להרמב"ם בפ"ד מהט"א. שלא ה"ל לסתום אלא לפרש. דבשל טוף טמא קאמר. ולא תטעה לומר דאף בשל

מלאכת שלמה

לישראל קאמרי דאין נוהג איסור אכר מן החי בטמאים משום דכתיב לא תאכל הנפש עם הבשר ודרשי' ליה הכי לא תאכל הנפש בבשר לחודיה כל שבשרו מותר אתה מצווה על אכריו וכל שאין בשרו מותר אי אתה מצווה על אכריו אבל בכן גם מודו דאיסורו נוהג אפילו בטמאין ואין שחיטתו מתירתו לו באכילה כל זמן שהוא מפרכס לכן גם לאו בשחיטה תליא מילתא אלא במיתה תליא מילתא כדאיתא בפ' השוחט אחד בטוף דף ל"ג וגבי טהורה היא דאמרי' שחיטה מכשרא ליה לבני נח מנו דמכשרא ליה לישראל דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור אבל בטמאה לא ומתני' דלא כר"מ דאמר התם דאינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד ולא בחיה ועוף אפילו טהורים וגם דלא כר' יהודה ור' אלעזר דס"ל התם דנוהג איסורו בישראל בכל בהמה חיה ועוף בין עומאים בין טהורים ושמעתי דר' יהודה כתבתיו בס"פ גיד הנשה וטעמא דר' אלעזר מפורש התם בגמ' מקרא: **מטהרתה** כל"ל וכדכתיבנן: ממה

יכין תפארת ישראל בועז

למכללינהו בחדא בבא (י): לז) כשהופשט לגמרי מהבהמה עו אמקבו"ו אוכלין, רק כשנלקו [בעיבוין כמ"כ] אבל כשהשאיר בה בשעה שהפשיטה קלת בשר בכוונה. הו"ל העור שומר. שע"י שהבשר דבוק בהעור ישאר רטוב. ולא יתקלקל כל כך מהר. ולפיכך הו"ל שומר ומלטרף: לח) ר"ל רוטב קרום, דאע"ג דכל

מדלא מלינו בזה אזהרה]. וא"כ שייך שפיר לומר שאין שחיטתה מטהרתה לו לאכילה לגמרי. והא דלא תני לעיל בעוף טהור ושחיטתה מטהרתה. ונוקמה כי הכא דשחיטתה מטהרתה מידי איסור אמה"ח אף שמפרכסת. ה"מ משום דלא פסיקא לי' דהרי אף דמיד שנשחט נסתלק איסור אמה"ח. עכ"פ עדיין אסורה בעודה מפרכסת משום לא תאכלו על דם [כחולין דל"ג]. א"כ לא שייך גבה לומר שחיטתה מטהרתה. אמנם הקשה הגאון הגדול מהו' עקיבא איגר ז"ל וז"ל. תמוה לי' לחזקי' [חולין קכא"כ] דבשחט טמאה ומפרכסת ליית בה איסור אמה"ח לב"ג. א"כ איך יפרש דברי הגמרא דבעוף טהור שחיטתה מטהרתה. ובדקתני בריש בעוף טהור שחיטתה מטהרתה. מדעדיף ק"ל למה נקט חזקי' דינו בבהמה דוקא. עפי הו"ל למנקט השוחט בע"ח סתם. כדי למכלל גמי עוף. דבשלמא מתני' דהעור והרוטב ובריתא דר' אושעי'. התם שפיר נקטו רק בהמה. מדבעי לאשמעינן טומאת גבלה. והרי גבלת העוף אינה מטמאה בגבלה. אלא לחזקי' דלא נקט רק איסור ב"ג. שפיר הוה מצי למנקט עוף. אע"ב דס"ל לחזקי' אין שחיטה לעוף מן התורה. וכר"א הקפר [חולין כח"ב]. ואע"ג דעכ"פ צריכה מה"ת נחירה לישראל. דאלא"כ גבלת עוף טהור הוכא משכח"ל [כתוס' חולין דכע"א ד"ה לא]. עכ"פ י"ל דדוקא בהמה ואינה הניתר בשחיטה. להכי אע"ג שעדיין מפרכס הו"ל כמונח בדיקולא. מדכתיב תזבח כאשר צויתיך ואכלת וזבחת כאשר צויתיך ואכלת [כחולין דכח"ב]. ד"ל דיליף כן. משום דמשמעותא דקרא היינו תיכף כשתזבח תאכלנו, אף שמפרכס עדיין. דהא דאמריכן [סנהדרין דסג"ל] דהאוכל משחוטה קודם שתצא נפשה. הרי הוא בלא תעשה. אסמכתא בעלמא הוא [כע"ר רש"י חולין קכא"כ] משא"כ אי נימא אין שחיטה לעוף מן התורה. א"כ לא נכלל עוף בקראי דלעיל. דהרי התם רק זביחה קאמר. והרי עוף בנחירה שני לי'. אין לנו היתר בעוף דלהוי אחר שנשחט כמונח בדיקולא כבזביחה דבהמה. וא"כ י"ל דוקא בבהמה דיש במיתה שחיטה בטהורה. והוה כמונח בדיקולא. אהני נמי שחיטה בטמאה לכשעני. משא"כ עוף דא"ל שחיטה בטהורה. ושני לי' בנחירה. ולא הוה בטהורה דוקא כמונח בדיקולא. להכי גם בטמאה לא מיהרה שחיטתה איסור אמה"ח לב"ג. ואפשר לחזקי' דייק דגם תנא דמשנתנו ס"ל כוותי'. מדנקט בריש בטהורה. שחיטתה מטהרת בטהורה. ולמה דייק ונקט תנא מרפתה. והרי מאמה"ח מטהרתה. אע"כ דבאמת אין שחיטתה מטהרת איסור אמה"ח ממנה עד שתמות. ואף דרבעתו"ס [חולין דקכ"א ד"ה אלא לאו] לא כתבו כן, יע"ש. היינו רק משום דכתבו לפי המסקנא. דקיי"ל באמת יש שחיטה לעוף מן התורה. א"כ ע"כ צ"ל דמדיוקא דסיפא. שמעינן דבריאה בעוף טהור. גם מאמה"ח מתטהרת בשחיטתה. אבל עכ"פ אין הכרע ממתני' לומר כן. מדאיכא נמי למיקם איפכא. אי נ"ל לתרץ קושית הגאון זצוק"ל. דאע"ג דקאמר חזקי' דכל זמן שמפרכסת ליכא גבה איסור אמה"ח לענין"ס. אם"ה מודה דאסורה לו. להכי שפיר קאמר מתני' דאין שחיטתה מטהרתה סתם, והיינו שתטהרה לו לגמרי. והא דקאמר חזקי' אינה לאחרי'. היינו בחתך ממנה אבר בעודה מפרכסת. התירתה שחיטה אחר שמתה. וכבר מעיס לעיל [חולין לג"א]. ובשהצעתי דברי הג"ל לפני הגאון הנ"ל זצוק"ל. מיאן בדברי. וכל כהו, מדלא אסכתא דאמ"ל אין שחיטה לעוף מה"ת דלא להוי כמונח בדיקולא, עכלה"מ. ולפע"ד כל לא ראינו אין ראיה. דוקי משום הא אתסוב ח"ל לחזקי' טועה בדבר משנה. לא תהיה כזאת בישראל. ותו הרי הדעת מכרעת כן, דכיון דכל עיקר ההיתרא דמנח בדיקולא נפיק מקראי דזביחה וכמ"ל. עתה לא והכא לך גם אתה קרא להיתרא דמנח בדיקולא גם בנחירה. והרי גם בשחיטה ס"ל התם [חולין לב"ב] דלא להוי גבה כמונח בדיקולא. ועל תירוצי הב' הנ"ל הסיב הגאון הנ"ל זצוק"ל. דכיון דאתך האבר ממנה בעודה מפרכסת. חל עליו איסור אמה"ח. אין יפקע אח"כ במיתת הבהמה. והך דבמ"ע. התם ליכא אלא משום מיאוס, עכלה"מ. ולא זכיתי להבין דברים הללו. דכמדומה סמך א"ע הגאון הנ"ל על רש"י שם. שב' דקרא דלא תאכלו על דם. אסמכתא בעלמא הוא. וכתו שהכתו דבריו לעיל. ולפע"ד זה תמוה. מדאמרינן התם [בסנהדרין סג"א] דלא לקי על לאו זה מדהו"ל לאו שבכללות. וכ"כ גם הרמב"ם [פ"א משחיטה]. הרי לפנינו ברור דלאו אסמכתא היא. וא"כ להגאון הנ"ל מ"ש הך לאו מהלאו דלא תאכל הנפש עם הבשר שהוא לאיסור אמה"ח. הרי כמו דאיסור אמה"ח פקע לחזקי' לגמרי מנה משנשחטה. כ"כ איסור דלא תאכל על הדם נפקע לגמרי. ומה תלעריך דלהוי לאו שבכללות. אע"ב דגם לחזקי' לא פקע איסור אמה"ח ממנה לגמרי. ונאמרת עכ"פ באיסור. שוב ראה הגאון זצוק"ל לתרץ בעצמו קושייתו לחזקי'. דהרי מתני' ע"כ ס"ל דאין אמה"ח מהג בטמאה לישראל. וכדקתני בהדיא אינו סופג מ'. א"כ י"ל דמדלא אהני שחיטתה לישראל להתיר איסור אמה"ח [דהרי מותרת ושומדת היא לו איסור אמה"ח שבה] לא אהני ג"כ לב"ג. דאי"ל דעכ"פ שם שחיטה עלה בטהורה. ליתא, דבב"ג בלא"ה לא שייך שחיטה רק מדאהני לישראל. אבל חזקי' י"ל דס"ל כר"י ור"א דאמה"ח מהג בטמאים לישראל. מצלא דאהני שחיטה בטמאה לישראל דלא לספוג על כזית בשר עצם וגיד. לפיכך אהני ג"כ למתני לב"ג, עכלה"מ. ולפע"ד א"א לומר שיהיה כל עיקר סמיכת חזקי' מדס"ל דאמה"ח מהג בטמאים. דא"כ ל"ל לר"א התם [חולין קכא"כ] לומר נקוט דר' יוחנן בידך [דפליג אדחזקי'] דתני ר' אושעי' כוותי'. אפי הו"ל מדקיי"ל כרבנן [חולין קא"ב] דאין אמה"ח מהג בטמאה. ותו אדמפלגי חזקי' ור' יוחנן בב"ג לפלגי בישראל. דהרי ר' יוחנן ודאי כרבנן ס"ל [כתוס' שם דקנ"א ד"ה ומר]. אע"ב דלחזקי' בשם שחיטה לבד דמתרת בטהורה לישראל סני למתני גם בטמאה לב"ג. וא"ל דלהני גם בטמאה לישראל:

(י) והא דלא כתן תנא סכום מנין בעוף ממא כמו בעוף טהור במשנה ח' וב'. נ"ל משום דבעוף ממא סמיך אתנין שזכר בעוף טהור שהן י"ג. ה"נ בעוף ממא יש י"ג דברים. דאע"ג דבעוף ממא אתוסף חדא במנין. דהא מני ממי מלי פרס לפסול הגוויי'. עכ"פ הרי נגד זה

בגיר

ציונים

ד ובבהמה חולין קיז: פיי ד"ה מה: ר"ח ס"ד:

תוספות חדשים

ד תוי"ט ד"ה והכנפים כו'. לחשיבו להרמב"ם. עכ"ל ול"נ דיש לחלק בין עומאה תמורה לקלה כמו העור והרוטב כו' וזה כוונת הרמב"ם דכתב לעיל אלין מלטרף לכזית דהייגו עומאה תמורה לעצמה אלא

אליהו רבה

ד והרוטב. לא דוקא לבד אלא שנקלף בם יון סכנר קלת:

תוספות רע"ק

ג תרע"ב ד"ה ואין שחיטתה מטהרתה. לא טהרתה שחיטתה באכילה עד שתמות. [כ] מכאן תשובה לי' דהא חזקי' ס"ל בחולין דף קכ"א ע"ב דשחט טמאה ומפרכסת ליכא אמ"ה לב"ג איך יפרש מתני' זו. דע"כ סייריי לענין ב"ג והא הכא ג"כ דשחטה ישראל בדקתני בריש גבי עוף טהור דשחיטתו מטהרתו וצ"ע:

משנה אחרונה

ד ובבהמה. תמוה לעד השתא אייר בעוף תני הכא בבהמה משום דקרנים ליתנהו בעוף. ומיהו כולהו איכא דאשיב ליתנהו נמי בעוף ואלא שייך נמי בעוף כמ"ש התו' בחולין והרמב"ם פ"ד מהט"א כתבה למשנתנו כולה וכליל בהדייהו כנפים ועולה וחרטום ולפרנים משמע נמי דכולהו איתנהו בעוף. והא דהכא תני לעומאת גבלות אין מלטרפין ואשיב בהדייהו קרנים ונלפים הרכים כמ"ש הרב בחולין ודומיא דהכי חרטום ולפרנים בעוף נמי ברכים ומובלעין בבשר קתני לעיל דמלטרפין לכזית בבית הבליעה לטומאת נבלות. כבר כתבנו לעיל מה שיש לישב זה. וא"ש העור דתני הכא אי דוקא בבהמה אין מלטרפת לטומאת נבלות דבעוף נראה דמלטרף שהרי נאכל לכל אדם כמו הבשר:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

טהרות שלשה עשר פרק א

בשל עוף טהור כמי קלמר ומ"מ מקנתינו לריכה טעם למה בעוף טמא מלטרפות יותר מבעוף טהור וי"ל דקים לה לרבנן דבעוף טמא הוו הכנפים והעולה עומר. וא"ת כיון דבעוף טמא ליכא ביציהו דכנפים ועולה לחרטום ולפרים וכולהו מלטרפין. א"כ לערבינהו ולהגינהו. י"ל דאילו נשנו בל' נקבה. ואלו בלשון זכר: האוכל

והקיפה לט). והאלל מ) והעצמות מא) והגידים מב) והקרנים מג) והטלפים מד) מצטרפין לטמא טומאת אוכלין מה). אבל לא טומאת נבלות מו). כיוצא בו השוחט בהמה טמאה לנכרי מז). והיא מפרכסת מח) מטמאה טומאת אוכלין מט) אבל לא טומאת נבלות

יכין

דכל רוטב אע"ג שהוא קרוש חזי לאכילה. וגם בפ"ע מחשב לאוכל [בלקמן רפ"ג]. הכא מיירי בזמון שנקרש ע"ג בשר. דבפ"ע היינו נאכל כלל ואמקט"ו. ורק מדלאכל בהדי בשר מלטרף לי' [בחולין קבע"ל]. ורק בנגע בו מבו"י איינו מיבור לו [בטבו"י פ"כ מ"ה] וסיינו מדלאיקלם טומאתו [במפילה דמ"ב]. ואילה"ק חלב קרוש אמאי אמקט"ו לי מטוש דלא חזי לאכילה. מ"ש מדגיש חיין [שוקלין פ"ג מ"ח] ובשר חי [פסחים דכע"ל] דג"כ השתא לא חזו לאכילה. ואפ"ה מדחזי כשיבשלם מחשבו לאוכל ומקט"ו. וא"כ כ"ש חלב חי דחזי לאכילה כשיבשה נמוח. די"ל כשיבשה נמוח פגים חדשות יבוא לכאן. משא"כ בשול. וכן אמת דסרלב"ד [פ"ל מאוכלין ה"כ] כ' בשם התוספתא דחלב קרוש מקט"ו לאוכלין. ולא ידענא איך יפרכם בזה סוגיא דחולין הנ"ל. וע"כ סתם חלב בקמץ נרסינן: לט) תבלין שבקדרה [חולין דק"כ ע"ח]. מיהו אין במשמעותו שומן וכללים שמשימין בקדרה. כלל משמעות תבלין שבש"ס [בלמב"ם פ"כ דערלה מ"י]. דהכך ודאי אוכל ניכסו. אלא הכא ר"ל מיני בשמים דבפ"ע אמקט"ו [בשוקלין פ"ג מ"ט]. ורק מדלאכלים עם הבשר מלטרפים לו: מ) הוא כעין גיד רחב לבן וקשה. והוא עובר תחת מפרקת של כל בהמה בכל אורך הערוף. ומקרא האחרון בל"ח. וג"כ אינו נאכל בפני עצמו. ואעפ"כ כשנתבשל עם הבשר רגיל למללו ולהכי מלטרף (יא). וי"ל דאלל הוא בשר שנפלט מהסכין ונשאר בהעור בשעה שהפשיט הבהמה. ונשאר בהעור בלי כוונת המפשיט. ולהכי נתבטל מתורת מאכל. אבל הכא מיירי שחיטב לאכול מקצת מהבשר הרוב. ולא פי' איזה מקצת. ובכה"ג אף שבפ"ע אינו חשוב לאוכל אפילו כשיהיה כביצה. אע"פ מלטרף עכ"פ לטמא לאוכלין לכשיעור כביצה בהדבקיק יחד. אבל כשנגעו זב"ז ולא נתמעכו יחד לגוף א' אמ"ל [תוס' חולין קיח"ב ד"ה לון]. ואע"ג דתנן לקמן [פ"ט מ"ע] דכשכל הפרודים נוגעים בהאוה מלטרפין לשיעור כביצה. התם כולן נוגעים בהאוה. משא"כ הכא בלא נתמעכו יחד ונגע בא', אמ"ל חברו שבלבו. וגם אפילו נתמעכו יחד במקום שנגעו אהדדי אפ"ה אמ"ל רק לכשיעור כביצה לטמא אחרים. אבל אמ"ל שיתמעמ הא' בשנעמא חברו [בלמב"ם פרק ו' מאוכלין ה"ז]. מיהו בין לפי פי' קמא של הגאון. או לפי' בתרא. אין אלל מלטרף משום שומר, רק מדלאכל אגב עם שאר בשר [תוס' חולין קכא"ח ד"ה וכיו]: מא) שום בהן מוח. שהעלם שומרו שיהי' רעוב: מב) הסותרים באכילה. ואעפ"כ אין נאכלים בפ"ע רק עם הבשר, לכן מלטרפין לו: מג) סמוך לעיקרן, מקוש שחוסכין ויולא דם: מד) מיירי כמו סמוך לעיקרן של הקרנים [ואפשר דמדלא פי' כן הש"ס בפירוש רק אקרנים. להכי י"ל דבטלפים עשות כבלפרנים. דהייט רק שמוכלא בהן בבשר. [ועיין תוס' חולין קיז"ב ד"ה וטלפים]: מה) אם בטמא הבשר המחובר לאחד מהן. ויש בשניהן יחד כביצה. הרי זה מטמא לאוכלין אחרים (יב): מו) ר"ל אינו מלטרף לשיעור כזית נבלה ללקות כשאוכלה או לכזית לטמא במגע ובמשא. וסיינו מדמעטינהו קרא [בחולין קי"ח ח']. ומכ"ש כשהן לבדן שאין חייבים עליהן משום נבלה כשאוכלן. וגם אין מטמאין במגע ובמשא [עיין רמב"ם פרק ד' ממאכלות פי"ת]. מיהו כשמחוברין לכזית נבלה מקודן. ואלו נטמא הטוגע בהן. דהרי הטוגע בהשאר שבנגדו בהעור נטמא. מדסו"ל שומר [בחולין קכד"ח וכש"י שם ד"ה שמא דשבלה]. ואע"ג דאין שומר לטומאה חמורה [בחולין קיז"ב]. היינו רק לענין לירוף. שאין השומר מלטרף להשיעור הצריך. אבל במחובר השומר לדבר שבבר יש בלעדי השומר כזית. שפיר השומר מוליא הטומאה: מז) שחשבה ישראל לעולך נכרי: מח) ר"ל אף בשעה שעדיין מפרכסת: מט) דבנגע בה לא טומאה נטמאה. דאע"ג דכל עוד שמפרכסת אסור נכרי לאכלה. דהרי אפילו טהורה שנחשבה. כל שלא התירתה שחיטתה לישראל אפילו אחר שחלה נפשה. וכגון שלא נשחטה כראוי. אסור גם לנכרי אבר הפורש ממנה בעודה מפרכסת. אפילו אחר שמתה. א"כ כ"ש זו. שוודאי אפילו נשחטה כראוי. הרי אין שחיטתה מטהרתה לישראל. ואיך תחשב לאוכל לקבל טומאה בעודה מפרכסת. והרי אפילו לענ"כ אסורה עדיין [בי"ד כ"ח]. אפ"ה לענין טומאה אמרינן דמדנשחטה ע"י ישראל מחשבתו משוי לה לאוכל שתקבל טומאה. אף שעדיין מפרכסת ואסורה לכל. מיהו דוקא שנשחטה לענ"כ אבל בשחטה לישראל, בטלה דעתו. ולא אמרינן דמחשבתו משוי לה לאוכלא. ולהכי אינה מקט"ו לאוכלין עד שתמות [הרא"ש]. וא"כ בשחטה עכו"כ בהמה טהורה, ואפילו לעצמו. אע"ג שאסורה לישראל. אפ"ה כיון דבהמה זו שייך שחיטה. לפיכך נם

תפארת ישראל

בצר לה חדא מהנך ב' זוגי דמיינן כהו לעיל ד' בעוף טהור. דהייט מיטמאין. ומטמאין. ואין מלטרפין. ומלטרפין. והרי הכא בעוף טמא ליכא אלא ג'. דהיינו. מיטמאין. ומטמאין ומלטרפין. ות"ש דלימא מסייע לה לדברינו לעיל סי' כ"ח דרק חלוקי דיינין חשיב תנא דנן: (יא) ומ"ש תוס' [חולין קכא"ח ד"ה מרטקא] שהקשו על פי' רש"י זה. מדתנן [זבחים לה"ח] פיגול במורחה לא פיגל באלל. והרי בעוף אין גיד לוחרו קשה. לא זכיתי להבין. דמה קושיא. ודאי חזי לאכילה. וכמ"ש רש"י בעצמו שם בגמ' [ד"ה אלל]. ומשום הכי שייך גביה פיגול. אלא דלא חזי כל כך כמורחה. וכן צריך נמי לומר לפי מה שפי' שם תוס', דהתם מיירי בקלת מהוושם שנאחר בכוק במורחה יע"ש. אמנם מה שפירשו רבותינו בעתו"ס הכא, דמטרקא היינו בשר מת. לא הבנתי מהו. דאי בשר המדולדל, הרי ראוי לאכילה [בחולין עג"ב]. ואיהו נופיה מטמא טומאת אוכלין:

(יב) ולתוס' [פסחים לג"ב] דמסקו דגם רש"י ס"ל דגם לקט"ו צריך שיעור כביצה. ולא כהרמב"ם [פ"ד מאוכלין] דס"ל דלעניין לקט"ו סגי בכ"ש. א"כ מלטרפין לעניל ודהכא. היינו בין לקבט"ו ובין לטמא אחרים. והא דנקט הכא מלטרפין לטמא טומאת אוכלין. ולא הוה סגי לי' במלת מלטרפין לחוד. וכלעיל בעוף. הכא ה"ק מדבשי למתני אבתרה אבל לא טומאת נבלות. אמנם יש לדקדק למה לא נקט הכא כלעיל בעופות מיטמאין ומטמאין. ואי"ל משום דבאמת לענין קבלת טומאה לא מחשבו חיבור [וכמ"ש לעיל סי' ג"ג]. ליתא. דהיינו דוקא באותן שאלם הדביקן יחד עם האוכל. כרוטב וקיפה ואלל. אבל

בועז

דכל רוטב אע"ג דמשקה הוא. ומ"מ מקבל טומאה. ומ"מ אינו מלטרף לטמא אוכלין. אבל אם נתבשל בשר בתוכו. אז מלטרף. ומ"מ אינו מלטרף לטמא נבלות. ולא הוי כמו בעוף. ומ"מ אינו מלטרף לטמא אוכלין

ה מצטרפין זה עם זה לטמא. אם אין בא' מהן כביצה מלטרפין לשיעור לטמא כקל שבשניהם. שאם נגע בתרומה פסלה. כדין אוכל שנטמא בולד הטומאה שפוסל את התרומה ואינו מטמאה: כחצי ביצה וכו'. שבללן זה בזה: שני

ה האוכל שנטמא וכו' מלטרפים. וטעמא כתבתי במשנה ד' דמעילה [ד"ה האוכל] : נוסכות

נבלות ג) עד שתמות. או עד שיתיז את ראשה ג"א). ריבה נב) למטא טומאת אוכלין נג) ממה שריבה לטמא טומאת נבלות: **ה** האוכל שנטמא באב הטומאה נד) ושנטמא בולד הטומאה נה).

מצטרפין זה עם זה נו). לטמא כקל שבשניהן. ביצד נז) כחצי ביצה אוכל ראשון. וכחצי ביצה אוכל שני שבללן נח) זה בזה.

מלאכת שלמה

ד ממה שריבה לטמא כך צריך להיות. וכבר הארכתי בביאור מתני' בר"פ העור והרועה:

ה האוכל שנטמא וכו' וכמים דף ל"א ס"פ קבלה וכתב שם רש"י ז"ל אוכל חצי כיצה שנטמא באב הטומאה וחצי כיצה אחרת נגע בולד הטומאה מלטרפים זה עם זה לטמא כקל שבשניהם וא"ת אי בלא הוה ביה שיעורא מעיקרא היאך קבל טומאה מאב הטומאה מתחלתו. תשובה לדבריך שהאוכל מקבל טומאה בכל שהוא אבל לטמא אחרים צריך לכביצה ובריירתא שלימה היא בתורת כהנים כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל מלמד שמיטמא בכל שהוא יכול יטמא אחרים בכל שהוא ת"ל אשר יאכל דהיינו כביצה כדילפי' בפ' בתרא דיומא אוכל האכל בכת אחת ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת עכ"ל ז"ל ותוס' ז"ל כתבו ולפי' ר"ת שפירשתי [הגה"ה פי' גבי תירוצא דאיכא התם בגמ' דהכא איכא שיעורא וכו' עיין שם]. למה שפירש בקונטרס דאוכל מקבל טומאה בכל שהוא והארכתי בפ' המצטיע עכ"ל ז"ל. ואיתא למילתייהו ר"פ המצטיע ושם כתבו שרש"י ז"ל חזר בו בכריתות גבי פרה מטמאה טומאת אוכלין. ומ"מ כולד חצי ביצה אוכל ראשון וכחצי ביצה אוכל שני שבללן זה וזה שני. כחצי ביצה אוכל שני וכחצי ביצה אוכל שלישי שבללן זה וזה שלישי: כביצה

יבין

גם כשמפרכסת הו"ל כמגעת בדיקולא. ומקט"ו אוכלין [כחולין קכא"ב, ועיין תוס' שם ד"ה ומטומ"ז]. רק דמשמעו נקט' הרבותא בבהמה טמאה. מדהוה משתבר דרק בגוף הבהמה תליא, אם שייך בה שחיטה או לא. מיהו בית ב' לריעותא. להייבו בשחוטה ובבהמה כגון עכו"ם ששחט בהמה טמאה. דאין דין השחיטה לא בהבהמה ולא בשחוטה. בבה"ג לא הוה כמגעת בדיקולא. ואמ"מ טומאת אוכלין עד שתמות: ג) שאינה מטמאה משום נבלה עד שתמות: נא) שאז אפי' היא מפרכסת, עדיין מטמאה כשאר נבלה [כלאים פ"א מ"ז]: נב) ר"ל ריבה הכתוב: נג) כ"ל שבבא זו הוא כלל לכל הבא דאמרן מרים פרקין עד הכא. וה"ק, מכל הבא דתניון גראה שטומאת אוכלין מתפשטת על גופים הרבה. שאין טומאת נבלות מתפשטת עליהן. הרי נבלת עוף טהור וטמא דתניון להו במשנה מ' וב'. אין בהם טומאת נבלות כלל. וכ"כ אפילו בהבהמה יש כמה דברים שאין מטמאין משום נבלה. בכל הבא דנקט במשנה ד'. וכן אפילו בהבהמה טמאה כולה. עכ"פ כל זמן שמפרכסת, אינה מטמאה משום נבלה. ואפ"ה כל הג' מטמאין טומאת אוכלין. וזהו העיקר מה שרצה תנא להשמעינן בהבא ד' משניות: נד) דהו"ל האוכל ראשון: נה) דהו"ל האוכל ולד ולד: נו) לטמא אחרים כשיש בשניהן יחד כביצה: נז) הא דשואל כולד. להשמעינן דדוקא באין כביצה בכל א' מלטרפים בקל שבשניהן. הא יש כביצה בכל א' מלטרפין לטמא כחמור שבשניהן בכל מקום שיגע בהגוף של התערובות: נח) ומעכן לגוף א', וכחצי ביצה דנקט לאו דוקא. דאפילו יש מהחמור רוב הכביצה אפ"ה דיקן בהקל: נט) ר"ל התערובת הזה הוא שני לטומאה ואינו פוסל חולין. ורק תרומה שנוגעת בה נעשה שליני. וה"ה בשלא מעכן זב"ז. ואפילו הב' חלאי זיתים הן פרודים זמ"ז. אפ"ה כשנגעו שניהן בבכר תרומה מעשית שלישי [בכורות פ"ע מ"ש]. ואין חילוק בין בללן ללא בללן רק דבלא בללן אמ"ל רק כשיגע בכר התרומה בשניהן. אבל בללן ומעכן יחד סגי בשנגע התרומה בלד א' מהגוף דכולו כגוף א' חשיבא. דאע"ג דמיבורי אדם אינו חיבור [בהמב"ם אוכלין פ"ו הי"ג] מיעכן שאני

בהמה למעלה. ומוקמינן לה התם רק בגוף דקליל. וא"כ כ"ש הכא. ודאי לגדיים קתני. דבגוף ודאי יכנס הרבה שמקבלין טומאה גם כשאינן מלטרפין לשאר אוכל. ובבהמה כולהו, היינו רק להכנים ולהוציא טומאה כשהן מחוברין לשאר אוכל. והא דלא נקט גבי בהמה במשנתנו אע"ג מחשבה מ' וג' בטופות. י"ל משום דממ"ג. דאי בכשר בהמה בעלמה. כולהו פשיטא מדאין לך אוכל המקט"ו יותר ממנו. ורק בנבלת עוף טהור ואיטריך

תפארת ישראל

בועז

אבל איכא דקתני כעור ועצמות וכו' שמחוברין בעצם. ואלו גם להכנים או להוציא טומאה מחשבו הכל המדובקים בידי אדם דנקט שכל מלתתי גם באיכא מיטמא ומטמא. דא"כ עכ"פ הו"ל למתני מטמא. לענין להוציא טומאה. ואלו אפילו מודבק בידי אדם הוה חיבור. ושאני עיולי טומאה מאפוקי טומאה. אלא ג"ל דלהכי לא נקט הכא מיטמאין ומטמאין. משום דמיגלא שמעיא לה. דכיון דמלטרפין להבליס השיעור. מכ"ש דמכנסין ומוציאין טומאה כשמחוברין בעצם לכשיעור. ואע"ג דבדבוקי' יחד בידי אדם אמרינן דמלטרפין להבליס ולא מחשבו חיבור להכנים ולהוציא טומאה. י"ל דזהו רק בב' מיני מאכל. דלא בטל כל חד לגבי חברי'. וכל חד וחד כדקאי קאי. משא"כ כל הגך דמשמתנו כשהדביקן לאוכל גמור. ואלו הוה לה טפל לגבי האוכל. ומחשב שפיר חיבור אף להכנים ולהוציא טומאה. מדא"א מיאכלנו רק עם האוכל. ורק במשנה ב' וג' נקט מיטמא ומטמא ולא סגיך על הק"ו שאמרנו. היינו רק משום כנפים וגולה. דלאטריך למתני גבייהו מיטמאין ומטמאין ואמ"ל. הלכך תני נמי כאיכך מיטמאין ומטמאין ומלטרפין. ואע"ג דבעוף טמא דתני גבה מלטרפין. ואפ"ה תני גבה מיטמאין. י"ל דרק אגב עוף טהור. נקט נמי גבי עוף טמא. ועוד כ"ל דהא דתני כל הני בבהמה דוקא. היינו משום דרוכן לא שייכי בעוף. בשור ורוכב בעוף. אינהו גופייהו מטמאו טומאת אוכלין. אף כשאינן מחוברין לאכול. דאפילו רוטב שהוא שומן קרום דוקא בבהמה כשהוא לבד אינו ראוי לאכילה משא"כ בעוף. הרי אפילו בשר מי שלו חזי לאומאה [בשבת קכה"א]. מכ"ש שומן קרום שלו. שבשר נתבטל. ואפשר דקיפה. דהיינו תבלין שנתבטלו עם העוף נמי. דכיון דכשיש טעם העוף שמובלע בהקיפה. לפיכך גם הם נאכלין לבד. והלכך גם בני פירוף מטמאין טומאת אוכלין. וכ"כ אלל שבעוף, וגידיו, ג"כ דאוריין לאכילה בעצמן [כרש"י זבחים לה"א ד"ה אלל]. וקרנים וטלפים לא שייכי בעוף כלל. להכי לא שייך למתני בכל הני דמלטרפי בעוף. דהוה מכמע בכשהן לבד אמקט"ו אוכלין. מידהו בעצמות בוודאי אין חילוק בין כשהן של בהמה או של עוף. דבזה ובזה כשהן בלי מוח אמקט"ו. ורק כשיש בהן מוח מלטרפין מדהן שומר. והרמב"ם [פ"ד מאוכלין ה"ד] לא הזכיר בבולן עצמות בהמה. וכללו להו בהדי הרטום ולפורן וכנפים. ומסיים בבולן מתטמאין ומטמאין ומלטרפין. והיינו משום דגם בעוף, אף דגם עור וגידין וכדומה בעוף. גם כשהן לבד מקט"ו. עכ"פ שייך לומר גבייהו מלטרפין כשאין בכל א' כשיעור. ואפשר עוד דגם במשנתנו בעצמות בהמה בכלל נמי עוף. וכדאשכחן [הולין מז"ב] דתניון לאחר דוודאי גם בהמה בכלל. מידהו מתטמא ומטמא דנקט הרמב"ם אכולהו. בני הדת ביקתא

כדפי' פכ"ז דכלים מ"ח: מצטרפין זע"ז. במעילה דף י"ז תניא א"ר שמעון מה טעם מי גרם לבני לאו ראשון כולהו בני הדת ביקתא ניגנו וכתוספתא א"ר שמעון מה טעם שאפשר לבני ליעבות ראשון. ולכאורה קשה מה לו לבקש טעם הא קי"ל כל שטומאתו ושיעורו שוה מלטרפין כדתנן התם במס' מעילה. ואפשר דס"ל כיון דראשון מטמא הולין ושני אינו מטמא וכן כולם חלוקים מדרגתו לתרומה ולקדש כאין טומאתן שוה דמי. ועוד י"ל דר"ש לטעמי' דס"ל פ"ב דערלה שני אמות ממין אחד אין מלטרפין וה"ג ראשון ושני בבני אמות מטריפי לכך הוצרך לטעם אחר דהטיבי כשם אחר. והרמב"ם פ"ד מהט"א כתב הטעם שטומאתן ושיעורן שוה משום דאתן קי"ל כהכמים דבני אמות מלטרפין דלא כר"ש: ובללן זה בזה. מדקתני ובללן משמע דאיירי בדבר הנכלל כגון קמח בקמח דהשיב נלה נעשה הכל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

ה ביצד. מיי' פ"ד מה"ט ה"ב:

חלופי גרסאות

ה בקל. ב"ל ובכ"ו ובמשנ"ת גר"ל.

משנה אחרונה

דמפרכסת הא אין פרכוס מגיעה מידי טומאת אוכלין. ואי משום דליכא מחשבה הא בהמה טהורה א"ל מחשבה ע"כ. ולמאי דפי' י"ל נהי דפרכוס של שחיטה אינו מוציא מידי אוכל דאיכא מעשה שחיטה להתיר. אכל בחירה אין כאן מעשה להתיר ונהי דאם מתה הוי אוכלא דבהמ' טהורה א"ל מחשבה דלאכילה קיימא אבל בעודה מפרכסת לאו לאכילה קיימא ומעשה להתיר ליכא והלכך לא

חשיבא אוכל:

ה האוכל שנטמא. ובמשקה לא משכחת להאי דינא דבמשקין ליכא שני שהם תחלה לעולם. ועוד דלא שייך בהו לירוף ש"ה מיטמאין ומטמאין בכל שהו לקמן רפ"ב. ומיהו משכחת לה נמי במשקה לענין פסול גויה דבעי רביעית כדאמרי' בפ' בתרא דמקואות ובמשק' עכול יום שאין עובה משקה תחלה ומשקה תרומה שנגע בט"י הוי שליני כדפי' רפ"ב דט"י. והשתא חלי רביעית משקה טמא שהוא תחלה וחלי רביעית משקה תרומה שהוא מגע ט"י מלטרפין לפסול את הגוי' כדין שליני שפוסל בקדש כדלקמן פ"ב מ"ב דראשון ובלישי נמי מלטרפי להיות שליני. ואפילו ראשון ורביעי כתב הרמב"ם בהבורו פ"ד מהט"א מלטרפין להיות רביעי:

בחצי ביצה אוכל ראשון. למאן דסבר דלקבל טומאה בכ"ש ולא בעי כביצה אתי שפיר כפשטה ומ"ל לקבל טומאה נמי בעי כביצה. איירי הכא שקיבל טומאה בעודה כביצה ואח"כ נתחך ולא שהר בכך

שני נט). כחצי ביצה אוכל שני. וכחצי ביצה אוכל שלישי שבללן זה בזה. שלישי ס). כביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שני. שבללן זה בזה. ראשון סא). חלקן. זה שני וזה שני סב). נפל זה לעצמו וזה לעצמו סג) על כבר של תרומה. פסלוהו סד). נפלו שניהן כאחד סה). עשאוהו

שני. התערובות הזה תורם שני עליו ופוסל את התרומה: שלישי. ופוסל את הקדש: ראשון. וטומה מגעו שני. דהא איכא שיעורא דראשון בגויה ליתן טומאה: חלקן זה שני וזה שני. שהרי בכל א' חלי שיעור דראשון וחלי שיעור דשני. ותנן לעיל ראשון ושני מצטרפין לקל שבהן: כל

ציונים

כביצה א"ר זכחים לח. פי' עם ס"ג:

חלופי גרסאות

כחצי ביצה אוכל שני וכחצי' שיעות אלו הכניס נד"ב. וגני' אוכל שלישי שבללן זה בזה שלישי [ואכל היות שעשות לעניל האוכל הראשון דאפ"ס לא כי אלא שלישי וגוס מתיישב מה שקשה על גי' המשנה שלנו מאי איריא אוכל שני עם אוכל שלישי כרי אף אוכל ראשון עם שלישי הוא שלישי]:

מלאכת שלמה

אליהו רבה

ה נפלו שניהן כאחד. ואפילו לא נפלו במקום אחד אלא זה מלד זה וזה מלד אחר מצטרפין כרבנן דפליגי עליה דרבי דוסא באהלות (פ"ג) בכל טעומאי' שבאהלות דמצטרפין:

כביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שני שבללן. זה וזה ראשון חלקן וכו'. כחצי ביצה אוכל שני פחלי ביצה אוכל שלישי אלו דנקט תרי בבי לאסמועי' דאפילו בתרומה דשייך בה שלישי הולכין אחר הקל:

נפל זה לעצמו וזה לעצמו על כבר וכו' פי' שסילק הראשון קודם שנפל השני:

נפלו שניהם כאחת והא"כ בזה אחר זה אם נפל השני בעוד הראשון עליה שניהם כאחד קרי ליה דהדרי ומצטרפי ראשון שבזה ושבזה: על

יכין תפארת ישראל בועז

משנה אחרונה

שאני. מ"ב הכא בנתחברו ע"י ז' מקין: ס) ואינו פוסל תרומה. וה"ה בשום כביצה יחד גם מראשון ושלישי שבללן. הרי התערובות שלישי. ואפ"ה לא נקט כן לרבותא. מדבעי למנקט התערובות לפי סדר המדרגות דהיינו ראשון ושני. שני ושלישי. [מיהו מדלא נקט נמי שלישי וראשון וכדנקט באמת הרמב"ם [אוכלין פ"ד הי"ב], כ"ל דה"ע, מכוס דלק בחולין קמייתי. ואם כן בשלמא שלישי מסבת"ל בחולין שנעשו על טהרת תרומה דדינם כתרומה. אבל ראשון בחולין לא משבת"ל. מדקיי"ל חולין שנעשו על טהרת קודש לאו קודש דמי [פלקמן פ"ב מ"ד]. ומכאן כ"ל דאיה להרמב"ם [פי"א מהט"ו ס"ט] דלא כהראב"ד דפליג התם עליו ופיין בכ"מ שם]: סא) מדהן גוש א' והרי יש תוך הגוש ראשון. ולפיכך לא אמרי' בכס"ג חיבורי אדם איבורי [ופיין רמב"ם אוכלין פ"]. ומה"מ נקט הכא שבללן. דאי בלא מעכן יחד פטיטא דהטוגע בו נעשה שני. וה"ה בכביצה ראשון וכחלי ביצה שני שבללו ונתמעכו יחד. כיון שיש בהתערובות כביצה אלא מראשון דינן כראשון. רק נקט הכא ובמשנה ו' שסיים גם בחקל כביצה. מדבעי למתני בתר הכי דבשחלקן. אז דין החלק בחקל. ואילו כשלא היה בחקל. לא יהא בכל חלק כשיעור לטמא אחרים מראשון. ולא יהא ל"מ אז אם יהיה דין כל חלק כחמור או כחקל. ואע"ג דאכתי יהיה ל"מ כשיערבו שוב עם חמור. לענין להשליש שיעורו. לא רצה תנא להאריך בזה. וכדלא נקט מה"מ חילקן בריש"א. בהיה בכל א' כחלי ביצה. משום דגם שם אין ל"מ בחזה מדרגה של טומאה יהיה כל חלק. אם לא כשיעלים עליו מן חמור [ודו"ק]. סב) מדבללן קודם שחלקן. הרי יש בכל חלק רק חלי שיעור מראשון. ומלערף בקל שבשניהן: סג) שנפל השני אחר שהסיר הראשון: סד) ונעשה שלישי: סה) אלו דוקא. אלא ר"ל שבעוד שנגע זה בהתרומה. נגע בה גם

אלטריך לאסמעינן כל הנהו. דאע"ג דאין פשוטין כל כך לאבילה. מדהן נבלה. אפ"ה דייקינן בהו כל הכך דיני דתני בהו. ואי בעור ורוטב וכו' דנקט במשנתנו. כיון בשהן לבד אמקט"ו. לא שייך למתני גביהו מחשבה והכשר ואינך. ורק מצטרפין לריך לאסמעינן. והרי מצטרפין אף שלא מושב עליהן. ואף שלא הוכשרו, ודו"ק: והא

שלא נקט הכא שבללן. דאי בלא מעכן יחד פטיטא דהטוגע בו נעשה שני. וה"ה בכביצה ראשון וכחלי ביצה שני שבללו ונתמעכו יחד. כיון שיש בהתערובות כביצה אלא מראשון דינן כראשון. רק נקט הכא ובמשנה ו' שסיים גם בחקל כביצה. מדבעי למתני בתר הכי דבשחלקן. אז דין החלק בחקל. ואילו כשלא היה בחקל. לא יהא בכל חלק כשיעור לטמא אחרים מראשון. ולא יהא ל"מ אז אם יהיה דין כל חלק כחמור או כחקל. ואע"ג דאכתי יהיה ל"מ כשיערבו שוב עם חמור. לענין להשליש שיעורו. לא רצה תנא להאריך בזה. וכדלא נקט מה"מ חילקן בריש"א. בהיה בכל א' כחלי ביצה. משום דגם שם אין ל"מ בחזה מדרגה של טומאה יהיה כל חלק. אם לא כשיעלים עליו מן חמור [ודו"ק]. סב) מדבללן קודם שחלקן. הרי יש בכל חלק רק חלי שיעור מראשון. וחלי שיעור מהשני. ומלערף בקל שבשניהן: סג) שנפל השני אחר שהסיר הראשון: סד) ונעשה שלישי: סה) אלו דוקא. אלא ר"ל שבעוד שנגע זה בהתרומה. נגע בה גם

בו שיעור ראשון. ואע"ג דאין אוכל טומאה אוכל אלא מדרבנן לא אמרי' דהוי ספק דרבנן כיון שאין ידוע איזהו כיון שאין לו במה יתלה והאחד ודאי טמא ע"כ גם השני טמא. דה"ל אמרי' פ"ב דמקואות מ"ג שאין לו במה יתלה ובפ"ק דנדה קרי לה מוכיחות ע"ש דף ז'. אבל בלא חלקן אין חילוק בכולהו בין בטולין ובין מעורבין: בחצי ביצה אוכל שני וכחלי ביצה אוכל שלישי. כתב הרמ"ם הא דתני תרי בבי לאסמועינן דאפילו בתרומה דשייך בה שלישי הולכין אחר הקל ע"כ ואינו מובן לפ"ד דהא ריש"א נמי אזה ראשון. וזה שני שבללן שניהם הם שני ע"כ לטמא תרומה הוא דאין שני עושה שלישי בחולין וכיון דהמתעמא הוי תרומה בטמא ליכא רבותא. ועוד מאי רבותא היא שהולכין אחר הקל כיון שא"א לילך אחר החמור דבליר ליה שיעורא דחמור. וגראה דאפילו הראשון הוא כביצה פחות משהו ונבלל עם משהו אוכל שני אין התערובת כולו אלא שני לענין שיעור לא מהני ביטול ברוב ולא דמי להיא דפכ"ז דכלים מ"ג דבנד משליש לשם דהתם נמי לקל שבהן לטמא בארבעה בשק ולא בנבל בשלשה ועוד דהתם בהשיבותא תליא ופשיטא דהשק לא ירד מחשיבותו כשהשלימו בנבל. אבל הכא אי בליר משהו לראשון לא מהני השלמה דשני ועדיין לא"ל. ולקמן מ"ו נפרש עוד בזה ולענין הגריכותא גראה דאי מרשא הא דאיירי בשניהם חולין ממאין. קמ"ל הכא בשלישי דאינו אלא בתרומה והשני חולין דהשתא מרחקי עובא זה חולין וזה תרומה זה שני וזה שלישי אפ"ה מצטרפין. ואפשר לכוון גם דברי הרא"ש כן:

בביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שני. הכא לא הוה צריך למיתני אוכל שני דאפילו הוא עהור כשנגע בראשון נעשה שני דיש בראשון כביצה ליתן טומאה. אלא לישנא דרישא נקט:

נפלו שניהם כאחד עשאוהו. מדקתני סתמא נפלו שניהם כאחד משמע אפילו לא נפלו במקום אחד אלא זה בצד א' וזה בצד אחר עשאוהו שני כיון דבין שניהם יש כביצה ראשון והרי הכבר נוגע בשניהם ויש כאן נגיעה בכביצה. וכ"כ הרא"ש נפל זה לעצמו וזה לעצמו. היינו שסילק הראשון קודם שנפל השני וכ"כ רש"י ותו' בזבחים דף ל"א מטמא שאם לא סילק הראשון נעשה לעולם הכבר שני אפילו אין מונחים זה בצד זה ולא נגעי אהדדי דמ"מ הכבר נוגע בכביצה. וכ"ל דהיינו כחכמים דר' דוסא רס"ג דאהלות דשני מגעות מצטרפין ואפילו בן מסוזרין דבמכונסין מודה נמי ר' דוסא כדמוכח בפ' המפלת דף כ"ז וכ"כ רש"י בהדיא בפ' העור והרוטב דף קכ"ד דברחוקים זה מזה פליגי ואפ"ה חכמים מטמאין וגם התו' במעילה דף י"ז לענין שני שרצים שמצטרפין כעדשה ואמר התם הא בכולו והא במקצתו כתבו בשם ר"ג גאון דנוגע בכולו אפילו שני גופין מצטרפין ובמקצתו בעי גוף אחד מחובר ולא התנו בשני גופי' דנגעי אהדדי. והר"ש באהלות פ"ג מ"ב מייתי סוגיא דמעילה ופי' נ"כ דהתו' אלא שמסיים ומיהו דוקא בשרן דרבי' קרא אבל בנבלה אמרי' בפ' העור והרוטב אין נוגע ומוגע עכ"ל. ולא ידעתי מה זה דהתם דפ' העור והרוטב אליבא דר' ישמעאל דקאי בשמעת ר' דוסא אמר אין נוגע ומוגע אבל לחכמים שני מגעות מצטרפין. וברפ"ג דעדיות תני נמי פלוגתא דר' דוסא וחכמים בטומאה חמורה כגון דאהלות והדר תני פלוגתייהו לענין טומאת אוכלין אוכל פרוד ר' דוסא מטהר וחכמים מטמאין. והיינו שהאוכל בביצה שנאבל והוא פרוד וטוגעין בטהרות ור' דוסא מטהר וחכמים מטמאין ואזלי לטעמייהו ומיירי שפרוד ורחוקים דלא נגעי אהדדי דאי נגעי הא מודה ר' דוסא במכונסין כדאמרן. אלא שהרב מפרש שם אוכל פרוד כגון גבור של אגוזים ושקדים כשהן נפרדין אין באחד מהן כביצה וכשהן גבורין מצטרפין לכביצה לטמא טהרות אם הם טמאים וכן פי' הרמב"ם שם ולא ידעתי לייסבו שאם הם גבורין לא הוה פליג ר' דוסא דבמכונסין מודה כדאמרן: **ואין** לפרש דהרמב"ם והרב מפרשים דפלוגתא דאוכל פרוד לא מיתוקמא כפלוגתייהו דלעיל בטומאה חמורה דלעיל איירי בשני מגעות שטהרות מוגעין בשניהם וטמאי חכמים אפילו הטומאות רחוקים זה מזה והכא באוכל פרוד אאין הטהרות מוגעין בכולם אלא באחד מהן ואין בו כביצה ומהני הא דינעי אהדדי לגרף לכביצה באלו נגע בכולן. וכך השיב לי חכם אחד ומיכוח הוא חדא מי דהקשה להרמב"ם והרב להוליא המשנה משטוטה דאפשר לומר דבתרתי פליגי ר' דוסא וחכמים בנגעו הטהרות בכולן ובנגעו במקצתן וגם במשנה לא נזכר לא נגעו בכולן ולא נגעו במקצתן והיכן מצאו להלק בזה. וגם עיקר הדין דאם נגעו טהרה במקצת הטומאה שאין בו כביצה מהני נגיעת שאר הטומאה להצטרף לכביצה לטמא כיון דנגעי אהדדי. זה דבר שאינו והדיא כתבו הר"ש והרא"ש בפ"ח מ"ה בעריכה שהיא קטפרס שאין נגיעה מחברת את הבלק לכביצה לטמא המשקה אא"כ נגעה וכ"כ הרב שם וכפ"ג מ"ב אמרי' שיש הילוק בין גוש לפרודין אאם היו פרודין אפילו הן מאה עהור המשקה היולא שאין הנגעה היולאת נוגעת בכביצה ולא מילק

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

(ו כל הכך בכות פסוקות הן) וכל מקום שאני יכול להלות שיש כביצה מן החמור בזה ובזה אזלינן בתר חמור. ואם לאו אזלינן בתר הקל: מקלות

עשאוהו שני סו): ו כביצה אוכל שני. וכביצה אוכל שלישי. שבללן זה בזה. שני סז). חלקן. זה שלישי וזה שלישי. נפל זה לעצמו וזה לעצמו על כבר של תרומה. לא פסלוהו. נפלו שניהן כאחת עשאוהו שלישי. כביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שלישי שבללן זה בזה. ראשון. חלקן. זה שני וזה שני. שאף הג' שנגע בראשון נעשה שני. כשתי ביצים אוכל ראשון. כשתי ביצים אוכל שני שבללן זה בזה. ראשון. חלקן זה ראשון וזה ראשון. לג' או לד'. הרי אלו שני. כשתי ביצים אוכל שני ושתי ביצים אוכל ג' שבללן זה בזה. שני. חלקן. זה שני וזה שני. לג' או לד'. הרי אלו שלישי:

מקרצות

ו על כבר כך צריך להיות: לשלשה או לארבעה או לא נשאר כביצה ראשון במקום אחד. וגם פה מ"מ כביצה אוכל שני וכביצה אוכלה שלישי שבללן. זה וזה שני. חלקן וכו':

כביצה אוכל ראשון וכביצה אוכל שלישי שבללן זה וזה ראשון: חלקן וכו':

מלאכת שלמה

כשני ביצים אוכל ראשון כשני ביצים אוכל שני שבללן זה וזה ראשון: חלקן וכו': כשני ביצים אוכל שני וכשני ביצים אוכל שלישי שבללן. זה וזה שני. חלקן וכו':

מקרצות

יכין

גם שאחר. ואפילו בב' מקומות [כפ"ג דאהלות רב"א: סו) ותע"ג דאוכל פרוד אמ"ל לכביצה [כפ"ג מ"כ]. הייטו בתין כולן נוגעין בגוף א'. או במשקין שמחוברין אחד [בלקמן פ"ח ממ"ח ופ"ט מ"ט].

תפארת ישראל

יכין

אבל סכא סרי כולן נוגעין בסכבר [ועיין מ"ש בפ"ד לקמן פ"ג בבועו סי' ד']: סז) דמדבללן יפה. סרי מסתבר שיש כביצה מהחמור בזה וזה

משנה

חילק בין נגעי הפרודין אהדדי או לא והרמב"ם כתב שם בהדיא שהשמן צריך שיגע בו כביצה אוכל שמא ושיהא כולו מחובר ע"כ וכ"כ התו' בחולין דף קי"ח נגעי אין יד לפחות מכזית דנגיעת אוכלין אהדדי לא חשיב כמחובר והביאו ראיות לזה ומתוך כל זה נראה שאין לנו במשנה דאוכל פרוד אלא כפשטה כמו שנתלקו בטומאה חמורה כך בטומאה קלה וכיון דבטומאה חמורה לא נחלקו אלא במשוערין ה"נ בטומאה קלה.

ודברי הרמב"ם והרב דאסברו לה בלבור של אגוזים ל"ע:

וראיתי להרמב"ם בחבורו פ"ו מהט"א דין י"ז כתב אוכל פרוד שהוא מכוסה ודבק זה בזה אע"פ שאינו מחובר להתטמא ואינו בגוף אחד הרי הוא מצטרף לכביצה לטמא אוכלין אחרים ואם לא בגמרא הוא מפורש שמשנה קדרה וקטניות אינו מצטרף עד שיקבלם ויעשם גוף אחד עכ"ל דבריו אלו הם ג"כ ממתני' דעדיות וכפי שאתו בפירושו דדוקא לבור לאגוזים דנגעי אהדדי ומצטרף ומצטרפין לטמא אחרים אע"פ שלא נגעו אלא במקצתן וכך משמע מדאמר דאינם כגוף להתטמא אבל לטמא אחרים מצטרפין משמע דאינם כגוף והדברים נפלאו ממני ולא נתבאר מאין הוצא זה החילוק להתטמא אינם כגוף אלא ע"י נגיעה אלטמא נגיעה נמי הוי כגוף וכבר כתבנו שהרא"ש והר"ש כתבו להדיא בהפך וגם הוא עצמו בפירושו פ"ג מ"כ כתב כדבריהם. ועוד מוכח להדיא ממתני' פ"ע מ"ט נמצא ע"ג פרודים והוא נוגע בכביצה עמא. והתם אמרי גוף הוא אלא משתקע היתד אין הגוף חבור ומ"מ נגיעה מיהא איכא ואפ"ה מצריך נוגע בכביצה לטמא את האחר או את המשקה לפי' הרמב"ם אלמא דאין נגיעה מצטרפין:

ובהשגות שם כתב על זה אחמר ויעשם גוף אחד א"א להיותם גוף אלא להיטמא זה מחמת זה אבל אם נגע שרץ בכביצה פירורין מצטרפין לטמא אחרים והוא שיהיו הפרורין נוגעין זה בזה ע"כ נראה שם ע"ם כזה שכתב להטמא זה מחמת זה נ"ל לטמא והסיג על עיקר הדין שכתב לטמא אחרים אפילו שיעה חשוב כמו גוף שמטמאין בנגיעת קלתו ואמר שלטמא זה מחמת זה צריך גוף כלומר נגיעת מקצתו לטמא כנגע בכולו חשיב לטמא זה מחמת זה אבל אם נוגע בכביצה הפירורין מצטרפין לטמא אחרים והוא שיהו נוגעין זה בזה. וזה שכתב אם נוגע בכביצה פירורין מצטרפין לטמא. נראה דממתני' דף פ"ט שכתבנו נמצא ע"ג פרודים והוא נוגע בכביצה כו'. ויש לנו מזה שהרא"ד חולק ג"כ בזה ודעתו כדעת המפרשים שלטמא אחרים לא מהני נגיעת מקצתו אא"כ נוגע בכביצה או בגוף: ומ"מ מה שמצריך הראב"ד בנוגע בכביצה שמצטרפין והוא שיהיו נוגעין זה בזה. איני יודע מנין לו כיון דבטומאה חמורה לחכמים קי"ל דשני מגעות מצטרפין אפילו רחוקים זה מזה מנ"ל דהלוקה בזה עומדת אוכלין בטומאה חמורה ויותר מזה קשיא לי דברי התו' בחולין דף קי"ט גבי שומר אוכל שחלקו מובטח התם אי מצטרף וכתבו התו' לא שחלקו לגמרי השומר עם האוכל דא"כ פשיטא דלא מצטרף כדפי' לעיל דשני אגוזים או שני אוכלין שלמים לא מצטרפי אלא שחלקו לעור וכו' ע"ש. ומהיכא פשיטא להו דשני אוכלין לא מצטרפי והא הייטו שני מגעות דלחכמים מצטרפי אפילו לא נגעו אהדדי (ובנגעי אהדדי גם הראב"ד מודה) כיון שהטהרות טוגעין בשניהם פשיטא

דמצטרפי ומה שרמזו כדפי' לעיל הייטו גבי יש יד לפחות מכזית אינו ענין לכאן דהתם בנגיעת מקצתו הוא. ודברי התו' נ"ע וכיוצא בזה נראה מדבריהם בחולין שם דף קכ"ד ע"ב ד"ה א"ר ספא וכתבנו מזה רפ"ג דעבול יום ונפלאתי על הרב משנה למלך רפ"ד מהט"א שכתב הרמב"ם כל האוכלין מצטרפין לכביצה אפילו חצה עם הקמח ופת ובלק פ"ב וכתב המשנה למלך דוקא כשמחובריס שנעשו גוף אחד כמ"ש התו' בחולין דף קי"ח גבי אין יד לפחות מכזית עכ"ד. ובאמת דברי התו' אינם ענין לכאן שהם כתבו בנגיעת מקצתן בטהרות אין מטמאין עד שיהיו גוף מחובר. אבל הכא בעיקר דין ניכוף פשיטא דאפילו פרודין מצטרפין לכביצה ואם נגעו כולן בטהרות מטמאין: העולה לדינא מכל זה כפי הנראה מכמה מצניות ומרוב המפרשים שאם יש כביצה אוכלין טמאים והם גוף כמו נושכות מטמאין טהרות הנוגעין בין בכל הכביצה ובין במקצתו ואם הם פרודין ואינם גוף אם נוגעין כולם בטהרות מטמאין אבל לא במקצתן דהא ליכא נגיעה בכביצה ואם כולם נוגעין איכא מרבוותא דסברי דבעינן נמי דהפרודין אהדדי נגעי זה בזה כולם. אבל מן הש"ס ומרוב המפרשים נראה דלא בעינן נגעי אהדדי. וכמו שהדין בטומאה כן הדין בטהרות לתתן דסבר אף לקבל טומאה בעי כביצה אם הם גוף מתטמאין כולם בנגיעת מקצתן ואם הם פרודין אין מטמאין עד שיגעו כל הפרודין כביצה בשרץ או באחר טומאה. אלא שהתו' במס' נדה דף י"ז כתבו בהא להתירה הבידה על כלי חרס אפילו אלא חרדל. וכתבו התו' דלר"ת דסבר לקבל טומאה בעי כביצה חרדל לא דוקא אלא אלא ביצה ע"כ ואינו יודע אמאי לא ניחא להו בחרדל בפשטי' דכיון דבכל החרדל איכא כביצה וכולן בתוך האויר הרי כאלו כולן נוגעין בשרץ וכין כולן כביצה: ודע דפירורין שהם קטנים ודקין הרבה כגון קמח בשנעשה בהן טומאה לעולם לא נטמא אלא מקום מגעו שכל קורט עומד בפני עצמו וא"א ליגע בכולו שהעליונים מכסין את התחתונים והיינו דאמר בפ' כל היד דף י"ז השלג שנטמא מקצתו לא נטמא כולו ולא משכחת טומאה לכולו אלא בשנכנס לתוך אויר כ"ה הטמא כדאמר התם. וכ"ה בתוספתא הביאה הר"ש פ"ח מ"ח עריבה שמאה טמא מת מביא לתוכה קמח של חולין ועורך עליה בצק של תרומה ובלבד שלא תהא התרומה נוגעת בערבה ע"כ. ופי' הר"ש אע"פ שהקמח אמא דמקבל טומאה בכל שהו לטמא הבצק אינו מטמא בפחות מכביצה והקמח אינו מצטרף לכביצה עכ"ל והא דאמרי' במנחות דף ע' התבואה והקמחים והבצקות מצטרפין לטומאת אוכלין נ"ל דהתבואה והקמחים מצטרפות לבצק להכלים לכביצה:

ו כתב הרב טעמא דכל הני בני דכ"מ שאני יכול לתלות שיש כביצה מן החמור אזלינן בתר חמור כו' וכ"כ הר"ש ולכאן שאני יכול לתלות לא מוכח מהכא דבתערוכת כביצה וכביצה עד אלא חלקן יש כאן שיעור ראשון כולהי ולאחר שחלקן כולהי אין בכל א' שיעור ראשון וכן בכולהו בני:

בשתי ביצים אוכל ראשון וכשתי ביצים אוכל שני וכו' וה"ה כשתי ביצים אוכל ראשון וכביצה אוכל שני נמי דינא הכי עד אלא חלקן הכל ראשון ומשחלקן לשתים נמי הכל ראשון דבכל חלק יש בו כביצה ומתצה שני אלישים ממנו ראשון הייטו כביצה. ואם נאמר דשייך ביעול ברוב

ציונים

ו כביצה א"ש מיי' שם ה"ד: כביצה אוכל ראשון. פיי' שם הט"ו: בשתי ביצים. מיי' פ"ד מפי' טו"ל הט"ו.

תוספות חדשים

ו במשנה וזה לעצמו. שסילק הראשון קודם שנפל שני (הרא"ש):

תוס' אנשי שם

ו במשנה כשתי ביצים אוכל ראשון כו' חלקן זה ראשון כו'. משמע הר"ש דס"ל דאין כביצה. ויש להקשות מ"ש דסי חלקן לשנים אמריש לתומרא דכל חלק הוי ראשון מפני שאולי יש בו כביצה מן ראשון. וכשתלקן לג' אמאי לא אמרינן ג"כ על כל חלק דילמא יש בו כביצה מן ראשון. וי"ל דכתלקן לשנים יש כ' ספיקות לתומרא, ה) שמא נכלל יפה ויש בכל חלק כביצה מן ראשון. והכ'. אף אם לא נכלל יפה אלא על כל חלק יש להספיק שמא יש בו יותר מכביצה. אבל בחלקן לג' הוא בהיפוך דאמרינן שמ' ספיקות לקולא. ה) שמא נכלל יפה ואין בכל א' כביצה. ב) ואף אח"ל אלא נכלל יפה ע"פ על כל חלק יש לתלות שאין בו כביצה (הרש"ש).

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

ז מקרצת מיי' סב פ"ו ס"ש:
ח מקרצת מיי' סב פ"ח:

חידושי מהרי"ח

ז תוי"ט ד"ה כולן התחילה כו' עכ"ל. עייק עד לבסוף. ולא כשר לומר הואיל ובמשנה א' מקרצות כו' כולן תעשה גשם א' אינו ראשון באמת שהרי נגע בראשון רק שיש לה התחילה והראי' הלא כשפירשם אז היא שנגיה לכן בשביל זה נקטה כל המשנה לשון תחילה:

משנה אחרונה

ברוב לענין הטיעור מ"פ ככה"ג בטיל הטעם ברוב שני הטלוים ונעשה הכל ראשון ותו לא מצי למיתני לטעמה מו לאחרעה הרי אלו שני שכבר נעשה הכל ראשון. והי' נראה ג"כ לפ"ז שאם. יש כאן כביצה אוכל טמא פחות משהו והטלים לו משהו טהור טמא הכל מחמת ביטול ברוב ויש כאן כביצה טמא לטמא אחרים וה"ה אוכל טמא שנתערב ברוב אוכלין שלא הוכשרו הכל טהור אפילו יש בטמא כביצה בטל ברוב. ואשכחן כה"ג בפ' המפלת דף כ"ז מ"א שלא יראו בתי פרדות של טפר על פרדה אחת של רקב וכ"ר ליה טיעורא. והכ"ש בפ"ה מ"ח כתב כתלי ביצה אוכל טמא שנתערב עם כביצה טהור הכל טהור ועיין בתרמב"ם ספ"ח מהלה"ע בענין נבלה בטלה בשחוטה: ז מקרצות נושכות. נשיכה בכל דוכתא היינו כשבא להפרישן נתלש מזו לזו כמ"ש הרב פ"ב דהלה מ"ד וברים מס' שבול יום. והא דתנן רפ"ג דע"י אם אוחז באחד והשני עולה עמו הרי הוא כמוהו. לאו דוקא עולה כולו דה"ה נתלש ממנו מקצתו. מ"מ בתולש ומושך זה לבאן וזה לבאן נתלש מקצתו אם הארן נוגע באחד הוא ראשון והסמוך לו שני ובמשקין הוא שני והנוגע אליהם וכן בידים הסמוך לנוגע טהור ואין חלוק בכ"ז בין באוכלין הטור אלא בנגיעה בעלמא ואם הארן נוגע באחד הוא ראשון מ"מ אוחז ביד ועולה האוכל עמו כדתנן התם רפ"ג דע"י את שדרכו לאחוז בעלה אוחזין אותו בעלה המחוברין זה לזה וכן ידות לא הוו חבור לאוכל בתורת יד אח"כ אוחז ביד ואינו חיבור אח"כ עולה עמו אבל בשני אופלין חיבור כל דהו הוי חיבור אפילו וכו'. אלא שהתו' בחולין דף קי"ח סוף ע"ב חילקו בזה בין ידות לאוכלין ודעתם דדוקא ביד אינו חיבור אח"כ עולה עמו אבל בשני אופלין מקלת אם אוחז אינו עולה עמו הביאם ג"כ במשנה למלך רפ"ה מהטו"מ. ואני תמה דתרוייהו תנהו בהדיא שם פ"ג דמס' ע"י דבריאת קתני אוכל שנפרס ומעורה מקלת אם אוחז בהחד והשני עולה עמו הרי הוא כמוהו והדר תני ושאר האוכלין את שדרכו לאחוז בעלה אוחזין אותו בעלה ובקלת אוחזין אותו בקלה וכן העתיקם הרמב"ם פ"ו מהט"מ וכשניהם מגרון אם השני עולה עמו. והנה לחולין אין יד לפחות מכזית בהם נלחקו רש"י ותו' והעיקר כדמסקי התו' לענין חלי זית עצמו אמרה שאם יש לו יד מקבל החלי זית עומאה על ידו מ' מלאוריתא אי מד"ס אבל פי' התו' בהא דיש חילוק בין אוכלין לידות לענין נשיכה או עולה עמו ע"ש:

יבין

ובזה: סח) תחיכות בלק של תרומה: סט) שנדבקו כל כך זב"ז. עד שא"א להפרידן מבלי שידבק קצת מהאחד בחבירו. דאל"כ אף שדבוקין יחד אינן חיבור וכמפורש במוספתא דמקלתין [וא"ל דטעמא משום דקי"ל חיבורי אדם אינו חיבור. ליתא, דהרי קי"ל דכל שמחובר ע"י א' מי' מקשין. אמרינן דחיבורי אדם הוה חיבור [כהרמב"ם אוכלין פ"ו ה"ג]. תדע דאם כן ככר האין אפשר שיטמא כולו כשנגע בו טומאה]: ע) כ"ל דנקט גם ככרות לרבותא. דאפילו ככרות שכבר גלם אלם דעתו דלא ניח"ל בחיבורן. רק רוצה שיהיה כל א' גוף לעצמו. אפ"ה הוה חיבור. ורק בטבו"י אינן חיבור [בטבו"י פ"א מ' ט'] ומעשה דאמרן [לעיל סב' ל"ב]: עא) מדהא"ל כולן גוף א': עב) ר"ל אם לאחר שטמא א' מהן בחיבורין חזרו ונבדלו זמ"ז: עג) ר"ל אם שבשהיו נשוכות זב"ז נטמא א' מהן במשקין: עד) דסרי משקין ממאים, לעולם הן כראשון. מדעלולין לקבל"ו בלי הכשר [בפסחים ד"כ]: עה) ר"ל אם בחיבורין נטמא אחד מהן מסתם ידים דגזרו על כל סתם ידים אף שלא ידע בהם שום טומאה. רק שלא שמרם בכוונה. שיהיו שניות. ויעשו לתרומה שיגעו שליחי [בשבת יד"כ]. וכ"ל דקמ"ל כל הנהו, דלא מיבעיא בשרן שהוא טומאה דאוריתא. ולא מיבעיא משקין שיש בהן כמה חומרות. שמטמאין כלים וגם חולין. אלא אפילו יהיה שאין בהם טומאה רק שמטמאין תרומה. אפ"ה מחשבו כולן חיבור (יג): עו) כ"ל תחיכת בלק תרומה: עז) שהדביק בה

תפארת ישראל

בועז

(יג) והא דאוקימנא משנתנו בתרומה כפי' מ"ה. היינו משום בבא דידים. דבחולין לא שייך למתני כולן שליחות. דבחולין אין שני עושה שליחי. כן במשנה ח' נוקמינן לה במקרלת תרומה. דאלו בחולין לא

תחיכות

בפי'

מלאכת שלמה

ז מקרצות נושכות זו בזו כו'. וי"ס דנרסי נושכות זו את זו. פירשו כולן שליחות מפני שהיו גוף אחד בשעת טומאתם מה שאין כן בסיפא: ח מקרצות שהיתה תחלה וכו' של תרומה וכן נמי מקרצות דריסת של תרומה הן:

ז נושכות זו בזו. פי' הר"ב דבוקות וכו' וכ"כ הר"ש. ובמשנה דלקמן נוייתי תוספתא ואיזהו הנושך התולש ממנו כל שהוא. ופי' מהר"ש שנושך מחבירו ותולש מן העיסה: כולן תחלה. וידוע הוא שהארן אב הטומאה ואשר יגע בו ראשון. והנה יקרא הראשון ג"כ תחלה וזה באוכלין ומשקין לבד. כמו שבארנו בפתיחה. כ"כ הרמב"ם. ודקדקתי בפתיחתו ולא מצאתי אלא במשקין בלבד. שכתב שם וז"ל. אוכלים ממאים משקין ויבשו אותן תחלה לטומאה כמו שבארנו. ואמנם תחלה או ראשון שוה. ואמנם יאמר תחלה להיות דינו דין ראשון. ואין הוא ראשון באמת. ואשר יקראהו ראשון הוא ראשון בהתיחסו לאב במספר והרי הוא כאילו יאמרו שאלו המשקים יטמאו טומאת ראשון ואע"פ שהוא אינו ראשון במספר מהאב. ע"כ. וזה הטעם לא ידוק באוכלים שנגעו בארן לפי שהם ראשון באמת שמתיחסים לאב במספר. ואפשר שר"ל בכאן דכיון שבמשקים יש טעם לקרא

ז מקרצות (סח) נושכות זו בזו (סט). וכבדים נושכין זה בזה (ע). נטמאת אחת מהן בשרץ. כולן תחלה (עא) פרשו (עב). כלן תחלה. במשקין (עג). כלן שניות. פרשו. כלן שניות (עד) בידים (עה) כלן שלישיות. פרשו. כלן שלישיות: ח מקרצת (עו) שהיתה תחלה והשיך (עז) לה אחרות. כלן תחלה. פרשו. היא תחלה. וכלן שניות

ז מקרצות. תחיכות של בלק לשון קרן מלפון בא (ירמיה מו): נושכות זו את זו. שהן דבוקות זו בזו וא"א להפרישן אלא א"כ נושכות זו מזו: כלן תחלה. דהשובות כאחת וכאילו נגע בכולן: פירשו. התחיכות זו מזו: במשקין כלן שניות. דמשקין תחלה היו וטושין שני: בידים כלן שלישיות. דידים שניות הן. וטושות שלישי בתרומה: ח מקרצת. תחיכת בלק שהיתה תחלה וחבר לה תחיכות אחרות: כלן תחלה. והנוגע באחרות כנוגע

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כטוגע בראשון לטומאה. דחשיבא חבור. וכן נמי היתה שניה חבורות חבור. מאחר דאם פרשו אשתייר בהו טומאה. אבל היתה שלישית דאם פרשו לית בהו טומאה. דאין ג' עושה ד' בתרומה. אפילו כי לא פרשו לא חשיבן חבור. וטהורות:

ט בכורות הקדש. כגון שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות וכיוצא בהן: שבתוך גומותיהן מים המקודשים. בהיו בתוך הגומות שע"ג הכבר מים שנעשו על טהרת הקדש ונטמא כבר אחד בשרץ ונגע הכבר שנטמא בשני. והשני בג' ואפילו הן מאה כלן טמאים ואע"פ שלא נגעו במים שבכבר

שניות עח). היתה שניה עט) והשיך לה אחרות. כלן שניות. פרשו. היא שניה. וכולן שלישיות. היתה שלישית והשיך לה אחרות. היא שלישית וכולן טהורות פ). בין שפרשו בין שלא פרשו: **ט** בכורות הקדש שבתוך פא) גומותיהם פב). מים מקודשים. נטמאת

לקרלן תחלה במקום ראשון. לכך גם אוכלין קורלין כן. שאוכלין ומשקין יש להן ערך ושווי מה. בטומאה שמן התורה:

ח היא שלישית וכולן טהורות. פירש הר"ב דאין ג' עושה ד' בתרומה. והדבור פה באוכלין של תרומה. הרמב"ם: **ט שבתוך** גומותיהם. פירש הר"ב שע"ג הכבר. וז"ל הרמב"ם גומותיהן. החפירות אשר יאצרו בחילוי הלחם בעת אפייתן:

כולן

ציונים

ט בכורות. עיי' שם פ"ב הי' ירושלמי חגיגה פ"ב.

חלופי גרסאות

ט שבתוכו"ד"מ ובאור ר"ת בתוך גומותיהם והיום המקודשים:

תוספות חדשים

ח במשנה בין שפרשו. וע' כלים פ"ח מ"ח:

אליהו רבה

ט בכורות הקדש כו'. נטמאת אחת מהן בשרץ כו' בתרומה כו'. כדתנן (פ"ב ו') הבני שבתולין מטמא מבקה תולין ופוסל לאוכלי תרומה הבליטי שבתרומה מטמא מבקה קודש ופוסל לאוכלי קודש. שכל הפוסל את התרומה כגון שני מטמא מבקה תולין ותרומה להיות תחלה וכל הפוסל את הקדש כגון בליטי שעשה רביעי בקודש מטמא מבקה קדש להיות תחלה אבל בליטי בתרומה אינו מטמא מבקה תרומה משום שאינו פוסל את התרומה דאין בליטי עושה רביעי בתרומה וכבר נטמאת אחת מהן בשרץ דתנן לאו דוקא בשרץ אלא אפילו נטמאת אחת מהן בזיעה נמי כולן עמאות הבליטי שבתרומה נעשה בליטי מחצית ידיים ומטמאה המקשין שבתוכה להיות תחלה שכל הפוסל בקודש מטמא מבקה קודש להיות תחלה וחזרו המקשין ומטמאין את הבכר להיות שני ומטמא הבכר הבנייה ומטמא המקשין שבתוכו לחני' תחלי' והמקשין מטמאין אותה להיות שני והיא מטמאה את הבכר הבליטים להיות בליטי ואזרה הבליטים ומטמאה להמקשין שבתוכה להיות תחלה והמקשין מטמאין אותה להיות שני וכן על אלף פעמים כולן עמאות. ובשרץ דקתני מטום תרומה דאפילו נטמאת אחת מהן בשרץ מטמא בזיעה ופוסל אחד. דהראשונה נעבית ראשון מתחת שרץ וכן המקשין שבתוכה ראשון ומטמאה את הבכר הבליטים להיות שני וחזרה הבנייה ומטמא המקשין שבתוכה להיות תחלה והבכר שני כמות שהיתה ופוסלת את הבכר הבליטי להיות בליטי ושוב חזרה מטמאת את המקשין שבתוכה הבליטי אינו פוסל את הראשונה ואינו מטמא מבקה תרומה (והני תרי בתוספתא בכורות הקדש כתוך גומותיהם מים המוקדשין נטמאת אחת מהן בשרץ שלא נטמאת בתרומה מטמא מים ופוסל אחד בחולין מטמא אחד ופוסל אחד אין לך מבקה הנוגע בבליטי טמא אלא קדש בלבד. אלומר וסיים

חלופי גרסאות

ט בכורות הקדש כו' בתרומה כו'. כדתנן (פ"ב ו') הבני שבתולין מטמא מבקה תולין ופוסל לאוכלי תרומה הבליטי שבתרומה מטמא מבקה קודש ופוסל לאוכלי קודש. שכל הפוסל את התרומה כגון שני מטמא מבקה תולין ותרומה להיות תחלה וכל הפוסל את הקדש כגון בליטי שעשה רביעי בקודש מטמא מבקה קדש להיות תחלה אבל בליטי בתרומה אינו מטמא מבקה תרומה משום שאינו פוסל את התרומה דאין בליטי עושה רביעי בתרומה וכבר נטמאת אחת מהן בשרץ דתנן לאו דוקא בשרץ אלא אפילו נטמאת אחת מהן בזיעה נמי כולן עמאות הבליטי שבתרומה נעשה בליטי מחצית ידיים ומטמאה המקשין שבתוכה להיות תחלה שכל הפוסל בקודש מטמא מבקה קודש להיות תחלה וחזרו המקשין ומטמאין את הבכר להיות שני ומטמא הבכר הבנייה ומטמא המקשין שבתוכו לחני' תחלי' והמקשין מטמאין אותה להיות שני והיא מטמאה את הבכר הבליטים להיות בליטי וחזרה הבנייה ומטמא המקשין שבתוכה להיות תחלה והבכר שני כמות שהיתה ופוסלת את הבכר הבליטי להיות בליטי ושוב חזרה מטמאת את המקשין שבתוכה הבליטי אינו פוסל את הראשונה ואינו מטמא מבקה תרומה (והני תרי בתוספתא בכורות הקדש כתוך גומותיהם מים המוקדשין נטמאת אחת מהן בשרץ שלא נטמאת בתרומה מטמא מים ופוסל אחד בחולין מטמא אחד ופוסל אחד אין לך מבקה הנוגע בבליטי טמא אלא קדש בלבד. אלומר וסיים

תוספות חדשים

ח במשנה בין שפרשו. וע' כלים פ"ח מ"ח:

אליהו רבה

ט בכורות הקדש כו'. נטמאת אחת מהן בשרץ כו' בתרומה כו'. כדתנן (פ"ב ו') הבני שבתולין מטמא מבקה תולין ופוסל לאוכלי תרומה הבליטי שבתרומה מטמא מבקה קודש ופוסל לאוכלי קודש. שכל הפוסל את התרומה כגון שני מטמא מבקה תולין ותרומה להיות תחלה וכל הפוסל את הקדש כגון בליטי שעשה רביעי בקודש מטמא מבקה קדש להיות תחלה אבל בליטי בתרומה אינו מטמא מבקה תרומה משום שאינו פוסל את התרומה דאין בליטי עושה רביעי בתרומה וכבר נטמאת אחת מהן בשרץ דתנן לאו דוקא בשרץ אלא אפילו נטמאת אחת מהן בזיעה נמי כולן עמאות הבליטי שבתרומה נעשה בליטי מחצית ידיים ומטמאה המקשין שבתוכה להיות תחלה שכל הפוסל בקודש מטמא מבקה קודש להיות תחלה וחזרו המקשין ומטמאין את הבכר להיות שני ומטמא הבכר הבנייה ומטמא המקשין שבתוכו לחני' תחלי' והמקשין מטמאין אותה להיות שני והיא מטמאה את הבכר הבליטים להיות בליטי וחזרה הבנייה ומטמא המקשין שבתוכה להיות תחלה והבכר שני כמות שהיתה ופוסלת את הבכר הבליטי להיות בליטי ושוב חזרה מטמאת את המקשין שבתוכה הבליטי אינו פוסל את הראשונה ואינו מטמא מבקה תרומה (והני תרי בתוספתא בכורות הקדש כתוך גומותיהם מים המוקדשין נטמאת אחת מהן בשרץ שלא נטמאת בתרומה מטמא מים ופוסל אחד בחולין מטמא אחד ופוסל אחד אין לך מבקה הנוגע בבליטי טמא אלא קדש בלבד. אלומר וסיים

מלאכת שלמה

ט בפי' רעז"ל קודש דכור המתחיל בכורות הקדש צריך לכתוב סימן הענין: גומותיהם לפי' הרמב"ם ז"ל הן גומות הנעשות באחורי הבכורות בעת אפייתם. ובספר אגודה פי' גומות ים בטבלא שמוכרין בו בכורות ע"כ:

נטמאת

יכין — תפארת ישראל — בועז

תחיכות אחרות של תרומה (יד): עח) מדנגעו בראשון עט) אפילו שניה דאורייתא. דאע"ג דאין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא אפ"ה משכח"ל שנגע הבכר במשקין. או שנגע הבכר באדם או בכלי שנגעו בשרץ. אפ"ה לא מחשבו כל המקרלות הבשוכות זב"ז כולן כגוף א' רק כל עוד שהן מחוברין ודמי הך לכלים [פי"ח מ"ז ופי"ט מ"ה]: פ) דהרי אין בהבליטי כח לעשות התרומה הנוגע בה אפילו במדרגה שלמעה ממנה. דהרי אין רביעי בתרומה. והאיך יהיה בו כח שיעשה להנדבק בו טומאת כמותו. [והר"ב פירש דדוקא הבן דאעל. דמשפירשו נשאר בהנוגע קלת טומאה. להכי גם קודש שפירשו סק חד דרגת להיות כמותו. אבל הכא שהנגיע הוא שליש. כיון שכשפירשו הנוגעין מהנגיע יסור הטומאה מהנוגעין לגמרי ויהיו כולן טהורים. להכי אף כשעדיין לא פירשו לא תשבינן להו תיכול מעלת ונשאלו בעהדתן. ואני הקטן הוכרחתי לגעות מפירושו. מכוס דק"ל מהא לתיגון [כלים פי"ח מ"ז] דכרע שהיה טמא טוע"ל ותכרה למעה כולה טמאה טוע"ל. פירשה, רק הכרע עמא טוע"ל והמעה טהורה. הרי דאף כשפירש מהמעה סר הטומאה ממנה לגמרי. אפ"ה כל שעדיין מחוברת לסכרע נידון כמותה. וכשלמא לפירושן הל"ל לא תיקבי מהתם. דהרי אין אמרינן דכיון דאין בהנגיע דהיינו שליש כח שיתפלע הטומאה ממנו ולהלאה. להכי גם בזה אין בו כח להחשיב המחובר לו כמותו. לפיכך שאני התם דשפיל יש כח בהנגיע דהיינו הכרע שתתפלע הטומאה ממנו ולהלאה לכל דבר חון מאדם וכלי. משום הכי יש בו כח נמי לעבות למעה המחובלת לו כמותו. מדאין המחובר לו כלי בפ"ע. אלא להר"ב שכל אדם פירוכו מיוסדים לא על כח הנגיע אלא על כח הנוגע. דהרי קאמר דמשום דכשפירש הנוגע סר הטומאה ממנו לגמרי להכי גם כעודו במחובר עהור. על זה ק' שפיר מ"ש מכרע. דכשפירש המעה ממנו עהור לגמרי ואפ"ה כעודה מחובר כמעה הו"ל כמותה. וי"ל]. מיהו אם היו חתיכות קודש ודאי גם בהדבקו בשליש כולן נעשין שליש. ורק בהדבקה ברביעי דיהיה כשלישי של תרומה. והא דלא נקט תנא הכי [עיין בטוגו סימן י"ג]: פא) כשתי לחם ולחם הפנים ומנחות. וכולן כשכבר נתקדש בכלי אי אתמר. או בבאו בגלל הזבח. שנשחט עליהן הזבח. דאל"כ בלא נתקדשו אלא בפה. הרי דיקן כתרומה [כרמב"ם פי"ח מהלכות א' הי"ג]. והכא לא נקט מקרלות רק בכורות לרבותא דאף בבכורות לא ניח"ל בחיבורן. שעי"ז יתקלקל צורת הבכר. אפ"ה כולן כגוף א' חשובין: פב) שרגיל להיות על פני הבלק כעין גומות. וסיים בהן בהגומות שעל גבי כל

משנה אחרונה

מידי דהוי ראשון מדרבנן. ובדאורייתא קרוי ראשון:

היא שלישית וכולן טהורות. פי' הרב כיון דלאחר שפירש לא אשתייר בה טומאה וכו' כמופרשין דמו ע"כ וכ"כ הר"ם והרא"ם. וקשה דבפי"ח דכלים מ"ז תנן כרע שהיתה טמאה טומאת ערב וחברה למעה כולה טמאה טומאת ערב פירשה היא טמאה והמעה טהורה. ואמאי לא נימא נמי התם כיון דאחר שפירשו טהורה כמופרשין דמו. וגראה לומר דפי' לעיל דקתני הכיך בכוונה משום דכי ניחא ל' בחיבורין אמרי' כל המחובר לו כמוהו. וזה לא שייך אלא בזה שנעשה ע"י חבורן ראשון או שני דמיד שחברן נטמאו ולית להו תקנתא. אבל כשהחבור בשליש וקי"ל אין שליש עושה רביעי בתרומה אמילא אפילו ניחא ליה בחיבורן אבן לא שבקינן ליה דכל זמן שמחוברת למעה היא וכשיפרישו טהורה דאין רביעי בתרומה והלכך אפי' מחוברת כמופרשין דמי כיון דהכא לא מהני ניחא ליה ולא דמי לבגד התפור בכלאים סוף מס' פרה דהוי חבור אע"ג דאית ביה איסורא. התם לא כייפינן ליה דמצי לזבוני לעכו"ם או למשהה ע"ג כותל. והכא החבור עצמו באיסור:

ט בכורות הקדש. אילדי דאיירי לעיל בנשיכה שעושה כולן כגוף אחד תני נמי הא דהוה דכוותה דבנגיעת טומאה באחת מהן מיטמאין כולן:

שבתוך גומותיהן מים המקודשים. לפי' הראשון של הרב והוא פי' הרמב"ם מפרש מים המקודשים שנעשו ע"ש קדש ורוחין כאלו המשקה נגע בבכר ונמאו. וקשה דתינח בכר שני שנגע בבליטי דאי לאו המשקה הי' הבכר האחר שליש וע"י המשקה הוי שני. אבל בכר שליש ברביעי אי במשקה שנעשה ע"ש קדש מיירי המשקה עצמו לא נטמא מן הבליטי כדאיתא בתוספתא הביאה הר"ם כאן אין לך משקה נוגע בבליטי טמא אלא קדש מקודש בלבד. ואלו המים אינם קדש מקודש אלא שנעשו ע"ש קדש אין בהן טומאה מן הבליטי כלל. אבל הר"ב לא העתיק יפה שהרמב"ם לא כתב שנעשו ע"ש קדש אלא שהמים הם על טהרת הקדש כמו הבכורות. וי"ל שכוונתו על המים שנילושו בהם הבכורות של מנחות והרי הם מקודשין כמו הבכורות והיינו דאשכרה לן הרמב"ם שהגומות הם אשר יצאו בחילוי הלחם בחפייתן ע"כ וז"ל שהמשקין שבתוכן מתאספין שם. וכ"נ מדבריו שבהבורו פ"ע מהלה"ע לא העתיק מים אלא משקין דשייך בהן קדש מקודש שמן ויין של מנחות ונסכים. ולענין הטעם שכולן טמאות שכתב בפירושו שרוחין כאלו המשקה נוגע בבכר האחר כמ"ש הרב ובהבורו כתב שרוחין הבכורות כאלו הן משקין. ויש נפקותא בין הפירושים כמו שנכתוב בסמוך. אמ"מ יש לתמוה לכל טעמים אלו אמאי לא תני להך בחגיגה בהדי מעלות דהומר בקדש מבתרומה. ונראה שלכך נטה הר"ם ופירשה לענין צירוף כדי כלתתי לה בחגיגה. והא דהדר תני לה שכא אגב גרדא דצירוף נשיכה כמש"ל. ומ"מ גם לפי' הר"ם אינו מיושב דכלי או עבלא מאן דכר שמה. ויותר קשה דקתני בתוך גומותיהם

למשמע

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כולן טמאות. מה שפי' הר"ב בפי' אחר שהכלי מלרף כו' עיין בזה ברפ"ח דעדיות:

משקה טופח ואפילו טופח אלא להטפיח. ולא דמי להא דתנן (בספ"ח) הגלוק והקטפרס ומשקה טופח אינו מכור לא לטומאה ולא לטהרה. א"כ טופח דמתניתין לאו דוקא. הר"ש. ועיין ברפ"ג. וכמשנה מ' פרק ה':

נטמאת אחת מהן [סג] בשרץ. כלן טמאות [סד]. בתרומה [סה]. מטמא [סו] שנים ופוסל א' [סז]. אם יש ביניהם משקה טופח [סח]. אף בתרומה הכל טמא [סט]:

שבכסר אלא נגע כל כסר בחבירו. נטמאו כלן. שחבת הקדש עושה כאילו המשקה שבתוך כל כסר. שהוא נעשה תחלה. הוא שנגע בכסר ונטמאו. אבל בתרומה אינו כן אלא הכסר הראשון הנטמא בשרץ בלבד מטמא את חבירו להיות שני והשני פוסל את הג' וחו לא. ולא חיישינן למשקה שבתוך הגומא: אם יש בין הכסרות משקה טופח אף בתרומה כלן טמאות. שהמשקה טופח שבין כל כסר וכסר חוזר להיות תחלה. ומטמא הכסר שהוא נוגע בו לעשותו שני. וכן לעולם. פי' אחר כסרות הקדש המונחות בטבלא העשויה גומות גומות. וכל כסר מונח בתוך גומא שלו. והמיס המקודשים גרסינן. פי' וכן המיס המקודשים המונחים בכלי העשוי גומות גומות. אם נטמא א' מהן בשרץ נטמאו כלן. שהכלי מלרף מה שבתוכו לקדש. אבל לא לתרומה. דבתרומה אינו מטמא אלא ראשון ושני ופוסל שלישי היכא דנגעו זה בזה. ואין כלי מלרף. ואם יש בין הגומות משקה טופח הכל טמא. שהכסר שהוא שני עושה המשקה ראשון וחוזר ומטמא כסר האחר. וכן כלם:

מלאכת שלמה

נטמאת אחת מהם בשרץ כך ז"ל: בפי' רעז"ל פי' אחר וכו' אמר המלקט הוא פי' הר"ש ז"ל ועיין במ"ש בשמו ובשם הרא"ש ז"ל לקמן בפ"ח סי' ח'. ופי' ראשון הוא להרמב"ם ז"ל וכדכתבינן. עוד בפירושו ז"ל גרסי' וכן המיס המקודשים אמר המלקט והן מי חטאת:

יכין תפארת ישראל בועז

כל א' וא'. מיס שנשמרו בטהרת קודש. ומיירי שהסכרות היו טוגעים זב"ז: [סג] א' מהסכרות: [סד] אף הסכר השלישי שנגע השני ונעשה שלישי. עכ"פ מדשלישי עושה רביעי בקודש. מטמא משקה שבגומא שעליו להיות תחלה [כפ"ב מ"ו]. [הא אלו היו מיס שאין מקודשין לא היו נעשין תחלה. דכל שלישי אינו מטמא חולין. אבל אי"ל דאילו היו מיס חולין. הן עלמן היו מטמאין הקודש. דכל עסרת תרומה וחולין טמא הוא אלא קודש [כתוספה פ"ב מ"י]. ליתא, דלק בכגדיס עבו מעלות מעלות וכדקאמר התם אבל כאוכלים לא [וכרמב"ם פי"ג מאבע"ו] וכן מוכח מלקמן [פ"ב משנה ה' ו'] ודוק. אבל אילה"ק הרי המיס הן חולין רק שנעשה עשק"ו. והרי קיי"ל דאלו כקודש דמי. יי"ל דהכא שהוקדשו בכלי ודאי דינן כקודש. והמיס הללו שעל הסכר שנעשו תחלה. חוזרים ושוים להסכר הג' שני. וחוזר הסכר הג' ומטמא להסכר הד' ושוהא שלישי. וגם הוא ע"י המשקין שע"ג חוזר גם הוא ונעשה שני. וכן אפילו עד אלף נעשה כל א' וא' מהסכרות שני ע"י המשקין שעל גביו. מיהו שרץ דנקט לאו דוקא. דאפילו נגעו שתם ידיס בסכר א'. אפ"ס נעשו כולן שניות ע"י המשקין. ולק נקט שרץ לרבותא דתרומה דתני לה בסיפא. לאמעיטן דאפילו בשרץ אמ"ש רק שניס ופוסל א' [רב"א]: [סה] ר"ל ואם הסכרות היו של תרומה: [סו] דהיינו אותן שנגע בהשרץ וזה שחזר ונגע בהסכר הטמא: [סז] דהסכר הג' שנגע בהב' שנגע בהב' אינו רק פסול. דבתרומה אין שליש עושה רביעי. אינו מטמא כמי משקין שבגומתו להיות תחלה. ולפיכך הסכר הג' אף שיש משקין בגומתיו. אפ"ה אשאר להיות שלישי. והרי אין שלישי עושה רביעי בתרומה. ולפיכך הסכר הד' מטהר [רב"א]: [סח] אפילו אלא להטפיח. דאע"ג דלעניין חיבור, כל שאינו טופח ע"מ להטפיח אינו מחבר ב' גופין להיות נחשבין כגוף א' [כפ"ת]. עכ"פ הכא לעניין מגע מקרו משקין אף בטופח לבד (טו): [סט] דהרי המשקין שבין הסכר ב' וג' נעשין ראשון מהסכר השני שהוא שני ופוסל התרומה. ועושה להמשקין תחלה. והוזרין המשקין ההם. ועושין להסכר השלישי שני. והוא חוזר ועושה להמשקין שביניו לבין הסכר ד' תחלה. ונעשה עי"ז גם הסכר הד' שני. וכן לעולם:

משנה אחרונה

דמשמע דוקא כלי שיש לו תוך וכרפ"ח דעדיות הוסיף ר"ע אף כלי שאין לו תוך ופסק כן הרמב"ם פי"ב מהאה"ט. וא"ל דהכא אין לכולם תוך אחד שכל כסר יש לו גומא אין כאן תוך מלרף את כולן ודמי לכלי שאין לו תוך. ולפי' הרמב"ם יש לייסב ג"כ הא דלא תני לה במעלות בחומר בקדש משום דהכי נמי מטעם דהכלי מלרף את כל מה שבתוכו כיון שמלרף ליחסב כגוף אחד הכא שבכל כסר יש משקה נעשין הכל גוף אחד כאלו כולו משקה והוי כולן תחלה להחמיר: ונראה דיש נפקותא לדינא בין הפירושים דלפי' הר"ש דלירוף כלי משוי להו גוף אחד הוי כאלו הסרן נוגע בכולם וכולם ראשון. ולפי' הרמב"ם לפי הטעם שבפירושו כאלו המשקה נוגע בכסר אינם אלא שני אבל לפי הטעם שבחבורו כולן כמשקין וכולן תחלה כמו לפי' הר"ש. ומיהו בסתם ידיס הנוגעות אז שני לטומאה הנוגע להרמב"ם כולן תחלה שכולן כמשקה חשובין ולהר"ש כולן שלישי:

הבל טמא. פי' המשקה חוזר ומטמא הכסר. וה"ה דהמ"ל שהמשקה מטמא הכלי והכלי מטמא כולם אלא אם הכלי של אבן ולא מקבל טומאה נטמאו מחמת המשקה וכ"כ הרא"ש בכלי של אבן. ומ"מ נראה דקי"ל לקמן פ"ח דמשקה עומד מלרף את האוכלין כאלו הן גוף אחד. ממילא הכא טמאין כולן מחמת הסרן דהוי כמונח בכולן אלא משום דר' דוסא פליג התם ניחא להו לפרש כפ"ע וכ"כ הר"ש בהדיא לקמן פ"ח. ומה שנראה מהר"ש כאן שמסופק במשקה זה אי סני בטופח או בעי להטפיח. כמה מפניות מוכיחין דבכל שהו סני וע' בפ"ה דכלים מ"ד ולקמן רפ"ג:

הלכתא גבירתא כללא דפרק א

משנה א נבלת עוף טהור. דהיינו דוקא שמתה מאליה. יש בה י"ג דינין הלוקים. א) אפשר שלא תקבל טומאה כשאר אוכלין עד שיהדה לאכילה. וכגון שהיא בכפר. שאין לה שום רבוי אוכלין. ורגיל לזרקה לאשפה. ב) כשיחדה לאכילה נטמאת מעצמה אף שלא נגע בה טומאה. נעשית ראשון. ואף שג"כ לא הוכשרה והיינו משום דסופה לטמא טומאה חמורה בבהב"ל. ג) אחר שיהדה לאכילה. אז בהאבר כזית בשר רק בצירוף גידין ועצמות. אפ"ה לוקה משום אמה"ח [אף שאין טומאת אמה"ח או נבלה בשום עוף]. ד) אף שלא יחדה לאכילה. מטמא להאוכלה בכזית בבהב"ל. שיהי' בשעה שהיא בבית בליעתו אהט"ו. ואחר שבלעה יהיה ראשון. ה) הנטמא ממנה בביהב"ל. טעון הערב שמש אחר שטבל. ו) ובנגבם למקדש או אכל קודש. אפילו אחר שטבל. רק שלא הער"ש. חייב כרת במזיד. ובשוגג חטאת עולה ויורד. ז) אם נגע בתרומה בין היא עצמה אחר שיחדה לאכילה. או האדם אחר שאכלה אפילו קודם שיחדה לאכילה. בשרפת. ח) אכל אמה"ח מטמא אף שאין בהאבר כזית בשר רק בצירוף גידין ועצמות. אפ"ה לוקה משום אמה"ח [אף שאין טומאת אמה"ח או נבלה בשום עוף]. ט) נשחטה. אפילו קדשים בחוץ או חולין בפנים

תוספות חדשים

ס תוי"ט ד"ה משקה כו'. ולא לטהרה. דשאני הכא דאייתי שנגע הסכר במשקים משא"כ התם דאייתי לענין חיבור לטמא המשקין שמכאן ומלכאן להיותן א' אינו אלא בטופח ע"מ להטפיח:

אליהו רבה

טעמא דכולהו וכדאמרן): אם יש ביניהם משקה טופח כו'. שהסכר הראשונה שנגעה בשרץ נעשה ראשון ומטמא את המשקה טופח שביניהם להיות תחלה והמשקים מטמאים את הסכר השני להיות שני והשני מטמא את המשקה טופח שביניהם להיות תחלה והמשקה עושה את הסכר השלישי שני והשלישית עושה את המשקה טופח תחלה וכן עד כולן:

תוס' אנשי שם

ס בהרע"ב ד"ה אם יש בין הסכרות כו'. פי' אחר כו'. לפירוש זה יש להקשות דבמלאות (כ"ד) איכפת לו לכני ר"ח אם הכלי מלרף בקדש אף בלא נגיעה אמאי לא אעבטו ממתניתין דלפי' זה אין טוגעין זה בזה דכל א' מונח בגומא בפ"ע. ואפ"ה אם נטמא אחד נטמאו כולם (הרש"ש):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ונמצאת טרפה. נטהרה מלטמא בביה"ל. אבל מלקה ונמצאת טרפה אפילו קדשים בפנים וכ"ש חולין בפנים או קדשים בחוץ אפילו לא נמצאת טרפה. ה"ז מטמא בביהכ"ל:

משנה ב כנפים וגוצה שלה, י) מיטמאות כשיחד העוף לאכילה ומחוברות בו [ודו"ק]. יא) ומטמאות. יב) אבל לא מצטרפות לשום טומאה או לחיוב האוכלה. אבל הבשר שתחת החרטום וחלק הצפורן שמובלע בבשר מיטמאה ומטמאה. יג) ומצטרף אבל רק לטומאה ולא לחיוב האוכלה. אבל ראש הכנפים וראש הזנב. בכחושות דינו כגוצה. ובשמנות כיון שאוכלן דינן כחרטום:

משנה ג גם בעוף טמא יש י"ג דינים חלוקים. א) אמקט"ו בשום מקום עד שיחרה לאכילה. מדאין דרך עכו"ם לאכלה. ב) וכשיחדה אמקט"ו עד שתוכשר במים. ואז כשתגע בטומאה תטמא. ג) ואחר שיחדה לאכילה. אם נטמאה בטומאה וא"כ נגע בציצה ממנה באוכלין טהורין נטמאו. ד) ואם נטמאה זאכל כחצי פרס ממנה. נפסל מלאכול או ליגע בתרומה. ה) ואין לנוגע בה או לאוכל אפילו בעודה בביהכ"ל שלו או אח"כ שום טומאה. ו) ובנטמאה ואכל כחצי פרס ממנה. נטהר בטבילה בלי הער"ש. ז) האוכלה. אפילו קודם שטבל למקדש או אכל קודש. פטור מכרת וקרבן. ח) אבל אם נטמאה ונגעה בתרומה. או האוכל כחצי פרס ממנה ונגע בתרומה נשרפת. ט) אבל אמה"ח ממנה. כשאין בה כזית בשר רק עם צרוף גיד ועצם פטור לגמרי. י) ובשחטה אפילו ישראל שישנו בשחיטה. אפ"ה כל זמן שמפרכסת דינה כחי. ובשר או אבר שפורש ממנה אז אסור לעולם אפילו לב"נ. בכנפים וגוצה חרטום וצפורן שבה יא) מיטמאות. יב) ומטמאות. יג) ומצטרפות:

משנה ד כל שהוא שומר כגון עור בהמה שהופשט. והניח בו בכוונה חתיכת בשר שלא הפשיטו מהעור. והרי עי"ז נשאר התיכת בשר ההוא רטוב ע"י העור שהוא דבוק בו. וכ"כ עצם שיש בתוכו מוח. שע"י שהעצם מקיפו נשאר המוח רטוב ונשמר מלהתקלקל. או כשהדבר ההוא אינו נאכל לעצמו אבל מדמודבק עם מאכל נאכל עמו. כגון שומן קרוש שע"ג בשר. דשומן לבדו אינו נאכל. רק עם הבשר נאכל עמו. וכ"כ תבלין שבקדרה או אלל והוא האארץ בל"א. או בשר שנפלט בלי כוונה מהסכין כשהפשיט הבהמה. ונשאר קצת מהבשר דבוק בהעור. וחישב לאכול מקצת מאותו בשר. ולא פירש איזה מקצת. וכ"כ גידים. ועיקר הקרנים במקום שחותך ויוצא דם. או טלפים במקום כזה. והרי כולן כשהן לבדן אינן נאכלים. רק כשדבוקים עם בשר נאכלין עמו. כל הנך מיטמאין ומטמאין. ומצטרפין לטמא אחרים טומאת אוכלין. אבל אינן מצטרפין לחייב האוכל כשהן מנבלה. ולא לטמא אחרים משום נבלה. וכן בהמה טמאה שנשחטה. ועדיין מפרכסת. אף שאינה מטמאה עדיין משום נבלה עד שתמות. אפ"ה כשנגע בה אז טומאה. נטמאת ומטמאת לטהרות כאילו היא אוכל. אע"ג שעדיין אסור גם העכו"ם לאכול ממנה עד שתמות. ודוקא בתרתי לטיבותא ששחטה ישראל ששייך בו שחיטה. ושחטה לצורך עכו"ם שהרי מותרת לו. אבל בחדא לטיבותא. כגון ששחט העכו"ם אפילו לצורך עכו"ם. או אפילו בשחטה ישראל. אבל לצורך לישראל. לא מחשבו אוכל ואמקט"ו:

משנה ה משנה ו אם אין בציצה רק מראשון ושני שנבללו ונמעכו יחדו. או משאר המור וקל. מצטרף להיות כקל שבשניהן. אבל אם נבלל המור וקל. ויש בהמור כשיעור א'. אף שיש בהקל ג"כ כשיעור א'. נידון התערובות כהחמור. ואם חזרו ונפרשו מהדדי. הרי כל א' מהחלקים נידון כאילו נגע בהחמור. ואפ"ה בנגעו ב' החלקים המסורדין בגוף א' בזמן א' דין הגוף ההוא כאילו נגע בהחמור. ואם נגע בהחמור כמה שיעורים. אז אם נחלק התערובות לחלקים כמספר השיעורים שבחמור. הרי אע"ג שהיה בהקל ג"כ כל כך שיעורים כבהחמור. אפ"ה דין כל חלק כדין החמור. ואם החלקים שנחלק בהן התערובות הן יותר ממספר השיעורים שבחמור. אז דין כל הלק כאילו נגע בהחמור:

משנה ז מיהו כל זה בענין חבורי דברים שנטמאו שנגעו במהרות. אמנם לענין חיבורי גופי' שנגע בהן טומאה. אז דוקא בא"א להפרידן זמ"ז אם לא ישאר קצת שמזה בזה אז בין שנגע בהחיבורין שרץ או משקין טמאים. או אפילו סתם ידים. כולן דינן כהמגיע בהן. בין בעודן בחיבורין וכן בחזרו ונפרשו זמ"ז:

משנה ח אולם כל זה בנתחברו. ואח"כ בעודן בחיבורין נגע טומאה בא' מהן. אבל בנגע טומאה בא' מהן. ואח"כ נתחברו לו אחרות. באופן זה שא"א להפרידן זמ"ז. מבלי שישאר קצת שמזה בזה. אז רק כל זמן שמחוברין דינן כאותה שנגע בה הטומאה. אבל כשחזרו ונפרדו זמ"ז. אז רק אותה שנגע בהטומאה נשארת בטומאתה. אבל אותן שנתחברו לה דינן כנוגעין כאותה שנגע בהטומאה. [וב"ל דבחזרו ונפרדו גם הם מאותה שנגעה בהתחיכה שנגעה בהטומאה. אפ"ה כולן נשארו שניות כאילו כל א' מהן נגעה בהתחיכה הראשונה שנגעה בהטומאה. והיינו משום דבין בשעה שהיו כולן מחוברין אל הראשונה. ובין בשעה שנפרדה הראשונה מהם. הי' דין כולן כאילו נגעו בהראשונה עצמה. וכן מוכח נמי קצת מלשון המשנה מדלא קאמר חזרו ונפרדו כולן. הראשונה בטומאתה. והאחרונה כולן שניות. ואעפ"כ יש לעיין בזה [כלים פ"ח מ"ח] ודו"ק. אולם אם היה הנוגע הראשון שלישי לטומאה אז אף בעודן כולן מחוברין יחד. רק הראשון שהוא שלישי נשאר שלישי. והאחרות המחוברות לה כולן טהורות. דכמו דאין כח בשלישי לטמא הנוגע בה. כך אין בו כח לעשות הדבוק לה שיהי' כמותה:

משנה ט כברות שכולן נוגעות אהדדי אפילו עד ק' בשורה אחת. ומהככר הג' ואילך היה על כל כבר משקין קצת. אף שלא במקום נגיעתן. ונגע טומאה בהכבר שבקצה השורה. אז אם הכברות קודש. אפילו היתה הטומאה שנגע בהכבר הקצווי סתם ידים. הרי הכבר הא' והב' טמאים לפי מדרגת הטומאה הראוי להם. ושאר הכברות כולן שניות. דהכבר הג' שנעשה שלישי בקודש מטמא משקין שע"ג להיות תחלה. וחוזרין ועושין להכבר אביהן שני. וכן כל כבר וכבר מהאחרות ע"י משקין שע"ג נעשית שני. אבל אם היו כברות של תרומה. אפילו אם נגע הכבר הקצוויי בשרץ. וגם היו משקין על כל כבר וכבר. אפ"ה רק הכבר הא' והב' טמאין והג' רק פסול. והשאר טהורות. דהמשקין שע"ג כבר הג' א"א שיתטמאו מהכבר הג' שהוא שלישי שהרי שלישי שבתרומה אין טומאה מתפשטת ממנו ולהלאה. מיהו גם בתרומה. אם היו משקין בין כבר ב' לג'. וכן ממנו ולהלן. אז המשקה ההיא שנגע בכבר הב' נעשה תחלה. ועושה לכבר הג' שני. וכן כל כבר וכבר נעשה שני:

ר' עובדיה מברטנורה **טהרות האשה פרק ב** תוספות יום טוב

פרק ב א האשה. באשה טהורה לבעלי: שהיתה כובשת ירק. של תרומה בקדרה ואותו ירק לא הוכשר לקבל טומאה *כדרך הכובשים שמחתכים את הירק בלא משקה ומולחים אותו ומותנים בקדרה או בחבית. ואח"כ נותנים עליו יין או חומץ או שמן* (והוכשר אותו הבעלה): נגעה. בידים מסואבות שפוסלים את התרומה: בעלה. של ירק שהיה תליו בקדרה עם המשקין ותליו חוץ לקדרה

*) בד"ו ובד"ם אלא כדרך *) בד"ו ובד"ם ליתא ג' תיבות אלו

פרק ב א האשה א) שהיתה כובשת ירק ב) בקדרה. ונגעה ג) בעלה חוץ לקדרה במקום מלאכת שלמה

פ"ב א האשה שהיתה כובשת. בברכות פרק מי שמתו דף כ"ח ובתעניות פ"ג דף כ"ד ובפ' חלק דף ק"ו אמר רבא דרב יהודה כי הוה מטי לאשה שכובשת ירק בקדרה ואמרי לה לפרק זיתים שבכפן בטרפיהן דבשוקלין אמר הויות דרב ושמואל קחזינא הכא. ועיין במ"ש שם ר"פ שני דעוקלין. ומה שפי' רעז"ל באשה טהורה מיירי הוא

פרק ב א שהיתה כובשת ירק. פי' הר"ב ואותו ירק לא הוכשר לקבל טומאה. דאי בהוכשר מ"כ מכי נתנו בקדרה טמאתו. הר"ם: **ונגעה.** פי' הר"ב בידים מסואבות. שסתם ידים שניות הן. כ"כ הר"ם. ותמיהני מ"כ בסיפא בהיתה טבולת יום. אמאי איצטריך למתני בהדיא בידים מסואבות. וכ"ל לישב דהתם איצטריך דל"ת משום טבולת יום לחוד קתני. אבל ידים אינם מסואבות. קמ"ל דמסואבות

פי' הר"ם והרא"ש ז"ל. אבל הרמב"ם ז"ל פירש דבאשה נדה מיירי וירק של חולין ע"ש:

בפי' רעז"ל ואותו ירק לא הוכשר. כתב החכם הר"ם ז"ל שאם הוכשר בשעה שנתנתו בקדרה טמאתו ע"כ. או במקום הנגוב צריך למחוק מלת לא:

אם

ציונים

א האשה בברכות כ תענית כד מנחות כו מיי' שם פ"ט ה"ב ועי' תי"ט.

אליהו רבה

א חוץ לקדרה במקום הנגוב, כל"ל:

משנה אחרונה

פ"ב א ונגעה בעלה חוץ לקדרה במקום הנגוב. וה"ה תוך הקדרה במקום הנגוב כך דינו אלא תוך הקדרה כולה משקה ואין שם מקום נגוב:

יבין **תפארת ישראל** יבין

פ"ב א) טהורה. דמדקתני בסיפא היתה מגע ממא מת. היתה טבולת יום. מכלל דהכא בטהורה לגמרי מיירי. וה"ה באיש טהור. רק אורחא דמילתא נקט. דדרך אשה לגעל הקדרה: ב) מיירי בירק תרומה [וכן בכל דוכתא במכילתין נקט כתמא. וה"ה מיירי בתרומה. אלא כתולין שנעשו על עסקת תלומה. ומאיך התגא את עצמו מדמוכן ממילא. מדמיירי כל המסכת בטעמי טהרות]. ומיירי נמי שלא הוכשר הירק עדיין. דאל"כ היה נטמא הירק כשהניחתו בקדרה בסתם ידים שהן שניות. אבל אחר שהניחתו בקדרה הוכשר כשספכה עליו משקה: ג) בידים מסואבות

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

במקום הנגוב. שנתיבש וניגב. הר"ש: **אם** יש בו כביצה הכל טמא אין בו כביצה הוא טמא והכל טהור. ה"ג בס"ח וכן הוא בעוסחת מהר"ם ז"ל:

הבל טמא. פי' הר"ב אף הקדרה וכו' כדאיתא בפ"ק דשבת האוכלים והכלים שנטמאו במשקים. כלומר בגמרא פ"ק דשבת (דף י"ג) ועדיפא ה"ל לאתויי מתני' גופא שהיא נשנית כך בסוף זבים אלא משום דבגמרא דשבת מיפרשא בטעמא דאע"ג דהתם בשבת פ"ק מ"ד כתב הר"ב וז"ל כלים שנטמאו במשקין שנטמאו המשקין בשרן כו' כבר כתבתי שם דלא תידוק מינה דאילו נטמאו מחמת ידים לא אלא דה"ה אף מחמת ידים וע"ש. וכ"כ הר"ב בהדיא בסוף זבים: **אין** בו כביצה הוא טמא. כדהניא בת"כ פרשת שמיני. ומביאה הרמב"ם בפירושו לעיל בפ"ק מ"ב. אוכל יטמא מלמד שהוא מטמא בכל שהוא. יכול מטמא לאחרים בכל שהוא. ת"ל אשר יאכל. והכי דייק נמי הר"ב בליקוטי' בפ' בתרא מ"ה. ובפי' מ"ב פ"ג דעדיות. דהא דבעיא שיעור כביצה היינו לטמא אחרים. וקשה דברפ"ק (לדתנן ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה כתבתי דה"ה) לענין קבלת טומאה. לפי שיש מקומות שכתב כן הר"ב. והראיתי' ברפ"ב דתרומות. אבל במ"ה פי"ג דאהלות דייק הר"ב לכתוב שאינו מקבל טומאה מן התורה וכך כתבתי שם בשם הר"ש. וגם כתבתי שם על דברי הרמב"ם בזה ולפי זה לא תקשה מתני'. וקדא דת"כ אסמכתא בעלמא ונחלוקת יסנה היא זו בתוס' פ"ב דפסחים דף ל"ג [וכן בתוס' שבת ל"ח. ד"ה א'.] [ע"ב ד"ה לאימת.] והזכירה ג"כ הרמב"ן בפי' החומש. ותמיהני על הכ"מ שברפ"ד מהט"א. כשכתב הרמב"ם שאין שיעור לאוכלים לטומאות עלמן. שלא הראה מקום על מגמתיו זו. ומ"מ כל היכא דכתב הר"ב שאין אוכל פחות מכביצה מקבל טומאה. נ"ל דבאותן מקומות לא חשו חכמים. להחמיר

דמסואבות. ומשום תרתי טומאות דאית בה. והרמב"ם מפרש בע"ח. ואכתוב בסמוך:

במקום הנגוב ד). אף על פי שיש בוה) כביצה ו). הוא טמא ז) והכל טהורח). נגעה במקום המשקה ט). אם יש בו כביצה. הכל טמא י). אין בו כביצה. הוא טמא יא) והכל טהור.

חזר

לקדרה נגוב ונגעה במקום הנגוב: **אע"פ** שיש בו כביצה. שהוא שיעור לטמא אוכלים: **הוא טמא.** לאותו העלה: **והכל** טהור. שאר הירק והמשקין שבקדרה. דלא אתי האי עלה שמקלתו בקדרה ומטמא להו. דידיס שניות והעלה ג' ואין ג' עושה רביעי בתרומה: **נגעה.** בשתי ידיס שהם שניות: במקום משקה. כלומר במקום שאין העלה נגוב נעשה נעשקה שעליו תחלה. דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה והמשקה עושה את העלה שני. הלכך כשיש בעלה כביצה היינו שיעור לטמא אחרים: **הכל טמא.** אף הקדרה עלמה, דמקלת עלה שבקדרה עושה משקה שבקדרה תחלה. וחוזרין ומטמאין את הקדרה כדאיתא בפ"ק דשבת האוכלים והכלים שנטמאו במשקין: **אין** בו בכביצה הוא טמא. לאותו עלה שנגעה בו: **והכל טהור.** דפחות מכביצה אין מטמא אחר:

חזר

מלאכת שלמה

אם יש בו כביצה הכל טמא אין בו כביצה הוא טמא והכל טהור כל"ל: **בפי'** רע"ל וכדאיתא בפ"ק דשבת. אמר המלקט כדתנן בסוף זבים וכדאיתא וכו':

נגעה במקום המשקה. והוא חוץ לקדרה וכדקתני ריש וכן מוכח נמי מסיפא דקתני חוץ לקדרה הכל טמא:

עליסי

חלופי גרסאות

א במקום הנגוב כל"ג וכל"ל ומ"מ"ג או במקום: **אם** יש בו כביצה הוא טמא והכל טהור. כן הוא כגירסת כל"ל וכל"ן ומ"מ"ג. ומן אין בו כביצה הוא טמא א והכל טהור' ליתא שם:

תוספות חדשים

א הי"ט הכל טמא כו' מחמת ידים. דעת הרמב"ם אינו כן דכתבית כתב כאן כפי' שהמשקין שנטמאו מחמת ידים לא יטמאו הכלים:

בת"ט ד"ה אין בו כביצה כו'. פ"ב דפסחים. וע"ש במשנה למלך שהאריך בזה:

אליהו רבה

אם יש בו כביצה הכל טמא אין בו הוא טמא והכל טהור כל"ל. ומכלל דמעתה אוכלי' ליטמא פלמן ומשקים לטמא אחרים בכל שהוא. ואוכלים לטמא אחרים. הוא דלריך כביצה:

ראשון לציון

א ד"ה אין בו כביצה כו'. ומחלוקת יסנה היא זו בתוס' פ"כ דפסחים דף ל"ג כו' וכן בתוס' שבת לח. ד"ה אי:

תוספות אנשי שם

א תוי"ט ד"ה במקום הנגוב שנתייבש וניגב. הר"ש כתב כן לפי פירושו ע"ש. אבל לפירוש הר"ב דקאי העלה שבקדרה נוגעת במשקין סבי היא מוכרחת ע"י המשקין שבקדרה ולמה ל"ל שנתיבש לענין הכשר ת"ל שיעורו המים על כל האוכל אלא שאם הוכשר קלת ממנו לי לקבל טומאה:

יכין

מסואבות: ד) והרי השמא כבר הוכשר העלה כולו על ידי המשקין שנשפכו עליו תוך הקדרה: ה) בהעלה כולו: ו) והוא השיעור לטמא אחרים: ז) אותו עלה נעשה שלישי מהידים: ח) כל מה שבקדרה טהור. ואפילו המשקין שבקדרה טהורים. דאין שלישי עושה רביעי בתרומה. וכיון שכן אין השלישי עושה למשקין תחלה: ט) ר"ל במקום הלח שבעלה באותו חלק שיש מהעלה חוץ לקדרה. ואותו הלח אינו נמשך עד המשקין שבקדרה [ודוק]: י) דהמשקין שבמקום שנגעו הידים המסואבות נעשו תחלה. ואין עושין להעלה הסמוכה שני. והוא חוזר ומטמא כל מה שבהקדרה. וגם הקדרה עלמה, ג"כ נעשית שני. דאף דהעלה שהוא אוכלין. אמ"ט כלי [כרמב"ם רפ"ז מאהע"ו] וכ"כ לא קבלה הקדרה טומאה מהידים המסואבים שנגעו בה. אפ"ה עכ"פ נטמאה הקדרה מהמשקין שבקדרה שנטמאו מהעלה. ונעשו תחלה. וחוזרין המשקין ומטמאין לכלי מגזירת מעייטות של זב וזבה. [בשבת יד"ב] (א): יא) מהכא שמעינן בתר הימב. דאוכלין לענין קבע"ו. וכ"כ [פ"ג מ"ח] דקאמר קרשו הרי אלו שניים. ואי פחות מכביצה אמקע"ו. הו"ל כבסיפא דהתם דבשהוא כביצה מכוון טהור. ודו"ק. [ויין תוס' פסחים דנ"ב ד"ה לאימת]. מדאימא דרק מדאוריי' אמקע"ו רק בים בו כביצה. אבל מדרבנן גם משהו מקע"ו.

דוחק

תפארת ישראל

פ"ב (א) אמנם להרמב"ם [פ"ח מאהע"ו ה"י] דמשקין שנטמאו מהידים אין מטמאין כלי. ודאי קשיא מהכא דאמרינן דגם הקדרה נטמאת. וליכא למימר דהא דקאמר מתני' הכל טמא. היינו כל מה שבקדרה. וחוץ מהקדרה עלמה. ליתא. דמדקתני גם בסיפא בהיתה טמא מת הכל טמא. ושם ודאי קדרה נמי במשמע. אי"כ יאמוד עליון מתחתון. דהכל טמא דרישא הוא כהכל טמא דסיפא דאי"כ הו"ל להתנא לפרש. אולם אפשר דבאמת מה"ט הרמב"ם רוח אחרת אתו בפי' משנתנו [כפ"ט מאוכלין ה"ג] וע"ש:

וא"ת

בועז

דגם הקדרה נטמאת. וליכא למימר דהא דקאמר מתני' הכל טמא. היינו כל מה שבקדרה. וחוץ מהקדרה עלמה. ליתא. דמדקתני גם בסיפא בהיתה טמא מת הכל טמא. ושם ודאי קדרה נמי במשמע. אי"כ יאמוד עליון מתחתון. דהכל טמא דרישא הוא כהכל טמא דסיפא דאי"כ הו"ל להתנא לפרש. אולם אפשר דבאמת מה"ט הרמב"ם רוח אחרת אתו בפי' משנתנו [כפ"ט מאוכלין ה"ג] וע"ש:

וא"ת

משנה אחרונה

הוא טמא. פסול הי"ל למיתני דהא שלישי הוי ולקמן גבי שבולת יום תני פסול ואיידי דגבי נגעה במקום המשקה שייך למיתני טמא תני הכי בכולהו:

והכל טהור. פי' הרב שהעלה שנגעה בו נעשה שני ואינו מטמא מה שבקדרה שאין בו כביצה. וקשיא לי למאי דתנן לקמן פ"ח מ"ח בעריבה שהיא קטפרס ושלש חתיכות בלא כביצה אין מלטרפין שאפילו נגע משקה שבה ואם הי' משקה עומד בין החתיכות מלטרפין

ציונים

נגעה במקום המשקה פי"ח סב.

תוספות רע"ק

א במשנה (תי"ט ד"ה חזר לקדרה. ויראה דה"מ נמי לפרושי) (ג) דברים אלו תמוהים לענ"ד דהא להך פי' דמיירי בטומאה סתם ידים דבנגוב נעשה שלישי וא"כ מה בכך דחזר לקדרה הא שלישי אינו משמא משקה:

תוספות אנשי שם

א תוי"ט ד"ה חזר לקדרה וכו' וכ"פ סרמב"ם. עיין תוס' רע"ק מה שהקשה עליו וכתב"י. גראלה שכותבו כך דסרע"ק כתב שאם חזר לקדרה הכל טמא מפני שהמשקה שעל העלה טימא הכל וע"ז הטיל דמשכחת טומאה להקדרה וכל מה שבתוכה אף אם נתנגב המשקה קודם התזרה. ואף דלכאורה א"א משום דאם אין בו כביצה אינו מטמא כלל ואם יש בו כביצה בלא"ה הכל טמא לפי גירסת זו. אבל הא דהכל טמא הוא רק בשקלה העלה שבקדרה נוגעת בזשקין שבתוך הקדרה דאז כיון שהעלה נעשה שני ע"י המשקה שעליה מבחוץ עושה המשקין שבתוך הקדרה ראשון אבל אם קלה העלה שבקדרה אינה נוגעת בקדרה רק בעלין שאין עליהם שום משקה שרי לא נעבו אותן העלים שנגעו בה רק בלישי וא"כ אם תזרה העלה שהיא שני לקדרה ונוגעת שם במשקין הרי שהה אותם ראשון וזה שכוון התוי"ט בדבריו והוא נגוב ר"ל מכל וכל שבשעה שנגעה בו היה הקלה שבקדרה נגוב ולא נגעה במשקה והמשקה שהיו עליה מבתוך נתנגב לאחר הנגיעה קודם התזרה:

חזר לקדרה. אותו מקום המשקה שנגע בו: הכל טמא. אע"פ שאין בעלה כביצה שהמשקה שנגע בו חזר וטימא כל מה שבקדרה ואף הקדרה עצמה: היתה מגע טמא מת. אשה זו שכובסת את הירק הרי האשה ראשון והעלה שנגעה בו שני

היתה מגע טמא מת וכו'. תמיהני דלא קתני הכא חזר לקדרה מה דינו. ול"ל לתרץ דכיון דערבינהו ונגעהו הכל כשחזר אלא אם נגעה במקום המשקה או בכביצה ואפי' נגוב אבל בפחות בכביצה ונגוב. לא מהני החזרה כלל. לכך לא מצי קתני סתמא חזר לקדרה הכל טמא. ומכיון דלא מצי קתני סתמא כי רישא. לא חש להאריך ולחלק. אבל להרמב"ם שטה אחרת בכולה מתני' שהוא מפ' דבירק חולין מיירי והאשה היא אשה נדה שהיא אב. ואמרו כובסת לא ירלה שהנדה כובסת אבל הפי' כן. קדרה שהיה בה ירק כבוש ונגעה (נדה) בעלה חוץ לקדרה והיה יבש. אפילו היה במה שיולא חוץ לקדרה כביצה הנה הוא טמא. ואחר הירקות אשר הם בקדרה טהורים. וכן הקדרה והמשקה אשר נכבש בה הירק הזה הכל טהור. לפי שזה העלה כמובדל מכל מה שבקדרה להיותו יולא מן הקדרה. ואע"פ שקלמו תוך הקדרה. ואם היה זה העלה אשר חוץ הקדרה בו משקה. ונגעה בו והיה בו כביצה. הנה להיותו כביצה יטמא המשקה אשר בו וזה המשקה מחובר במשקה אשר תוך הקדרה אשר בה נכבש זה הדבר הכבוש יטמא המשקה כלן אשר בתוך הקדרה. ולזה יטמא כל הירק והקדרה. כי משקים טמאים יטמאו הכלים והאוכלים. כפי מה שהתבאר. ואח"כ אמר חזר לקדרה הכל טמא. ר"ל אם היה בו כביצה והוא נגוב ונגעה בו חוץ לקדרה אשר אמרנו שהוא טמא והכל טהור זה כל עוד (היותו) חוץ לקדרה אמנם אם חזר לקדרה הנה הוא יטמא המשקה אשר בתוך הקדרה אשר בה [נכבש] הירק ויטמא זה המשקה לקדרה ולכל מה שבה. כמו שהתבאר. ואח"כ אמר היתה מגע טמא מת אשר הוא ראשון לטומאה נגעה בו. ירלה הירק אשר בקדרה. בין במקום המשקה בין במקום הנגוב אם יש בו כביצה הכל טמא. וזה שזאת הבילה ישוב שני לטומאה ולהיותו בתוך הקדרה יהי' כל הירק הכבוש חבור. וטמא המשקה אשר בתוך הקדרה כפי מה שיתבאר בזה הפרק שהשני בחולין מטמא משקה חולין ע"כ. ולדבריו נגעה במקום המשקה אין הכוונה בו שנגעה במשקה עצמו. אלא המכוון שנגעה בעלה שיש בו משקה ולפיכך בריאה

יכין

דוחק מסתמי דמשניות בכל דוכתא. ורק אוכלין לטמא אחרים לריך כביצה: יב) מקום אלא שבעלה שנגעו בו הידים: יג) אף שהעלה פחות מכביצה. עכ"פ המשקין שבהעלה שנעשו אחלה מהידים אפילו היו המשקין כ"ש. מטמאין המשקין שבקדרה. והן חוזרין ומטמאין לירק וגם להקדרה (ב): יד) האשה הכובסת: טו) שנגעה זאת האשה באדם או כלי שנגעו במת. שנעשו אב. ואשה זו שנגעה בהן נעשית ראשון. וס"ס בנגעה בארץ או באב הטומאה אחר. רק נקט טמא מת. מדמצוי טפי אדם או כלי שנטמאו במת. מאדם וכלי שנגעו בארץ. דדוקא ארץ מצוי טפי ממת. אבל טומאת כלי שנטמא באהל המת מצוי טפי מכלי שנטמא ממגע ארץ: טז) דהעלה שמקלמו תוך המשקין שבקדרה. והרי הוכשר מהמשקין ההם. ואע"כ נעשית העלה שני כשנגעתו. וחוזר העלה ועושה להמשקין שבקדרה אחלה. והמשקין האלו חזרו וטימאו הכל וגם להקדרה: יז) והא דלא קתני נמי הכא כמו לעיל. דאף כשאין בו כביצה אפ"ה

תפארת ישראל

(ב) וא"ת הרי גם בטומאה שייך ביטול. וכדאמרינן [מכשירין פ"ב מ"ג] נגסטרין אם ריב מן הטהור טהור. וכ"ב אמרינן [בכורות כב"א] הנך מיעוטי בטלי ברוב. וכ"כ אמרינן נמי התם [כג"א]. ובמנחות [כג"א]. נבלה בטלה בשחוטה. וכ"כ בדוכתי טובא מתוספתא דמכילתין מייתי כמה בטולי לטומאה [ועיין מ"ש בס"ד סעיף פי"ח סי' מ"ז. ועיין עוד מ"ש ברים מקולות בס"ד בביעו שם פ"א סי' נ"ח] וא"כ ה"נ נימא דהעפה הטומאה שחזרה לתוך המשקה שבקדרה. נתבטלה בכל מה שבקדרה. וכ"כ ק' בכל דוכתא דאמרינן דמשקה מטמא חברתה [ועיין רמב"ם פ"ד מאוכלין ה"ב]. ונ"ל דהא דאמרינן בכל דוכתא דבטל. היינו רק שלא יהא דין התערובות כדין הטומאה שנתבטלה. אבל עכ"פ היה דינו כנוגע בהטומאה ההיא. דלא גרע מהא דאמרינן [חולין עב"ב] דג' על ג' הבאות מבגד גדול הטמא. דגם המעלית ההוא של ג' על ג' ג"כ טמא. מדקבל טומאה מהבגד הגדול בשעה שנפרש ממנו. א"כ ה"נ באותה רגע שנגעה העפה הטמאה שעל העלה בהמשקין שבקדרה. כבר נטמאו אותן משקין שבקדרה מהטיפה קודם שנתערבו לגמרי יחד [ודו"ק]. אמנם מ"ש רתוי"ט דהתי

בועז

מ"ג] הנך מיעוטי בטלי ברוב. וכ"כ אמרינן נמי התם [כג"א]. ובמנחות [כג"א]. נבלה בטלה בשחוטה. וכ"כ בדוכתי טובא מתוספתא דמכילתין מייתי כמה בטולי לטומאה [ועיין מ"ש בס"ד סעיף פי"ח סי' מ"ז. ועיין עוד מ"ש ברים מקולות בס"ד בביעו שם פ"א סי' נ"ח] וא"כ ה"נ נימא דהעפה הטומאה שחזרה לתוך המשקה שבקדרה. נתבטלה בכל מה שבקדרה. וכ"כ ק' בכל דוכתא דאמרינן דמשקה מטמא חברתה [ועיין רמב"ם פ"ד מאוכלין ה"ב]. ונ"ל דהא דאמרינן בכל דוכתא דבטל. היינו רק שלא יהא דין התערובות כדין הטומאה שנתבטלה. אבל עכ"פ היה דינו כנוגע בהטומאה ההיא. דלא גרע מהא דאמרינן [חולין עב"ב] דג' על ג' הבאות מבגד גדול הטמא. דגם המעלית ההוא של ג' על ג' ג"כ טמא. מדקבל טומאה מהבגד הגדול בשעה שנפרש ממנו. א"כ ה"נ באותה רגע שנגעה העפה הטמאה שעל העלה בהמשקין שבקדרה. כבר נטמאו אותן משקין שבקדרה מהטיפה קודם שנתערבו לגמרי יחד [ודו"ק]. אמנם מ"ש רתוי"ט דהתי

משנה אחרונה

חזר לקדרה. מ"ש תוי"ט דיש לפרש נמי דקאי אכביצה נגוב כמו שמפרש הרמב"ם ע"כ וז"א דאפילו הוא כביצה מ"מ אינו אלא שלישי ואינו עושה רביעי נמה שבקדרה. והרמב"ם לפי שעתו שפיר מפרש כן דלדידי' במגע נדה מיירי והעלה הוא ראשון וזה פשוט: הכל טמא. פי' כל הכבוש והמשקה והקדרה המשקה מטמא כלים ואפי' הבאין מחמת ידים כמ"ש הרב סוף מס' זבים וכ"ד כל המפרשים מלבד הרמב"ם שאומר שמשקה שמחמת ידים אין מטמאין כלים הואיל ועיקרן מדברייהם כמ"ש בפ"ח מהאה"ע דין י'. ומתוך סברתו זו נפה במשנה זו מפי' הר"ש משום דקשי' ליה הכל טמא לדידי' הקדרה עהורה שאין משקה זה מטמא כלים. ולא ניחא ליה לפרש הכל מה שבקדרה ולא הקדרה עצמה כמו שמפרש כה"ג הכל טמא דפ"ב דעבודו יום מ"ב משום דהכא בסוף מתני' תני הירק טמא והקדרה עהורה מטמא דהכל דרישא אף הקדרה ומתוך זה לקח לו שעה אחרת ולשעתו פי' המשנה דחוק מאד. וגם עיקר דין שהעלה משום שהניח חוץ לקדרה הוא כמובדל מן הקדרה אע"פ שמקלמו בפנים אינו מטמא. וזה דבר זר מאד ובשום דוכתא לא מלינו דכוותה: הא לאמרי' בכולה מתני' אין בו כביצה הוא טמא. משמע דלעולמו מקבל טומאה בכל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

איתה ר"י מיי' שם פ"ט ה"ג:

תוס' אנשי שם

א במשנה היתה טבולת יום כו'. משמע שאם היתה נדה הי' גם הקדרה טמאה אע"ג דטומאת הקדרה ע"י המשקין עיקרו מדרבנן וספק דרבנן טהור אף בכה"י אבל כיון שבאה על ידי הירק דטומאתו דאורייתא דספקו טמא אזלינן לתומרא דהיקר. ויש לדייק דהנה הפוסקים פ"אלו בספק דרבנן הכא מכח ספק דאורייתא אם אזלינן לתומרא ולמה לא הכילו ראיה ממשנתנו. אבל אין ראיה מכאן מכוון דספק טומאה ברשות היחיד כוודאי תשוב הלכך חשבי' את הירק כטמא טומאה וודאית הלכך מטמא גם המשקין את הקדרה אף בטומאתן מדרבנן. הרש"ש:

משנה אחרונה

בכל שהו ליאסר באכילה אם היא תרומה ויש מחלוקת בזה אם מקבל טומאה מן התורה או מדרבנן כמ"ש תוי"ט. ומה דאיתא בת"כ פ' ביום הכמיני מרובה מדת לטמא ממדת ליטמא ומדת ליטמא ממדת לטמא. מרובה מדת לטמא שכ"ח מטמא מגבו ואינו מיטמא מגבו. ומרובה מדת ליטמא בית שאור מוקף ג"פ וכו'. ומדלא חשיב נמי מרובה מדת ליטמא אוכל פחות מכביצה שמיטמא ואינו מטמא. משמע דמדרבנן הוא דמיטמא ולא מן התורה. והתם לא חשיב אלא מה שהוא מן התורה. ומשמ ו"ל דהת' בכלי' מיירי ולא באוכלין. וביון דאיירינן בה ראיתי להזכיר הא דאמר מרובה מדת ליטמא בית שאור מוקף ג"פ ונתון לתוך התנור השאור והשרץ בתוכו והקרץ ביתיה התנור טמא והשאור טהור ע"כ. ומתני' היא פ"ח דכלים מ"ו. ולכאורה משמע דה"ק שהתנור נטמא מן השרץ ואינו מטמא את השאור. ואינו מובן לע"ד דהתם הטעם הוא דג"פ אין מגיל על הטומאה אלא תלא ומגיל על הטהרות אלא תכנס לה טומאה. וא"כ גם זה מרובה מדת לטמא הוא שאין כח בג"פ להגיל אלא תלא הטומאה ותטמא. אע"פ שמגיל מליטמא הטהרות. ומהא דאמר ר"פ העור והרועב דף ק"ח גבי יד להכנים ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבעיא. אע"ג דאשכחן פחות מכביצה עיולי מעיילא ואפוקי לא מפקא. כ"ל דהתם ה"ק דידות דרביהו מקרא הייבו ידות שבעצמן אין ראויין לטומאה כמו עוקצי פירות ואבן היוצא מן התנור ועצם שבל הבשר גלי קרא כשמהובריין לאוכל והם צורך לאוכל מכניסין ומוציאין כמ"ש בזה בפרק בתרא דפרה. ולהכי קאמר השתא עיולי מעיילא שנגע בטומאה שבאוכל מכנים לאוכל שבלדו. אפוקי מיבעיא שמקבל מאוכל שבלדו דפשיטא דמזה שבלדו מיטמא יותר דהוי כגוף אחד. ולולי שאינו כדאי להכריע בין הקדמונים היה כ"ל דיש חילוק בדבר. אם פחות מכביצה היה בו מתחלה כביצה ונחתך מיטמא מן התורה. כיון שבבר היה ראוי אינו יוצא מטומאתו. אבל תחלתו לעיולי לי' טומאה אינו מיטמא פחות מכביצה כדאשכחן חילוק זה. אבל תחלתו פחות מכביצה אינו אלא מדרבנן. דאשכחן חילוק כה"ג בין אפוקי טומאה לעיולי לקמן פ"ח מ"ו שהמיוהד לאוכל אדם אינו מיטהר על שיפסל מכלב. ואם מתחלתו אינו ראוי לאדם אע"פ שראוי לכלב טהור דשאני בין אפוקי טומאה לעיולי. וכן משמע בת"כ שהביאוהו התוס' בפסחים דף ל"ג דתני ואותו תשבורו אותו אתה שובר לטהרתו ואי אתה שובר לטהרתו ע"כ. דאם שובר האוכל שהיה מתחלתו כביצה לא נטהר מדאורייתא ובתחלתו פחות מכביצה לא איירי דהוא מדרבנן. וכזה יש לי לישב הא דאמרינן בפרק אלו עוברין עד כמה הן חוזרין ר"מ אומר בכזית ר"י אומר כביצה. מר סבר חזרתו כאיסורו ומ"ס חזרתו כטומאתו. וכתב הרב משנה למלך שלריך לישב למ"ד חזרתו כטומאתו מכ"ל דלעולמתו כדי לטמא אחרים דלמא כטומאה לעולמו דבכל שהו ומוכח מזה דלעולמו מדרבנן ומדאורייתא אידי ואידי כביצה עכ"ד. ולמאי דפי' איזה הוכחה דהא דלעולמו כב"ם מן התורה הייבו משום שהיה מתחלתו כביצה והלכך חשיב אלמא דסיבותי' כביצה. וכל זה באוכלין. אבל משקין לכ"ע אין להם שיעור שמיטמאין ומטמאין בכל שהו כדמוכח הכא

ונכמה

יכין

אפ"ה אם חזרה העלה להקדרה טימא הכל. ס"ע. מדאיירי הכא אפילו בנגעה במקום הנגוב. וכדקאמר בין שנגעה במקום הנגוב. והרי בתרתי לטיבותא שאין בהעלה כביצה. ונגעה במקום הנגוב. אף שטמא העלה. עכ"פ המשקין שעל גבה. תוך או חוץ מהכלי אלא במקום נגיעת הידים. כשארו בטהרתן. דהרי אין בהעלה כשיעור לטמא אחרים. ואם כן כשנפלה עם המשקין שעל גבה לתוך הקדרה. נשארה הקדרה וכל שבתוכה טהור: יח) שהיתה ממאה וטבלה ולא העריב שמשה עדיין. והרי כל מבו"י הוא שני לטומאה. כ"ל דמדשמיך מלת היתה למלת טבולת יום. ולא למלת מנערת. והכי הול"ל. טבולת יום שהיתה מנערת הקדרה. ש"מ דגם הכא גרסינן ראתה בלא וי"ו. ותרי בבא קתני. וה"ק טבולת יום מותרת לנער קדרה של תרומה, דהייבו להניח מה שבקדרה עם עץ הפרור או לנער ולשפוך מה שבקדרה לתוך הקערה. וקמ"ל אף שיש עליה ב' טומאות. שהיא טבו"י שהיא שייכה דאורייתא [בשבת יד"כ]. וגם ידיה אע"ג שהיו ודאי מסואבות וכגון שנגעה בראשון לטומאה. דאז ידיה שניות מד"ס [בפ"ג דידים]. אפ"ה מותרת לכתחלה לנער הקדרה. ולא חיישינן שתגע

תפארת ישראל

דהאי חזרה לקדרה מני קאי אנגעה בכביצה נגוב. תמה עליו הגאון הגדול מהו' עקיבא זצוק"ל. הרי בנגוב נעשה רק שלישי מהידים. ואמ"ש תו להמשקין להיות תחלה. והניח בצ"ע. ולפענ"ד נראה דרתוי"ע קאי אהך גרסא דגרסינן. נגעה במקום המשקה. אם יש בו כביצה. הוא טמא והכל טהור. והרי להך גירסא ע"כ ר"ל דכשהעלה לא נגעה רק בהקדרה ולא במה שבתוכה. דאין כלי מקבל"ו מאוכלין. ואהא קאמר תנא. חזר לקדרה. ר"ל ואם מקום הנגוב שבעלה שהוא כביצה נפל לתוך הקדרה. הכל טמא. דהעלה הרי נעשה שני מהמשקין שעליו בהחלק שבהעלה חוץ לקדרה. אבל אילו היה בא חלק הלא שבעלה. והיה נפל לתוך הקדרה. לא היה צריך שיהי' בהעלה כביצה. ורק הראיה שהביא רתוי"ע שגם הרמב"ם פי' כדבריו. זה לפע"ד תמוה. דהרי הרמב"ם לשיטתיה אזיל. דפי' משמתו באשה נדה. והיא פשיטא שאשה להמאכל ראשון. גם בנגעה בנגוב. ומזה ראיה לדידן דלוקימנא בידים מסואבות:

וא"ת

בועז

יד [בכפ"ג דידים]. אפ"ה מותרת לכתחלה לנער הקדרה. ולא חיישינן שתגע

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ספיקן טהור: והקדרה טהורה. דמשום טבול יום לא מטמאה לאפילו ודאי נגעה במשקין דאין טבול יום עושה משקה אחלה כדתנן (פ"ח דפרה משנה ו') כל הפוסל את התרומה מטמא את המשקין להיות אחלה חוץ מטבול יום. ואי משום ידים לא מטמאה דכיון דספיקא הוא שמא נהגו על ידיה מספיקא קדרה טהורה שספק ידים לטמא. טהור:

ב האוכל אוכל ראשון. נעשה גופו ראשון להיות מגעו שני. והאוכל אוכל שני נעשה גופו שני ואם נגע בתרומה פסלה. אלו מי"ח דבר שנגזרו בו ביום ודוקא שאכל חצי פרס שהוא ביצה ומחצה לרמב"ם ושני ביצים לרש"י שזהו שיעור אוכלים לפסול את הגויה: רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל חצי פרס ומש"ה לא גזרו בפחות. הר"ש. ומ"ש הר"ב בכאן מחלוקת רמב"ם ורש"י ובפ"ק משנה ג' מסתיים סתם לן כהרמב"ם עוד יש מקומות דעביד הכי ומקומות דעביד הכי והראיתים במשנה ב' פ"ח דעירובין: **אוכל** שלישי שלישי. ואע"ג דלא שייכא הר"ש: **רי"א** האוכל אוכל ראשון כו' שני. כתב הר"ב דס"ל דלא משוינן ליה לאוכל כמאכל עצמו. דלא גמרינן מנבלת עוף טהור דחדוש הוא (דכל שאר הטומאות מטמאות בגלוי ואין מטמאות בבית הסתרים הלכך גזירת הכתוב הוא ואין למדין ור"ח סבר למדין) אלא מינו שהמאכל המור מן האוכל. דאילו מאכל בכביצה ואוכל עד דאכיל כחצי פרס. ור"ח טומאה

ב רבי אליעזר אומר. האוכל אוכל ראשון. ראשון כא). אוכל שני. שני. אוכל שלישי. שלישי כב). רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל כמאכל לגמרי. ע"כ. ומ"ש הר"ב ודוקא שאכל חצי פרס אע"ג דלפוס טעמא דזמנין דאכיל כו' מכי אכל כביצה אמטי ליה שמא אין רגילות שיהא אדם למא לשתות עד דאכיל ליה עוד יש מקומות דעביד הכי ומקומות דעביד הכי והראיתים במשנה ב' פ"ח דעירובין: **אוכל** שלישי שלישי. ואע"ג דלא שייכא הר"ש: **רי"א** האוכל אוכל ראשון כו' שני. כתב הר"ב דס"ל דלא משוינן ליה לאוכל כמאכל עצמו. דלא גמרינן מנבלת עוף טהור דחדוש הוא (דכל שאר הטומאות מטמאות בגלוי ואין מטמאות בבית הסתרים הלכך גזירת הכתוב הוא ואין למדין ור"ח סבר למדין) אלא מינו שהמאכל המור מן האוכל. דאילו מאכל בכביצה ואוכל עד דאכיל כחצי פרס. ור"ח טומאה

ב רבי אליעזר אומר. האוכל אוכל ראשון. ראשון כא). אוכל שני. שני. אוכל שלישי. שלישי כב). רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל כמאכל לגמרי. ע"כ. ומ"ש הר"ב ודוקא שאכל חצי פרס אע"ג דלפוס טעמא דזמנין דאכיל כו' מכי אכל כביצה אמטי ליה שמא אין רגילות שיהא אדם למא לשתות עד דאכיל ליה

ב רא"א האוכל אוכל ראשון כו'. שמלינו אוכל חמור מן האוכל (האדם שאוכל המאכל חמור מן המאכל) דאילו נבלת עוף טהור בחוץ לא מטמאה ואילו אכלה מטמא בגדים אבית הבליעה. ואמו היאך לא נעשה אוכל כמאכל. גמרא פ"ב דחולין דף ל"ד. וכתבו התוס' סוף דף ל"ג דאע"ג דכולה גזירה מטעמא דזמנין דאכיל אוכלין טמאין ודי משקים דתרומה בפיו. וא"כ אפילו אי נעשהו שני סגי דתו לא אתי להכי דהא שני טושה משקים אחלה מ"מ ר"ח משוה מדותיו לעשות אוכל כמאכל לגמרי. ע"כ. ומ"ש הר"ב ודוקא שאכל חצי פרס אע"ג דלפוס טעמא דזמנין דאכיל כו' מכי אכל כביצה אמטי ליה שמא אין רגילות שיהא אדם למא לשתות עד דאכיל ליה

ב בהר"ב ד"ה האוכל כו'. את הגויה. אכל כנגעשה אין אוכל מטמאת אדם. שאין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה: (הר"ש):

ב תוי"ט רא"א כו'. לא גזרו בפחות. ועי"ל ב' גזלות היו. ומתחלה גזרו באוכל אוכלים טמאים שנפסל גופו. גזירה שמא יאכלו הא קא נגעי בהדדי אוכלין טמאים ותרומה בכלי מעייס. ומכאן נמי אין לתוס אם יגעו זה בזה ולא משקו אדעתייהו. דבמעי' כבר איפכל ליה. ואותה גזירה אין באוי לגזור בכביצה. דאיכא למימר אתייר כין הביציים והתיכים ואיכא בכיצה בתוך מעיו וכיון דשקיל מכביצה אוקמיה אחתי ביצים וכי"ת דבר גזרו אפילו בכביצה אפי' כנגעי דעמא מטעמיה דפ"ק דשבת (הר"ש). וכ"כ התוס' שם ד"ה זמנין כו' ע"ש:

ב ר"א אומר שבת יד. חולין לג. כריתות ל. אוכל אא"ל מי"ו. כ"ת מה' שאר אבי"ט פ"י ופ"ח ה"ט:

תוספות חדשים

אליהו רבה

ב רבי אליעזר אומר כו' תניא בתוספתא א"ל רבי יהושע לר"א היכן מליגו טומאה בתורה שהיא עושה טומאה אחרת ביולא כה שאתה אומר ראשון עושה ראשון א"ל אף אתה אומר שני עושה שני א"ל מליגו שבשני מטמא את המשקה לעשות אחלה והמשקין מטמא את האוכלין לעשות שני אבל לא מליגו ראשון שהוא עושה ראשון בכל מקום:

תוספות אנשי שם

ב תוי"ט ד"ה ר"א אומר כו' דהא שני עושה משקין אחלה. לא הוי צריך לומר שעושה המשקין אחלה שהוא מגזרת ית דבר. דשא במשקה דתרומה אייריגן ושני עושה שלישי בתרומה בלא הגזירה כ"ל אלא דהתוי"ט העתיק לשון התוס' והתוס' הוכיחו שם לומר כן מהוס מעשר שני וע"ש כתוס':

יכין

שתגע בהתרומה שבקדרה (וכן נראה מהר"ש והרא"ש דגרסינן ראתה) : ים) דאע"ג דכל שמסופק בו אם נטמא מידים טהור [בידים פ"ב מ"ד]. אפ"ה מדמסופק נמי אם נטמא הוא טהור מטבו"י. הו"ל ספק טומאה דאורייתא ברה"ר דספיקו טמא [בלקמן פ"ז מ"ד]. ואע"ג דעכ"פ אין בהיתר דעת לאכל. דהרי בחר מוגע ולא בחר מגיע אחלינן [בסוטה דכט"א]. וכל ספק טומאה אחין בו דעת לאכל אפילו ברה"ר ספיקו טהור [בלקמן פ"ג מ"ו]. ו"ל מדהגיסה לו נערה הירק בהכלי שבידיה הו"ל כספק טומאה בבאה בידי אדם. דכיון בו דעת לאכל דמי [בפסחים דיט"ב]: ב) דהקדרה לו אפשר שטמאת רק מהמשקין שבן תחלה. הרי משקין הללו שבקלה. א"א שיהיו אחלה לטומאה. דאי

תפארת ישראל

יכין

משום שמא נגע המשקין בהידים מסואבות. כשאלו המשקין בטהרתן לגמרי. דהרי כל ספק ידים טהור [וכמש"ל]. ואי משום ספק נגעת המשקין בטבו"י. הרי מבו"י אין עושה משקין שנגע בהן אחלה [בפרה פ"ח מ"ז]. רק דבמשקה חולין שנגע טהורים לגמרי. ובמשקין תרומה שנגע מבו"י. נעשו שלישי. והרי אין משקין שהן שלישי מטמא כלי [ובערמב"ם פ"י מהלכות ט"ג]. וכל זה רק בטבול יום. אבל אם היה עולה הספק אם נגעו משקין בידים מסואבות של אדם טהור. אז גם הירק טהור. אף שהוא תרומה. הרי ספק ידים אסור: בא) ר"ל נעשה האדם שאכלו ראשון לטומאה: כב) דאכמים גזרו שכל האוכל חצי פרס אוכלין טמאים. דסייע כשיעור ב' ביצים לרש"י. וכביצה

משנה אחרונה

בכמה משניות כמו שהאריך תוי"ט. אלא כמס' נדה דף נ"ה גבי שעה משקין בזב וכו' עד דמעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה ברביעית. מפרש רש"י ברביעית ככל משקין טמאין שזהו שיעור משקין ברביעית וכן פי' עוד במיר דף ל"ח ועוד פי' כן בפסחים ל"ג אוכל שיעורו בכביצה ומשקה ברביעית. גם הרשב"ם מפרש כן ים ב"ב דף פ'. וזה נ"ע. אבל הא דאמר במס' נדה ברביעית. פסר לפרש היינו לפסול גוי' דשיעורו ברביעית בכוס מים' מקוואות "כ הראב"ד פ"א מהל' משכב. ושוב מצאתי שהר"ש פ"ו דמכשירין ו האריך בזה ומסיק דלחולין כמי רביעית ולתרומה ולקדש ככל שהו

וכ"כ התוס' בחולין דף פ"ו:

רק פסול. ויש לדקדק אמאי פסול ולבטל ברוב הטהורים דאע"ג דתרומה טמאה בטהורה צריך מאה ואחד היינו מדרבנן דאורייתא תרומה נמי בטלה ברוב. והשתא דספק הוא ברובא בטל שבכמן באיסור והיתר ביו"ד סי' ק"ח גבי נספך. וא"ל דלטהרות אזרו אף בדרבנן וכן משמע בפ"ד מי"א גבי ספק דברי סופרים ר מפרש התם כגון אכל אוכלין טמאין וכו' אותם שהם מי"ח דבר ה דיעקרן מד"ס. והכא טבול יום עיקרו מן התורה. ותדע דבלאו כל תרומת ירק מדברייהם לכמה רבוותא ואפ"ה החמירו בספקו ם דתרומה עיקרה דאורייתא. ומיהו אי איכא בקדירה מאה כנגד הקלח של ספק פסיעה דבטל דאפילו ולאי בטל:

"א אומר האוכל אוכל ראשון כו'. מתוך פי' הרב משמע דהך דהכא היא עצמה גזרת י"ח דבר דמס' שבת וכ"כ הרמב"ם ושו ובחכורו פ"ח מהאה"ט. והא דגזרו בכחלי פרס ולא בכביצה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מסיעורין לא גמרינן (דסיעורין מלתא באנפיה נפשיה הוא ולא משום חומרא וקולא. אלא אוכל דמטמא כבילה. כך שיטר בו הכתוב כמ"ש הר"ב במשנה ה' (פרק ד' דמעילה) ופסול גוייה בכתבי פרס הכי תקון בו רבנן) גמרא שם:

ואוכל שני שני. כתב הר"ב לפי שמליגו שני עושה שני ע"י משקין כו'. וא"ת מאי צריך להאי טעמא לימא דלהכי שני עושה שני כדמפרש בסמוך משום דזימנין ומדי משקים דתרומה כו'. וי"ל דאי לאו דאשכחן בעלמא שני דעביד שני לית לן למגזר דלא להוי מילי דרבנן חוכא ואטלולא. תוס' דשבת פ"ק דף י"ד [ד"ה רי"א] ודחולין דף ל"ד שם. וכתבו עוד. וא"ת ואמאי לא קאמר ע"י ספר שכן מליגו בהדיא לרבי יהושע דאמר הכי במשנה ב' פרק ג' דידים. ותירצו שמא כשראה שלא קבל ר"א תשובתו במשקין. חזר והשיב לו מכתבי הקדש. כ"כ במסכת שבת [ד"ה מליגו]. אבל בחולין [סד"ה תנא] כתבו די"ל דלא בעי דאכיל אוכלים טמאים ואוכל שני נעשה גופו שני. דסבירא ליה דלא משויגן ליה לאוכל כמאכל עצמו. והאי דמשוי לאוכל אוכל שני שני ולא שלישי. לפי שמליגו שני עושה שני ע"י משקין. שהמשקין שנטמאו בשני הן נעשים תחלה והמוגע בהן הוי שני ואי הוה משויגן ליה לאוכל אוכל שני שלישי. לא היה פוסל את התרומה. דאין שלישי עושה רביעי בתרומה. ואוכל שני שני שני בג). שלישי בד). לקדש וחכמים גזרו על האוכל אוכל שני. שיהיה פוסל את התרומה. משום דזימנין אכיל אוכלים טמאים ומדי משקין של תרומה לתוך פיו בעוד שאוכלים טמאים בפיו. ופסיל להו. הלכך אע"ג דבאוכל אוכל ראשון לא משויגן ליה לאוכל כמאכל עצמו. באוכל אוכל שני משויגן ליה שני כמו המאכל. כדי שיפסול את התרומה: שלישי שני לקדש. האוכל אוכל שלישי נעשה גופו שני לקדש. ועביד שלישי ורביעי בקדש. ולא שני לתרומה. דאי נגע בתרומה לא פסלה. ומיהו אסור הוא לאכול בתרומה. והכי מוכח

ב שלישי שני לקודש ולא שני לתרומה. אית דל"ג מלת שני גבי לתרומה: בחולין

דאמר [ד"ה מליגו] כתבו די"ל דלא בעי שני. דומיא דאדם שני. ועוד דהא דספר עביד ידים לאתויי אלא ממאכל (שני) דעביד מאכל אחר שני. אבל לפי זה קשה מה השיב שם במסכת שביעית. וגם פוסלים את התרומה. לאו משום טומאה. אלא משום חומרא ע"כ. אבל לפי זה קשה ס"ל לר"י התם ידים. וכמ"ש שם הר"ש. ובפ"ג דחגיגה דף כ"ד הקשו. אמאי לא קאמר ביד שמטמאה חברתה. דהכי ס"ל לר"י התם במסכת ידים. ותירצו דלא חש להבדיל רואה ממה שאמר ביהו. ע"כ. ומ"ש הר"ב משום דזימנין אכיל כו' ומדי כו'. ופסיל להו. והתורה הזהירה על התרומה לשמרה בטהרה. דכתיב (במדבר יח) את משמרת תרומתי לפיכך גזרו באוכל אוכלים טמאים שלא יהא רגיל אצל תרומה. רש"י דשבת. והרמב"ם בפ"א מהאה"ט כתב שמא יאכל כו' וישתה עליו משקה תרומה כו' וכבר בארנו שאסור לאכול תרומה טמאה. והא דכתב הר"ב ופסיל להו. הכי איתא בגמ'. וטעמא דאכתי לא גזרו שיהיו משקים תחלה ולא מטמא להו ומ"מ בדעתם היה לגזור ולפיכך שפיר קאמר דמליגו שני עושה שני ע"י משקים כו' תוס' דשבת [ד"ה ומקיל] וכתבתים כבר שם במשנה י"ח דבר:

שלישי שני לקדש. כדמפרש דהאי שלישי בחולין שנעשו על טהרת תרומה הוא. וטהרתה טומאה הוא אצל הקדש כדתנן

מלאכת שלמה

בחולין שנעשו לטהרת תרומה. וטהרתה טומאה הוא אצל הקודש וזו הכלישי כראשון וכדתנן לקמן (י'). וכתרומה ממש לא קתני דכשיתר קמייני אצל תרומה טמאה לאיסור הוא לא קמייני. וכחולין גלידא לא קתני דשלישי אלו הוי ראשון לקדש והאוכלה שני. משום דחולין גלידא נאכל

אליהו רבה

תוספות אנשי שם

ב עוי"ע ד"ם ואוכל שני כו' והתורה הזהירה לשמרה כו'. מ"ש רש"י טעמא משום דשבר על מסמרת תרומתי ולא כתב הטעם דאכיל תרומה טמאה כמ"ש הרמב"ם י"ל משום דהכא אליבא דר"א הוא וכ"א אית ליה בפ"ת דתרומות שאם נטמאת בתוך פיו יבלענה אלמא דסבירא ליה דאין מוזהר על אכילת תרומה טמאה רק כשנטמאת קודם שבא לפיו ולכן הולכך לומר שנעשה דלמא שדי משקין תרומה לתוך פיו ומטמא להו אכל. כאמת לפי מה דקיי"ל התם כר' יהושע דשלישי וא"כ עוכר. אל אכילתן אף כשנטמאו בתוך פיו יש לן לומר בהרמב"ם דהגזרה היא משום דישתה משקין תרומה טמאין. (מאמת חכמים):

משנה אחרונה

משקה להיות תחלה כדלקמן מ"ו. ומ"מ אין משקה זה מטמא כלים כשאר משקין טמאין הוא אל ועיקרן מדבריהם כ"כ הרמב"ם פ"ח מהאה"ט והודה לו הראב"ד. וכטומאת ידים שכתב הרמב"ם ג"כ טעם זה שמשקה שמחמת ידים אין מטמאין כלים. שם השיגו דבגמ' דברכות מוכח שמטמאין כלים, ומ"מ אין טעם לחלק ביניהם. ואפשר שסמך ה ר ח ב"ד כאן על הגמרא לשאלה גבי ידים אלא שבא הראב"ד כאן לומר דמשקה הבא מחמת אוכל אוכלין אינו לא פסלי החולין אלא גזרו אלא לתרומה ע"כ: שלישי שני לקדש. מפרש בגמ' שבהרתה של תרומה טומאה היא אצל קדש. ולא נימא הכא למימר הטעם שמליגו שלישי עושה שני ע"י משקה קדש כדאמרי' לעיל גבי שני לתרומה. דהתם

תפארת ישראל

יכין

וכבילה ומחלה להרמב"ם. יהא גופו טמא לתרומה. וזהו מ' מי"ח דבר שגזרו [בשבת דיל"ב]. משום דכל האוכל כשיעור הזה. רגיל הוא לשתות אחריו. כדי לשרות אכילתו במעיו [בברכות מב"ב]. ולהכי גזרו. דשמא בעוד יהיה המאכל הטמא בפיו ישתה משקה תרומה. ויטמאה בתוך פיו. ואע"ג דבאוכל אוכל שלישי לטומאה ליכא למגזר הכי. דהרי אין שלישי עושה רביעי בתרומה. ומשקה קודש לא שכיחא. דנגזר שישתהו בעוד המאכל שלישי בפיו. אפ"ה משום לא פלוג גזרו ג"כ טומאה על האוכל מאכל שלישי. וכן גזרו ג"כ על הסופה רביעית משקין טמאין בכדי אכילת חצי פרס. ג"כ גופו טמא מה"ט [בסוף זבים]. מיהו לא גזרו רק על האוכל או שותה אוכלין או משקין. לא נטמאו רק ידיו [בידים פ"ג]. ופליגי הכא באיזה מדרינה יהיה האוכל טמא. דלר"א דין האוכל כהמאכל שאכל. מדלא מליגו שיהיה האוכל קיל מהמאכל. דהרי אדרבה נבלת עוף טהור אין בו טומאה כלל. ואפ"ה האוכלה הוא אב הטומאה בשעה שהיא בבית בליעתו. וגם לאחר שבלעה. עכ"פ דיהו כהמאכל עצמו (ג): בג) דר' יהושע ס"ל דלא יליפינן מנבלת עוף טהור דאיסור הוא. אבל מליגו שהמאכל אחור מהאוכל הבליעה שהוא בית הסתרים. משא"כ בשאר טומאות אין מטמאים בבית הסתרים. עד שאכל חצי פרס. ולהכי דין הוא שכל האוכל מאכל טמא. מחתינן לי' חד דרגא מטומאת המאכל שאכל. ורק מדמליגו שכל מאכל ראשון שני לו שלישי [שבתרומה כשיגע בקודש]. אפשר שיעשה להמאכל שנוגע בו שיהיה שני. להכי כל אוכל מאכל טמא נעשה מטמא עליו. דהמשקה הוא נעשה ראשון. ומאכל שלישי. נעשה גופו שני לקודש: שני [ועיין תוס' לד"א ודש"י שם] (ד): כד) ר"ל ואם אכל מאכל שלישי. נעשה גופו שני לקודש: אלא

בועז

(ג) וא"ת היכי קא יליף ר"א מנבלת עוף טהור. מדלא מליגו שיהא האוכל קיל מהמאכל. אמאי לא נימא נבלה יוציא. שהיא עצמה אמטא". והאוכלה קיל מינה שאינו נעשה אלא ראשון לטומאה. ואת"ל התם לאו משום אכילה מטמאינן לי'. רק כשהיתה בפיו נטמא משום נבלה. ואפילו חזר ובלעה ולא בלעה כבר נעשה ראשון. עכ"פ ק"ל דכיון דר"א מנבלת עוף טהור יליף. נילף מינה ומינה. שיהיה האוכל חמור מהמאכל. דהיינו לגמרי כאוכל נבלת עוף טהור. אז נימא דכיון שאכל מאכל ראשון שני אז שלישי בשעה שהמאכל בבית"כל של האוכל יהיה אב. ואח"כ יהיה ראשון. בדוגמת נבלת עוף טהור. וי"ל דכיון דכל עיקר הטומאה שנזרו באוכל מאכל ראשון שני שלישי הוא רק מחשש שבטודה בפיו ישתה תרומה. א"כ כדי להזהר מהך חשש די לן בזה שנעשהו טמא. ולא ישתה תו תרומה. אבל למה נחמיר עליו שיהיה יותר טמא מהטומאה עצמו שאכל. ואת"ל א"כ הוה שני לן נמי למימר דכיון שאכל ראשון שני אז שלישי. יתהווה שני. דאז תו אין חשש שיאכל אז ישתה תרומה. וי"ל דכבר הקשו כן תוס' [חולין לג"ב ד"ה האוכל]. ותירצו דר"א השוה מדותיו. שיהי' תמיד האוכל כמאכל:

(ד) ול"ש היה ג"ל דאין אנו צריכין לומר כן דבל"ו כיון דכל עיקר גזולת

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כדתנן בפ"ג דחגיגה. הלכך שמירה דידה לאו שמירה היא לענין קדש וחייסין באוכל שלישי דידי' דלמא ראשון הוא והאוכלו שני. כן לשון רש"י במסכת שבת. וכ"פ הר"ב במשנה ו' דשלישי בתרומה ראשון לקדש. והא דבחולין כתב רש"י דשלישי בתרומה מספקינן ליה בשני. לאו דליכא לספוקי אלא בשני ולא בראשון. דודאי אף בראשון איכא לספוקי. דכטומאה היא אצל אוכלי קדש. ומשום דכי כמי לא מספקינן אלא בשני סגי לן. דהא אוכל אוכל שני נעשה שני. משום הכי לא כתב אלא דאיכא לספוקי בשני דבהכי סגי לן: **ולא** שני לתרומה. כתב הר"ב דאי נגע בתרומה לא פסלה ומיהו אסור הוא לאכול בתרומה. ומדיוקא דייקינן למילתא דאמר אין שני לתרומה אבל שלישי הוי ונפסל גופו מלאכול בתרומה. והוא גמרא ערוך בחולין. לכך נראה בעיני שו"ש הר"ב והכי מוכח כו' ל"ל והכי מוכיח כו' ודו"ק. ובפ"ה דסוטה דף ל' כתבו התוס' בשם ספר הישר דלא נודע טעם גזרה זו אא"כ נאמר דבו בגזירות וגזרו גזירה לגזירה. ע"כ. ותשתמט להו גמרא ריש פי"ב דזבחים דף נ"ט. באכילה בעבוד רבנן מעלה. בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה: **לטהרת** תרומה. ולא בחולין שנעשו על טהרת הקדש. דלאו כקדש דמו. דבטלה דעתו ואינה נחפסת עליהם שם טהרת הקדש. הר"ש. ועיין בסוף פירקין:

מוכח בגמ' פ"ב דחולין [דף ל"ד]: בחולין שנעשו על טהרת תרומה. כלומר האי אוכל אוכל א' ואוכל אוכל שני וג' דתנינן במתני' דחולין. בחולין שנעשו על טהרת תרומה קמיירי דחולין גרידא אין בהם שלישי: **ג הראשון** שבחולין טמא וטמטמא. תרומה. שנכנס על תרומה שנגע בראשון של חולין לקדש ולא שני לתרומה כה) בחולין שנעשו לטהרת תרומה כו): **ג הראשון** שבחולין. **טמא** ומטמא כו). **השני**

לעשה

מלאכת שלמה

בחולין שנעשו על טהרת תרומה. כנ"ל. ואיתא שם פ' השוחט דף ל"ל ומוכח התם דהאי דקתני בחולין שנעשו על טהרת תרומה לאו סתמא הוא אלא דברי ר' יהושע לבד הן ועיין יפה בשה שכתבתי בפרק שני דחולין סי' ה'. ולעולא דאמר התם דר' יהושע בחולין שנעשו על טהרת הקדש נמי אית ליה שלישי סבר דהא דקתני במילתיה דר' יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה טעמא הוא דיהיב לסיפא דמילתיה דבחולין דטהרת תרומה הוא דאמרינן האוכל שלישי נעשה גופו שני לקדש משום דטהרתה טומאה היא אצל הקדש אבל לא בחולין דטהרת הקדש שאותם האוכל שלישי שלהם אין גופו נעשה שני לקדש אלא רביעי א"כ ס"ל לעולא דלר' יהושע בין חולין הנעשין על טהרת התרומה בין הנעשין על טהרת הקדש האוכל שלישי שלהם נעשה גופו שני לקדש ועטמא משום דטהרת שניהם טומאה היא אצל הקדש עצמו:

ואין שני לתרומה. הא שלישי הוי דכי אמר אין נעשה אוכל כמאכל לנגיעה הוא דקאמר כגון האוכל אוכל ראשון דאי הוית משנית לי' ראשון הוי מגעו שני אבל האוכל שלישי דכי עבדת ליה שלישי שרי בנגיעה לענין אכילה מודה דאסור. ופי' הר"ש ז"ל וכפ' שני דחולין אמרינן מגיעו שהאוכל אמור מן האוכל דאילו אוכל בכביצה ואילו אוכל עד דאכיל חצי פרס. ומיהו כפ"ק דשבת מפ' האוכל אוכל ראשון ואוכל

יכין תפארת ישראל

כה) אלא דתרומה שנגע טהור לגמרי. דהרי מאכל שלישי א"א שיעשה למאכל האחר שנגע בו שיהיה שני. ואפילו בשום משקים ביניהם במקום הנגיעה. דהרי אפילו משקה תרומה שנגע בשלישי. טהור לגמרי [כרמב"ם אהע"ו פי"ת ה"ח]. לא משכחת לה שיהיה המאכל שנגע בשלישי שני. אלא בשהמאכל שנגע בשלישי הוא קודש [ועיין לקמן מ"ת]. ולהכי רק לקודש יהיה האוכל שלישי שני. אבל לתרומה טהור לגמרי. מיהו הני מילי רק לנגיעה. דהאוכל אוכל שלישי מותר רק ליגע בתרומה. כלל שלישי שמותר ליגע בתרומה. אבל עכ"פ אסור לאכול תרומה עד שיטבול. דבאכילה עביד רבנן מעלה ולא בנגיעה [כחולין לה"ת. תבחים ע"ת]: כו) ר"ל כל שלישי שנזכר במשנתנו. הוא בחולין שנעשו על טהרת תרומה. דבחולין פשיטא. אין שייך במאכל שיהיה שלישי לטומאה. וכנעשה על טהרת קדש לא אפשר לאוקמה. דהרי קיי"ל דאלו בקודש דמי [בשלחי פרקין]. מיהו ודאי הוה אפשר לאוקמה במאכל תרומה או קודש ממש. שנעשו שלישי. רק רבותא קמ"ל דאפילו בחולין משכח"ל שיהיו שלישי בשנעשו על טהרת תרומה. ואע"ג שהן חולין. אפ"ה האוכלן נעשה שני לקודש אפילו בנגעו. א"כ להכי לא מוקי לה במאכל תרומה או קודש שהן שלישי. משום דהאוכל תרומה ממאה במיתה בידי שמים. והאוכל קודש טמא חייב כרת. ולפיכך מזהר זהיר בם מלאכלה אפילו בשונג. והו"ל מילתא דלא שכיחא שיכשל בהן ויאכלם ולא גזרו בהן רבנן שיהיה האוכלם טמא [וכפי' הרמב"ם לא משמע כן]: כז) הר"ש והרא"ש והר"ב

משנה אחרונה

נמי אין זה עיקר הטעם אלא כדי שיפסול את התרומה ולא ליתי למישתי משקה של תרומה בעוד שהאוכלין ממאין בפיו וגבי קדש לא שייך זה דאסורין בשתיי' כדפי' לעיל. והשתא כיון שטהרת תרומה טומאה היא אצל הקדש משמע דמספקינן ליה בראשון ומטמא שניים ופוסל אחד בקדש כדלקמן מ"ו ושם פי': **ג הראשון** שבחולין טמא ומטמא. פי' הרב מטמא תרומה. וכן נבי תרומה

דהתם לא שייך כאן ואם כעין גזרה הבאים שהיא מי"ת דבר א"כ היה לו לפסול אף במגע וע"ז סיים התוס' אי לא שנאמר דהוי גזרה לגזרה ר"ל שגזרו על האוכל שני מלאכול תרומה משום דלמא שדי משקין וגזרו גם על האוכל אוכל שלישי אטו שאוכל אוכל שני: **ב** בהרע"ב ד"ה הראשון שבחולין כו'. לפי פירושו במשנה ג' ד' ה' הוא שכבר מקום שאומר ומטמא הוא שני שוגגא בו הוא טמא אחר יגע בו יהי' גם הוא פסול וכל מקום שאומר פוסל הוא שני שיגע בו יהי' הוא לבדו פסול ולא שיפסול עוד אחריו. ולפ"ז ההפרש לפרש במשנה ג' שהראשון מטמא ר"ל מטמא את השני שהשני יפסול את השלישי דתרומה ובמשנה ד' השני שבתרומה מטמא ג"כ הוא שהשלישי שבתרומה יפסול את הקודש ובמשנה ה' השלישי שבקודש מטמא ג"כ הוא שיעשה

בועז

גזירת טומאה של האוכל מאכל טמא הוא רק משום שמא בעוד המאכל בפיו יבלע ג"כ תרומה. והרי הרוק שבפיו שע"ג המאכל הטמא כשמהפכו בפיו. נטמא הרוק ונעשה ראשון [בכלים פ"ח מ"י] והתרומה הנוגעת בהרוק נעשה שני להכי גזרו על האוכל ג"כ שיהיה שני: אבל

ג' הראשון שבחולין טמא ומטמא. הא' מטמא הייט פוסל שהוא עצמו טמא ופוסל שני בחולין:

תוס' אנשי שם

ב תוי"ט ד"ה ולא שני לתרומה כו'. אשתמיט להו גמרא כו'. ונקשה לומר על רבינו"ם והר"ת דלא. יע להם גמרא משורבת. אלא שהתוספות נתקשו בטעם גזרה זו אי הוי כעין הגזרה קדומה דפסול נדה הא הטעם דפסול נדה הא שלישי דתרומה שהאוכל אוכל שני מקום שאומר אם שיגע בו הוא אחר יגע בו יהי' הוא לבדו פסול ולא שיפסול עוד אחריו. ולפ"ז ההפרש לפרש במשנה ג' שהראשון מטמא ר"ל מטמא את השני שהשני יפסול את השלישי דתרומה ובמשנה ד' השני שבתרומה מטמא ג"כ הוא שהשלישי שבתרומה יפסול את הקודש ובמשנה ה' השלישי שבקודש מטמא ג"כ הוא שיעשה

ציונים

ג תראשון חולין לד עיי' שם פי"ח ה"ב עד הי': ירושלמי פוטה פ' כשם.

חלופי גרסאות

ב בחולין שנעשו. הר"ש ליתא היכא בחולין:

תוספות חדשים

ג במשנה טמא ומטמא. פירש הר"ב תרומה. והולך לזה דכיון דתנא טמא ומטמא לא מיתוקס אלא בתרומה(עיין בכלא"ם): ב בתוי"ט ד"ה ולא שני כו'. עבוד רבנן מעלה. גם היא גמרא ערוכה בחולין דף ל"ה. וע' כתוס' שם דף לג ד"ה והא גגיעה כו' וכ"כ הרמב"ם בפ"ה ג':

אליהו רבה

נאכל כמיד הדמע כדקתני בפמיך ואלו תנן ולא שני לתרומה דאם נגע בה לא פסלה ודייקינן בגמרא הא שלישי לתרומה מיהא הוי לאיפסל גופו מלאכול בתרומה ובחולין גרידא אפילו שלישי לתרומה לא הוי דהא שלישי דחולין גופא נאכל כמיד הדמע ולא מיבעיא האוכל שלישי לחולין דלא פסול גופו לתרומה. ובחולין שנעשו על טהרת קדש לא קתני דאוכל שלישי שלו לא הוי שני לקדש אלא רביעי לקדש. וכי תימא אוכל שלישי בחולין שנעשה על טהרת הקדש נמי ליסוי שני לקדש מידי דהוה אאוכל שני דנעשה שני לתרומה לרבי יהושע משום דמלינו שני עושה שני על ידי מסקין דלקתני בתוספתא הכי נמי מלינו שלישי לקודש עושה שני לקודש על ידי מסקין דכל הפוסל את הקדש מטמא משקה קדש להיות תחלה והמסקין מטמאין את אוכלי קדש להיות שני. תיקן רבי יהושע כמאן דאמר חולין שנעשו ע"ג קדש הרי אלו כחולין כדתנן לקמן בשלהי פירקין. ולא מטמא משקה קדש להיות תחלה:

ג'הראשון שבחולין טמא ומטמא. הא' מטמא הייט פוסל שהוא עצמו טמא ופוסל שני בחולין:

ב תוי"ט ד"ה ולא שני לתרומה כו' אשתמיט להו גמרא כו'. ונקשה לומר על רבינו"ם והר"ת דלא. יע להם גמרא משורבת. אלא שהתוספות נתקשו בטעם גזרה זו אי הוי כעין הגזרה קדומה דפסול נדה הא הטעם דפסול נדה הא שלישי דתרומה שהאוכל אוכל שני מקום שאומר אם שיגע בו הוא אחר יגע בו יהי' הוא לבדו פסול ולא שיפסול עוד אחריו. ולפ"ז ההפרש לפרש במשנה ג' שהראשון מטמא ר"ל מטמא את השני שהשני יפסול את השלישי דתרומה ובמשנה ד' השני שבתרומה מטמא ג"כ הוא שהשלישי שבתרומה יפסול את הקודש ובמשנה ה' השלישי שבקודש מטמא ג"כ הוא שיעשה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ג השני פוסל. טעמא במשנה ב' פ"ה דסוטה. וע"ש: **והשלישי** נאכל בנזיד הדמע. כתב הר"ב דדוקא כשאין בנזיד הדמע כזית תרומה בכדי אכילת פרס. דחיוב לאוכל תרומה בטומאת הגוף לא הוי אלא בכזית. ואין שום אכילה מצטרפת בין כזית לכל איסורין. בין ככותבת ליה"כ. אם שהה מהאכלת אכילת השיעור ועד סופה יותר מכדי א"פ. שכך נתנה תורה שיעור לשהיית אכילה בבית המטבח שהקפידה תורה בשוהה בו שיעור אכילה לטמא בגדיים. רש"י פרק ב' דחולין דף ל"ה. ועל אכילת החולין טמאים לא הוזהרו אפילו הכהנים. הר"ש ותוס' דחולין:

ד והשני שבתרומה כו' מטמא לשלישי בקדש. וטעמא אפרש

מלאכת שלמה

ג השני פוסל ולא מטמא גרסינן הכא. וכתוב שם בסוף הלכות טומאת אוכלין דזה שנאמר הראשון שבחולין טמא ומטמא והשני פוסל לא שיהיה אסור באכילה דמדכתיב נבי קדשים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל מכלל שהחולין מותרין אלא למנות ממנו לתרומה ולקודש ע"כ בשבוי לשון קנאת כדי לקנר. והאי דראשון עושה שני בחולין ותו לא ושני שלישי בתרומה ושלישי רביעי בקודש כולהו מדאוריתא יליפינן להו בספ"ק דפסחים ובלע"ד דלפי זה כיון דקיימא לן דאין אוכל טמא אוכל מן התורה לא משכחת ראשון ושני ושלישי ורביעי דקתני במתני' אלא ע"י אוכל למשקה או משקה לאוכל שהן מטמאין זה את זה מה"ת כדיליף התם בפ"ק דפסחים. ועיין כמה שהכתוב בסמוך בשם הר"ש ז"ל:

ד הראשון והשני שבתרומה. וסי' הר"ש ז"ל טמא ומטמא דקתני בכאן דהראשון שבחולין דפריצא ומטמאת תרומה אל תתמה כיון דמיירי בחולין תרומה מאן דכר שמה דכיון דקתני טמא ומטמא לא מיתוקם מטמא אלא בתרומה דאי בחולין טמא ופוסל מיבעי ליה והאי טמא נמי צריך לפ' בהני שתי בבות דסיפא בבא דהראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאים ר"ל קדש וגם בבא דהראשון והשני והשלישי שבקדש טמאים ומטמאים ר"ל חטאת ע"כ. ועוד פירש פי' אחר ודחפו ובסוף דבריו כתב לך צריך לפרש דאיירי בסתם חולין בסתם. תרומה בסתם קדש וטמא ומטמא דקתני בכולהו הייגו טמא ופוסל ומטמא לאו דוקא נקט וכן נמי הא דקתני בכולהו פסול ולא מטמא הייגו פסול ולא פוסל

ד הראשון פי' שם הר"ש

ג השני כנ"ל נראה כל הפשט: השני פוסל בד"א ושל"ש ומטמא פסול:

תוספות חדשים

ג בהר"ב בד"ה נאכל בנזיד הדמע כו'. מעורבת בו. ומסיים הר"ש. ואם תכשיל זה מקפ' של חולין הוא מותר לתת בתוכה תבלין ושמן של תרומה ולאכלו כך:

אליהו רבה

השני פסול גרסינן: ולא מטמא דאין שני עושה שלישי בחולין: והשלישי נאכל בנזיד הדמע. אם נתערב שלישי של חולין בתרומה. אכל שאין שלישי בחולין אפילו לגבי תרומה. ותש"ב דבגדי אוכלי חולין מדרס לתרומה בגדי הוא דסרי מדרס אבל הקולין של חולין אינן מטמאין לתרומה:

תוספות אנשי שם

שיעשה רביעי בקודש ותעשה בחטאת וכן פי' בתחלה הר"ש אבל הר"ש בעצמו דחה פי' זה מכח משנה ה' דאם כן לא ברביעי בקודש אינו מטמא לחטאת הרי דכתובות אין אוכלין ראשון ושני ואפילו עד מאה ועי"ב פי' הר"ש כפירוש הא"ר יש"ם (מספר כ"ד): **ג** בהרע"ב ד"ה והשלישי כו' על טהרת תרומה. גם בבא דשני בחולין נ"ל דנעשה על טהרת תרומה דאלי"ב הרי טהרת חולין בעמא אחשב לגבי תרומה ועושה לתרומה שני לפסול גם שלישי בתרומה:

משנה אחרונה

תרומה מפרש מטמא לקדש. וגבי קדש נמי מטמא לחטאת. אבל לא יתכן גבי קדש דהרביעי פוסל ולא מטמא לחטאת ואינו כן לחטאת אף מטמא עד מאה שאין מונין בחטאת וכן הקשה הר"ש. ולכך מפרש כולהו לעצמן קאמר ולא נתה בלמעלה מהן וה"ק הראשון שבחולין טמא ומטמא נמי שני בחולין וה"ל למיתני פוסל ואיידי דתני טמא תני מטמא. והשני בחולין פסול גרסינן ולא פוסל שהוא לבדו אינו פוסל שום דבר אלא הוא עצמו פסול לאוכלי חולין בטהרה ובתרומה נמי גרסינן השלישי פסול ולא פוסל אלא פסול ולא אסור באכילה וכן בקדש הרביעי פסול. וכן מסיק הרא"ש וכ"כ הרמב"ם בתשובה: בנזיד הדמע. דוקא שלישי נאכל אבל שני לא דהא פסיל לתרומה בטמא ולמעט אין חילוק לאסור לעטמא תרומה אפילו כל שהו. וא"ם שלישי

ד הראשון פי' שם הר"ש

ג השני כנ"ל נראה כל הפשט: השני פוסל בד"א ושל"ש ומטמא פסול:

תוספות חדשים

ג בהר"ב בד"ה נאכל בנזיד הדמע כו'. מעורבת בו. ומסיים הר"ש. ואם תכשיל זה מקפ' של חולין הוא מותר לתת בתוכה תבלין ושמן של תרומה ולאכלו כך:

אליהו רבה

השני פסול גרסינן: ולא מטמא דאין שני עושה שלישי בחולין: והשלישי נאכל בנזיד הדמע. אם נתערב שלישי של חולין בתרומה. אכל שאין שלישי בחולין אפילו לגבי תרומה. ותש"ב דבגדי אוכלי חולין מדרס לתרומה בגדי הוא דסרי מדרס אבל הקולין של חולין אינן מטמאין לתרומה:

תוספות אנשי שם

שיעשה רביעי בקודש ותעשה בחטאת וכן פי' בתחלה הר"ש אבל הר"ש בעצמו דחה פי' זה מכח משנה ה' דאם כן לא ברביעי בקודש אינו מטמא לחטאת הרי דכתובות אין אוכלין ראשון ושני ואפילו עד מאה ועי"ב פי' הר"ש כפירוש הא"ר יש"ם (מספר כ"ד): **ג** בהרע"ב ד"ה והשלישי כו' על טהרת תרומה. גם בבא דשני בחולין נ"ל דנעשה על טהרת תרומה דאלי"ב הרי טהרת חולין בעמא אחשב לגבי תרומה ועושה לתרומה שני לפסול גם שלישי בתרומה:

משנה אחרונה

תרומה מפרש מטמא לקדש. וגבי קדש נמי מטמא לחטאת. אבל לא יתכן גבי קדש דהרביעי פוסל ולא מטמא לחטאת ואינו כן לחטאת אף מטמא עד מאה שאין מונין בחטאת וכן הקשה הר"ש. ולכך מפרש כולהו לעצמן קאמר ולא נתה בלמעלה מהן וה"ק הראשון שבחולין טמא ומטמא נמי שני בחולין וה"ל למיתני פוסל ואיידי דתני טמא תני מטמא. והשני בחולין פסול גרסינן ולא פוסל שהוא לבדו אינו פוסל שום דבר אלא הוא עצמו פסול לאוכלי חולין בטהרה ובתרומה נמי גרסינן השלישי פסול ולא פוסל אלא פסול ולא אסור באכילה וכן בקדש הרביעי פסול. וכן מסיק הרא"ש וכ"כ הרמב"ם בתשובה: בנזיד הדמע. דוקא שלישי נאכל אבל שני לא דהא פסיל לתרומה בטמא ולמעט אין חילוק לאסור לעטמא תרומה אפילו כל שהו. וא"ם שלישי

ציונים

ד הראשון מיי' שם ה"ג:

חלופי גרסאות

ג כנ"ל נראה כל הפשט: השני פוסל בד"א ושל"ש ומטמא פסול:

תוספות חדשים

ג בהר"ב בד"ה נאכל בנזיד הדמע כו'. מעורבת בו. ומסיים הר"ש. ואם תכשיל זה מקפ' של חולין הוא מותר לתת בתוכה תבלין ושמן של תרומה ולאכלו כך:

אליהו רבה

השני פסול גרסינן: ולא מטמא דאין שני עושה שלישי בחולין: והשלישי נאכל בנזיד הדמע. אם נתערב שלישי של חולין בתרומה. אכל שאין שלישי בחולין אפילו לגבי תרומה. ותש"ב דבגדי אוכלי חולין מדרס לתרומה בגדי הוא דסרי מדרס אבל הקולין של חולין אינן מטמאין לתרומה:

תוספות אנשי שם

שיעשה רביעי בקודש ותעשה בחטאת וכן פי' בתחלה הר"ש אבל הר"ש בעצמו דחה פי' זה מכח משנה ה' דאם כן לא ברביעי בקודש אינו מטמא לחטאת הרי דכתובות אין אוכלין ראשון ושני ואפילו עד מאה ועי"ב פי' הר"ש כפירוש הא"ר יש"ם (מספר כ"ד): **ג** בהרע"ב ד"ה והשלישי כו' על טהרת תרומה. גם בבא דשני בחולין נ"ל דנעשה על טהרת תרומה דאלי"ב הרי טהרת חולין בעמא אחשב לגבי תרומה ועושה לתרומה שני לפסול גם שלישי בתרומה:

משנה אחרונה

תרומה מפרש מטמא לקדש. וגבי קדש נמי מטמא לחטאת. אבל לא יתכן גבי קדש דהרביעי פוסל ולא מטמא לחטאת ואינו כן לחטאת אף מטמא עד מאה שאין מונין בחטאת וכן הקשה הר"ש. ולכך מפרש כולהו לעצמן קאמר ולא נתה בלמעלה מהן וה"ק הראשון שבחולין טמא ומטמא נמי שני בחולין וה"ל למיתני פוסל ואיידי דתני טמא תני מטמא. והשני בחולין פסול גרסינן ולא פוסל שהוא לבדו אינו פוסל שום דבר אלא הוא עצמו פסול לאוכלי חולין בטהרה ובתרומה נמי גרסינן השלישי פסול ולא פוסל אלא פסול ולא אסור באכילה וכן בקדש הרביעי פסול. וכן מסיק הרא"ש וכ"כ הרמב"ם בתשובה: בנזיד הדמע. דוקא שלישי נאכל אבל שני לא דהא פסיל לתרומה בטמא ולמעט אין חילוק לאסור לעטמא תרומה אפילו כל שהו. וא"ם שלישי

יכין

והר"ב פי' דס"ק טמא בעלמו. ומטמא תרומה. וכבר הקשה הרא"ש על פי' זה. דתרומה מאן דכר שמי'. ובדחק לתרץ דכיון דקתני ומטמא א"כ ודאי בתרומה מיירי. דסרי אין שני עושה שלישי בחולין. ורב"א זצוק"ל פי' דכולה בחולין קמיירי. וה"ק טמא בעלמו. ומטמא עוד א' בחולין. ור"ל פוסלו. ורש"י ותוס' [חולין לד"ב ולה"א] הביאו ב' הפי' ושם [פ"ם ודו"ק]. אוכל מן התורה לא משכחת ראשון ושני ושלישי ורביעי דקתני במתני' אלא ע"י אוכל למשקה או משקה לאוכל שהן מטמאין זה את זה מה"ת כדיליף התם בפ"ק דפסחים. ועיין כמה שהכתוב בסמוך בשם הר"ש ז"ל:

תפארת ישראל

(ה) אבל א"ל דבשהיה הנוגע תרומה לא תני מיהא רק עד משנה י'. אבל הכא רק בשהי' המגיע והנוגע חולין קמיירי. וה"ק טמא ומטמא. ר"ל יש שראשון שבחולין זה. רק הוא עצמו טמא. אבל לא הנוגע בו. אלא שהיה רק פסול. והיינו בנגע הראשון זה בחולין חולין. ויש שהי' ראשון זה גם מטמא. שהיה גם הנוגע בו טמא. דהיינו בשנגע גם במשקין חולין שיתהוו ע"י נגיעה זו תהלה רק דא"א לומר כן. דא"כ היאך קאמר בסיפא דשני אמ"ט. הרי שני מטמא משקה: (ו) וחילי משום דכיון דהא דשני של חולין עושה שלישי. רק מק"ו דטבו"י יליפינן [בסוטה כפ"א]. א"כ די לבא מן הדין להיות כגידון. והרי גם טבו"י אינו רק פוסל תרומה אז קודם [כמעילה דמ"ב]. ועיין ברש"י שם בסוטה [ד"ה בכר] אלא זכיתי להכיעם. ול"ע: ומה"ע

ביעז

שם טמא שתחפשנו הטומאה ממנו ילהלן עד השני. אבל השני שהוא מטמא. דהיינו לענין אם שני שיגע בו. שוב יחזור ויגע שלישי ובקודש עד רביעי. נמצא שגם על השני חל שם שהוא מטמא. דהיינו שפוסל לתרומה לעשותו שלישי. ואינו מטמא. ר"ל ומ"כ הכי קאמר ולא מטמא הרי פכ"פ מטמא לקודש. ולרב"א הי"ל דכולה ל"מ דה"ק פוסל לתרומה שנגע בו לעשותו רביעי. וכ"כ בנגע שני זה בקודש. אבל בש"ס [חולין לד"ב] גרסינן פוסל]. וה"ק להכי [אינו פוסל] לקודש שנגע בו לעשותו רביעי. ואינו מטמא כשיגע בתרומה ובקודש אינן רק פסול: לתיא שפיר מפי. דה"ק פסול לענין חולין שנגע בו שהוא טהור: ל) אלא ה"ק. אם המאכל שנגע בהשני הי' חולין שנעשה שלישי בחולין לא משכח"ל. דהרי אין שני עושה שלישי בחולין. אלא ה"ק. אם המאכל שנגע בהשני הי' חולין לא)

לפרש במתניתין דלקמן: **והרביעי** נאכל בגזיד הקדש. ואין לתמוה איך נאכלת התרומה כיון דטמאה היא. דמאחר דבתרומה עלמה אין בה ד' ליכא איסורא וכן במתני' דלקמן לענין חמישי בקדש. הר"ש ותוס' דחולין (דף ל"ד): **ה והשלישי** שבקדש. דכתיב (ויקרא ז) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל. מי לא עסקינן דנגע בשני. פירש"י דהא בכל טמא כתיב ומני לקרי טמא דכתיב (שם יא) כל אשר בתוכו יטמא כדתנן במ"כ פ"ה דסוטה. גמ' שם דף כ"ט: **שבקדש**. עיין בסוף פרקין:

ד הרביעי נאכל בגזיד הקדש. כלומר ואם יש באותה תרומה רביעי. כגון שנעשית על טהרת הקדש. וכן החמישי נאכל בגזיד הקדש דקתני לקמן ה"ק ואם יש באותו קדש חמישי. כגון שנעשה על ומטמאי' לג). השלישי לד) פוסל לה). ולא מטמא לו). והרביעי לו) נאכל בגזיד הקדש לח): **ה הראשון. והשני. והשלישי. שבקדש. טמאין ומטמאין לט). הרביעי פוסל מ) ולא מטמא (ד). והחמישי מא). נאכל בתרומה**

הרביעי פסול. יליף לה התם בק"ו ומה מחוסר כפורים שהוא טהור בתרומה אסור בקדש עד שיביא כפרתו כדתנן במ"ג פי"ד דנגעים. הג' שהוא פסול

מלאכת שלמה

פוסל דסתם חולין השני פסול והשלישי דקתני ה"ק ואם יש בהך חולין השלישי כגון שנעשו על טהרת תרומה נאכל אותו שלישי בגזיד הדמע וכה"ג נמי יתפרשו התרי בני אחריני ע"כ:

ציונים

נאכל בגזיד. מי' שם פי"ח כ"ט:

ה הראשון. מי' שם ה"ד והחמישי. מי' שם ה"ט.

חלופי גרסאות

ד השלישי פוסל נ"נ וכ"ל ונשנ"נ פסול. וכן נמ"ק;

אליהו רבה

ד ומטמאים. סיינו פוסלים שהראשון מטמא והשני פוסל: השלישי פסול גרסינן: והרביעי נאכל בגזיד הקדש. כתרומה שנעשו על טהרת הקדש כדמפרש לקמן (ו) אבל נעשו על טהרת תרומה מטמאין את הקדש:

ה הרביעי פסול גרסינן והחמישי נאכל בגזיד הקדש. משום שאינה לריכה היא אלא חמישי עלמה קדש היא אלא חילוי לקתני ברישא כחולין ותרומה קתני נמי הכא:

חידושי מהרי"ח

ד במשנה השלישי פוסל ולא מטמא בו' הנה באן וכן במשנה ה' הכל צריך להיות פסול וכן הוא בתוי"ט ד"ה והרביעי פסול רק שם בפי' הר"ש פי' עוד פי' אחר דהיינו שפוסל קודש וכן שם רביעי פוסל כו' ע"ש עכ"ל:

תוספות רע"ק

ה הרביעי פוסל ולא מטמא (ד) לפי פי' הרע"ב דבבי' בבות הראשונים דמטמא היינו דמטמא לאחרים. ופוסל היינו דפוסל לאחרים א"כ הא דקתני הרביעי פוסל ע"כ היינו דפוסל לטהרת חטאת ולא מטמא. והר"ש כתב דבפרק בתרא דפרה מ"ח מבואר דבחטאת אין ראשון ושני וטמא אפילו מאת ע"ש:

יבין

של חולין שנעשה על טהרת תרומה. שאין בו סרך תרומה. ואין לתמוה איך נאכלת התרומה כיון דטומאה היא. דמאחר דלחוריתא אפילו אכל ראשון של תרומה ממש מותר לאכול תרומה. וכ"ש שלישי של חולין דמדאוריתא טהור לגמרי. ואם אפילו דרבנן ממש אינו. מדהוא רק מעלה בעלמא. אבכי מותר אף לכתחלה לערב בשלישי זה תבלין תרומה ולאכלם ביחד (ז). אבל מאכל ראשון ושני ממש. אפילו הן של חולין. אסור לאכלן אפילו בגזיד הדמע. אע"ג שאין כזית בכדי אכילת פרס. דאע"ג דכל האוכל מאכל טמא אסור רק מדרבנן לאכול תרומה. אפ"ה כיון דטומאה ראשון ושני של חולין דאוריתא נינהו. גזרינן בהו אפילו באלי שיעור. והא דנקט שהשלישי עצמו נאכל בגזיד הדמע. רבותא קמ"ל. דאע"ג שהשלישי בעצמו מעורב עם התרומה. ואיך יבטל הטומאה לתרומה. אפ"ה שרי. וכ"ש באכל תחלה חלי פרס משלישי זה מותר לאכול אה"כ גזיד חולין טהורים שנתבלה ביין ושמן של תרומה. שהרי אין בהגזיד כזית תרומה בכדי אכילת פרס. אבל תרומה בעינה. אפילו חלי שיעור. אסור לאכול אחר אכילת גזיד זה. רק בגזיד שרי. מדאבר נתבטל ברוב (ח): לג) טמאין הן עצמן וטמאין גם לתרומה וקודש: לד) שבתרומה: לה) גם הכא גרס רב"א פסול וכלעיל. ול"מ היה כ"ל דהס"ק. פוסל לקודש. ועושהו רביעי: לו) ואינו מטמא. היינו שאם נגע במשקה תרומה. הרי המשקה טהורה [כרמב"ם פי"א מהלכות ה"ח]. אף שהיה בדין שכל משקה כשנגעת בהיזה טומאה. תהיה תחלה. אפילו הכי בשלישי לא גזרו: לז) רביעי בתרומה לא משכח"ל. דהרי אין שלישי עושה רביעי בתרומה. אלא ה"ק אם בשלישי של תרומה נגע תרומה שנעשה על טהרת קודש. שהיא מלד מעלה בקודש. והרי לפ"ז נעשית רביעי: לח) ר"ל אפ"ה מותר לערב רביעי זה כשהוא מקפה עם שמן קודש מקדשי מזבח [שזבחים פ"י מ"ח]. דכל קודש האמור גבי טומאה. היינו קדשי מזבח דוקא [בתוספתא פ"א דטהרות]. והיינו משום דכל תיבול מאכל כזה אין בו כזית בכדאפ"ר [וכלעיל מ' ל'] : לט) ר"ל טמאין הן עצמן. ומטמאין לחולין תרומה וקודש. חוץ משני שאינו טמא חולין. וחוץ משלישי שאף לתרומה אמ"ע : מ) הכא ודאי פסול גרסי'. דאי"ל דפוסל לחטאת. דא"כ לא די שפוסלו אלא גם טמאות. דאין מוכין בחטאת [כפרה פי"ב מ"ו] : מא) כגון שנעשית על טהרת פרה

תפארת ישראל

בועז

(ז) ומה"ש נקט תכא לגזיר גזיר הדמע. ולא נקט כפשוטו נאכל בתבלין של תרומה. אלא דבעי לאשמעינן דדוקא בשניהן גזיר. דהיינו רובב לא. ובתרק מדומע ומעורב. דהיינו שמתובלת בתרומה. ואז מדמתערב יפה. לא יהא כזית תרומה בכדי אכילת פרס של התבשיל זה [בחולין לה"ק]: (ח) אמנם לא ידענא. למה שינה רבינו הר"ב טעמו. וחלק עליו אם השוין. דבכאן פירש. שאם נתערבה התרומה בבר בחולין שנעשו שלישי. מותר לאכלו. א"כ נאכלת דוקא קאמר תנא. ולקמן במשנה ד' פי' דמותר לערבו. א"כ נאכל דקאמר תנא. מקיל ספי מרישא. דמותר אף לערבו לכתחלה. וא"ש הא מרישא. ואין אמת שגם רש"י [חולין לד"ב] פי' בבכא זו. שבשנתערבה עם תרומה מותר לאכלה. אמנם כמדומה לאו דוקא נקט בדיעבד. דהרי גם הרא"ש והר"ש

אחרונה

אחריו שבעת אכלו הרביעי נפסל גופו לקדש. וג"ל מה שהביאו לכל זה משום הא דא"ר יצחק בחולין דף ל"ה האוכל שלישי של חולין שנעשה ע"מ קדש מותר לאכול קדש שאין עושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש בלבד ע"כ ולפ"ז א"א לפרש הרביעי בתרומה שנעשה ע"מ קדש שזה אין בו רביעי כלל דהא קדש מקודש בעינן וכבר הקשו כן התו' שם לר' יצחק ולכך נדחק הרמב"ם דלא מיירי הכא בנעשה ע"מ הקדש אלא בתרומה סתם ואע"ג דמלתא דפשיטא הוא תני לה לדיוקא משום שלישי. והלכך גבי חולין לעיל דמלינן לפרש כפשוטה שנעשה ע"מ תרומה מפרש לה הכי והכא גבי רביעי בקדש דלא אפשר לאוקמה בהכי הוצרך לפרשה בתרומה עלמה. ומהשגות הראב"ד פי"א מהלה"מ דין יוד מבואר שדעתו ג"כ כפי' משניות אלו כהרמב"ם שכתב השתי בבות אחרונות שבמשנה לא נאמר בהן גזיר אלא מפני הראשונה דמיירי בחולין שנעשו ע"מ תרומה דאית בהו שלישי. אבל האחרונות אין בהן רביעי בתרומה ולא חמישי בקדש ואפילו עם הקדש עצמו נאכלין ע"כ. והיינו כדאמרן דרביעי עהור בתרומה וכן חמישי בקדש ונעשו ע"מ הקדש אבי אין בהן רביעי כדר' יצחק. ומיהו לענין פירושא דמתני' דסבר הראב"ד בגזיר לא קתני אלא חיידי דלעיל. ולהרמב"ם דמשום דיוקא דשלישי הוי לרבותא דבשלישי אף בגזיר אסור:

ה הרביעי פוסל. כלומר פסול כדפי' במ"ג:

משנה

שלישי נמי כיון דנפסל גופו מלאכול בתרומה ואפילו כל שהו אסור והאיך אוכלו בגזיר. תירצו התו' בחולין דנפסול גוי' דרבנן לא גזור ע"כ וגרסה דר"ל בתערובת בגזיר לא גזור אע"ג דיהיב טעמא וכעינה אסור אפילו משהו:

ד והרביעי נאכל בגזיר הקדש. פי' הרב אם יש בה רביעי כגון שנעשה ע"מ קדש ע"כ והיינו כדמפרש לעיל גבי חולין. אבל הרמב"ם אע"פ דלעיל גבי חולין מפרש כהר"ב כתב כאן הרביעי בתרומה שהור ומותר לאוכלו בגזיר הקדש שאלו אכל שלישי בתרומה שב שני לקדש כמו שקדש עכ"ל וכן גבי קדש לקמן כתב החמישי נאכל בגזיר הקדש אבל רביעי לא הותר לאכול בקדש שמעת אוכלו הרביעי נפסל גופו מלאכול בקדש ע"כ. ודאה שאינו מפרש נאכל בגזיר היינו בתבשיל בעירוב. דא"כ מאי קאמר שאלו אכל שלישי בתרומה שב שני לקדש. הא לא חיידי באכל אלא במאכל השלישי נאכל בעירוב. אבל באוכל ליכא איסור דנפסול גוי' לא גזור כמ"ל גבי חולין אלא שמפרש כל בגזיר דהכא היינו שמותר לאכול גזיר הקדש אחר שאכל רביעי של תרומה אלא נפסל גופו ומשום דהא מלתא דפשיטא דרביעי בתרומה עהור הוצרך לפרש דלדיוקא תני לה דאלו בשלישי כה"ג האוכלו שב שני לקדש ואסור לאכול אחריו. וכן בחמישי גבי קדש לקמן מפרש נמי הכי שהאוכלו מותר לאכול אחריו אבל אחר אכמ הרביעי לא הותר לאכול

ד והרביעי נאכל בגזיר הקדש. פי' הרב אם יש בה רביעי כגון שנעשה ע"מ קדש ע"כ והיינו כדמפרש לעיל גבי חולין. אבל הרמב"ם אע"פ דלעיל גבי חולין מפרש כהר"ב כתב כאן הרביעי בתרומה שהור ומותר לאוכלו בגזיר הקדש שאלו אכל שלישי בתרומה שב שני לקדש כמו שקדש עכ"ל וכן גבי קדש לקמן כתב החמישי נאכל בגזיר הקדש אבל רביעי לא הותר לאכול בקדש שמעת אוכלו הרביעי נפסל גופו מלאכול בקדש ע"כ. ודאה שאינו מפרש נאכל בגזיר היינו בתבשיל בעירוב. דא"כ מאי קאמר שאלו אכל שלישי בתרומה שב שני לקדש. הא לא חיידי באכל אלא במאכל השלישי נאכל בעירוב. אבל באוכל ליכא איסור דנפסול גוי' לא גזור כמ"ל גבי חולין אלא שמפרש כל בגזיר דהכא היינו שמותר לאכול גזיר הקדש אחר שאכל רביעי של תרומה אלא נפסל גופו ומשום דהא מלתא דפשיטא דרביעי בתרומה עהור הוצרך לפרש דלדיוקא תני לה דאלו בשלישי כה"ג האוכלו שב שני לקדש ואסור לאכול אחריו. וכן בחמישי גבי קדש לקמן מפרש נמי הכי שהאוכלו מותר לאכול אחריו אבל אחר אכמ הרביעי לא הותר לאכול

ציונים

ו השני. חולין ל"ה. פי"
שם ה"ז:
השלישי. פי' שם ה"ח:

חלופי גרסאות

ה והשני והשלישי. בנ"ל
השני השלישי בלא ואו:

תוספות חדשים

ה בהר"ב נאכל בנזיד
כו' טהור. דא"ל
לומר הלי קודם בתרת
הייטו חטאת כיון דאין
פרת חטאת נאכלת (הר"ם
והרא"ם) ופ"ם טוד
פירושים אחריס:

משנה אחרונה

והחמישי נאכל בנזיד
הקדש. כתב
הרמב"ם ולא רביעי
אפילו אין בנזיד כזית
בכדא"פ. לפי שבקדש
מעלה יתירה על
התרומה ע"כ. ולטעמי'
אזיל דלא. תני כל הני
נאכל בנזיד לקדש אלא
לדיוקא דחמישי מותר
ורביעי אסור אפילו
בנזיד דסתם נזיד לית
ביה כזית בכדי אכילת
פרס כדאמר בגמ'.
וכמתני' דלעיל גבי
רביעי נאכל לא הוצרך
לכתוב דשלישי אסור
אפילו בפחות מכדי
אכילת פרס. דהתם
מלתא דפשיטא הוא
דהא האוכל שלישי הוי
שני לקדש ופסל אפילו
במגע ובמגע לא שייך
שיעורא:

ו מטמא משקה קדש.
פי' הרב
דכל הפוסל את הקדש
עושה משקה תחלה
לקדש. וכ"כ הר"ם
והרא"ם. ולריך טעם
אם יקדש היה נמי
בגזרת י"ח דבר וכמו
דגזרו בתרומה כל
הפוסל את התרומה
מטמא משקה להיות
תחלה ה"נ גזרו לענין
קדש. וא"כ למה
החמירו בתרומה יותר
שמטמא אפילו משקה
חולין. וגבי קדש אין
מטמא. אלא משקה
קדש. ונראה דלקדש
לא היתה גזרת י"ח
דבר. וטעמא דלא גזרו אלא על שני לתרומה שיש על השני שם טמא שעושה שלישי וגזרו שהמשקה הבא ממנו תחלה גזרה משום משקה הבא מחמת שרץ כיון דתרויהו שם טמא עליהן. אבל שלישי דתרומה אע"ג דעושה רביעי לאו טמא הוא גזרו אלא לגבי תרומה ולא גזרו אלא לקדש דלגבי' מיקרי טמא. ובלא"ה נמי נראה דלא גזרו אלא לתרומה. דאל"כ למ"ד לקמן שרצתה של תרומה טומאה היא אבל הקדש היו צריכין לגזור בתרומה דהורה נמי שעושה משקה תחלה והוא דבר אח"ת והלכך לא גזרו בקדש כלל והא דעושה תחלה למשקה קדש מוגרת בעלמא הוא אלא להקל בקדש יותר מבתרומה. ושוב ראיתי בהסגות הראב"ד פי"ח מהלה"ע דין ח' כתב מדקתני שלישי טמא משקה קדש מדקרי ליה טמא ס"מ דפוסל למשקה או לאוכל אחר ע"כ דקדק לכתוב שפוסל משקה אחר והיינו שאינו עושה המשקה תחלה אלא רביעי והיינו כדפי' דלקדש לא היתה גזרה לעשות המשקין תחלה והכ"מ כתב עליו דלא דק דהא המשקין תחלה לעולם ולמאי דפי' לק"מ. ושוב נ"ל דאי' דלקדש לא גזרו על המשקין להיות תחלה מהא דפי' רש"י בפ"ק דשבת דגזרו על המשקין משום משקין הבאין מחמת שרץ ולא גזרו בחולין משום דמשקין עלולין לקבל טומאה שא"ל הכשר. וכחולין דף ל"ו אמרי' דאוכלי קדש ח"ל הכשר לחבת הקדש מכשירתן. וא"כ אי גזרי נמי בקדש אמאי לא גזרו על האוכלין ג"כ דבקדש הכל א"ל הכשר ומתני' תני פוסל אוכלין ומטמא משקין ס"מ דבקדש לא גזרו: שנעשו לטהרת הקדש אבל אם נעשו לטהרת תרומה מטמא שניס וכו' פי' הרב שטהרתה של תרומה טומאה היא אבל הקדש וכו'. והרמב"ם מפרש הך שנעשו לטהרת הקדש לא משליטי מהדר אלא אהא דאמר פוסל אוכלי קדש אמר וכן הנעשה לטהרת הקדש פסול להו השלישי דס"ל חולין שנעשו ע"ש קדש בקדש הוי ואינה הלכה. והא דאמר אבל נעשו ע"ש תרומה ענין אחר הוא ואריש מהדר הא דאמרי' השלישי שבתרומה פוסל את הקדש דוקא שבתרומה עצמה

אבל

מלאכת שלמה

ו השני שבחולין פ' השוחט דף ל"ה ואפשר שגם היא ברייתא שהלשון שם הוא כך השני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה והשלישי מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קדש בחולין שנעשו על טהרת הקדש:

שנעשו על טהרת הקדש אבל אם נעשו על טהרת תרומה וכו' כל"ל. ומה שפי' ר"ע ז"ל הוא פי' הר"ם והרא"ם ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל פי' ע"פ הגמרא שהוא כמו אילו שנה התנא וחולין שנעשו על טהרת הקדש והביאור כן השלישי שבתרומה מטמא משקה קדש ופוסל אוכלי קדש

יכין

פרס. שאפילו חמישי העשוי לקודש טמא לפרס. דאפילו עד אלף טמא גבה [פרה פ"ב מ"ז]: מב) ואפילו לעשה הנזיד הסוא של קודש ונשמר בטהרת פרס. ועשו כן כדי שהעושה באפר פרס ובקידוש לא יתטמא בה [ועיין פי"ח דפרה פי' י"ח]. אפ"ס מותר לערב בידו הנזיד הזה עם חמישי זה ואפ"ס ישאר בטהרתו (ט): מג) ועושהו תחלה. וכ"ש דעושה תחלה למשקה תרומה וקודש. דכל הפוסל תרומה מטמא משקה להיות תחלה. וכ"ש ראשון שבחולין מטמא משקה תחלה. אלא נקט שני. מדבעי למנקט ופוסל לתרומה. ואילו ראשון שבחולין טמוויי נמי מטמא לתרומה: מד) אף דכבר תני לעיל הכי במשנה ג' דהשני פוסל. הכא מפרש טפי. דלא תימא דהתם פוסל הייטו אף לחולין. קמ"ל הכא דפוסל רק למאכלי תרומה. וכ"ש למאכלי קודש. אבל אינו מטמא לתרומה וקודש [בלעיל כ"ת] (י): מה) וכ"ש ראשון ושני שבתרומה. רק נקט שלישי מדבעי למנקט פוסל. [ובלעיל ל"ה]: מו) ועושהו תחלה. דמדפוסל את הקודש. עושה למשקין של קודש תחלה. אבל משקין של חולין או של תרומה שנעשו בשלישי של תרומה

תפארת ישראל

בועז

והר"ם מתנבאים בסגנון ח' גם בבבא זו שמותר לתתו לכתחלה לתוך המקפה. וכן בדין. דאין כאן חשש מבטל איסור לכתחלה. מדאין בנגיעת התרומה בשלישי של חולין זה רק הוצרת בעלמא. ולא שדיף מתרומת ח"ל שנ"כ טמאה היא. שמותר לערבה בידים כדי לאכלה [בבכורות כז"ח]. ורב"א פי' השלישי שבחולין. הייטו כל חולין שנגע בשני שבחולין. מותר לאכלו בנזיד הדמע. ר"ל בתבשיל תרומה. מדאין שני עושה שלישי בחולין כלל. ולפיכך א"א שיטמא התרומה. ומשמע מדברי רבינו דאף שיש בנזיד בכדי אכילת פרס שרי. אולם זה דלא כפי סוגית הש"ס חולין הנ"ל. אלא כן אחרת רבינו. שהוא כמלך הפורץ גדר לעשות לו דרך. כי רב חילו ועצום עושה דברו. וגם בל"ז יש לדקדק בדבריו. דא"כ למה נקט נזיד הדמע דוקא הול"ל מותר לאכלה עם תרומה ביחד. וגם עם תרומה בעינא מותר לאכלה:

(ט) והקשה הקצה כברזל ע"ר אאמ"ו הגזלוח"ל, מה אילטר יך לאמטיגן דהמישי נאכל בנזיד הקודש. והרי אפילו רביעי של קודש נאכל בנזיד הקודש. וכמבואר במשנה ד'. ואח"ל דמשנה ד' נקט לרבותא דהיתירא. דאפילו רביעי מותר לאכלו בנזיד. מדאין בו כזית בכדי אכילת פרס. ומשנה ה' נקט לרבותא דאיסורא. דאפילו חמישי דאקלים טומאתו. דוקא בנזיד שרי. ולא במעורב ממנה טפי מכזית בכדאפ"ר. עכ"פ ק' הרי לעוסקי בחטאת א"ח לבטל בנזיד. דהרי אין מונין ראשון ושני בחטאת ונטמא גם המבטל. ותי' ע"ר זצוק"ל. דהתם רק בדבר שהוא בעין. ולא כי הכא בתערובות לא שאין הנטמא בעין. ע"כ תוכן ד"ק של ע"ר זצוק"ל. ול"מ אני כו"ת היה כ"ל לתרץ כ' הקושיות בחדא מחתא דכל הני נאכל בנזיד דקתני במשניות ג' ד' ה'. הייטו דמקילינן רק היכא דנעשה על טהרת דבר שהוא למעלה ממנו במדרגה. וכגון בשלישי מקילינן לאכלו בנזיד התרומה. ורק זה בשלישי הוא חולין שנעשה ע"ש תרומה. הא שלישי של תרומה ממש. אסור לאכלו אפילו בנזיד תרומה. וכ"כ רביעי דשרי לאכלו בנזיד הקודש. זהו דוקא בשהרביעי הוא תרומה שנעשה ע"ש חודש. הא רביעי של קודש ממש אסור לאכלו בנזיד הקודש. ורק חמישי של קודש שנעשה על טהרת פרה. שרי לאכלו בנזיד הקודש. מדאין בו כזית בכד אפ"ר. הא בים בו כזית בכדאפ"ר. היה אסור לאכלו. מדנאמר לחטאת ונקרא עליו שם טומאה. מיהו גם כאין בו כזית בכד אפ"ר. אע"ג דמותר לאכלו. אפ"ה נאמר בטומאתו לחטאת ומטעם דאין מונין ראשון ושני בחטאת, ודו"ק:

(י) ומבאן נמי מוכח כדברינו שם. דשני שבחולין הוא רק פוסל לקודש. דאל"כ האיך לא אתתמ תנא הכא לאשמעינן דשכ"פ מטמא לקדש

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ז ראי"א שלשתן שוין. כדמפרש ילאזל. דליה ליה לר"ל טהרתה של תרומה טומאה היא אלא הקדש: הבליטי

לטהרת תרומה מט) מטמא שנים. ופוסל אחד בקדש: ז רבי אליעזר אומר שלשתן שוין. האחד שבקדש. ושבתרומה. ושבחולין. מטמא שנים ופוסל אחד בקדש נ). מטמא אחד

מטמא שנים ופוסל א'. פי' הר"ב דג' של תרומה חשוב אצל הקדש כאילו נטמא בשרן עצמו. דבגדי אוכלי תרומה מדרס לאוכלי קדש. כדתנן בפ"ב דחגיגה. אבל אוכלין אין נעשין אב לעולם. לא

מלאכת שלמה

קדש ושל חולין שנעשו על טהרת הקדש בד"ל בתרומה עצמה אבל חולין שנעשו על טהרת תרומה שנים טמאים והבליטי פסול ואפילו היה הבני והבליטי קדש אינו אוסה רביעי בקדש הואיל והראשון של חולין נעשו על טהרת תרומה. ובכולה מתני' יש לו דרך אחרת ע"ש:

ז ר' אלעזר. גרסינן בלתי יו"ד ולפי דברי הר"ם ז"ל בסוף פירקי' גם כפ' שני דחולין מייתי לה בקושר. וס"ל לר' אלעזר דאפילו שני שבחולין אינו מטמא כי אם אחד בקדש ושיין במ"ם בס"פ שני דחלה:

לא

יכין — תפארת ישראל — בועז

הא דאמרי' בבליטי של תרומה. אינו רק פוסל מאכלי קודש. זהו דוקא בבהיה בליטי זה של תרומה שנעשה על טהרת קודש. דמדהיו נזהרין בטהרתו בקודש. לפיכך דינו כבליטי של קודש ממש. שהקודש שונגע בו נעשה רק רביעי. והוא פסול: מט) דבהיה בליטי זה, תרומה שנעשה רק על טהרת תרומה. אז חמירא טומאתו טפי. דאפילו הוא בליטי, עושה לקודש ממש שונגע בו שני. דטהרת תרומה טמאה היא אצל קודש. ונחשב בליטי של תרומה זה כאילו נגע בשרץ (יא): נ) דבקודש מתפשטת טומאת ראשון של כל הג' עד רביעי: דבתרומה

תרומה טהורה ליכא למימר כלל. וא"כ כ"ש שכך הדין בחולין. דהרי בחולין נזהרים פחות הרבה מבתרומה. ולפיכך רק בשהחולין טמאים אפילו הן רק שני. אמרינן דעושה רק לקודש הנוגע בו שני. אבל כשהחולין טהורים אז תרומה או קודש שנגע בו טהור. דדוקא בבגדים גזרו שיהיו בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה. ובגדי אוכלי תרומה מדרס לאוכלי קודש [בחגיגה פ"ג]. אבל במאכלים טהורים של זה וזה לא גזרו טומאה. וכן מצאתי לרב"א שכתב כן להדיא [בפרקין מ"ג]. אולם רבינו משה יצחקו פה במעגלי לדק בפירושו במשנה. והתרץ למעניתו. אבל חוכן דברי קדשו. דהתי אבל אם נעשה על טהרת תרומה דנקט תנא. לא קאי אתרומה דנקט מקמי הכי. בתרומה שנעשה על טהרת קודש. רק אחולין קאי. והכי קאמר תנא. בליטי שבתרומה. פוסל למאכלי קודש. ואפילו נעשו המאכלים ההם רק על טהרת קודש. והן בלחמת חולין או תרומה. אפ"ה מדנעשו ע"ע קודש. נפסלו כשנגעו בבליטי שבתרומה. וכל זה בשהיה בליטי זה תרומה ממש אבל

לקודש. ותו דאי ס"ל דמטמא לקודש. הוה ספיר עפי לאתני במשנה דעושה לתרומה בליטי. דאז ממילא שמעינן. דכל בליטי שבתרומה עושה תו רביעי בקודש. אע"כ דשני שבחולין אפילו לתרומה פוסל: אלא דנקט רבותא. דשני שבחולין אפילו לתרומה פוסל:

(יא) כך פירשתי ע"ד הר"ם והרא"ש והר"ב ורב"א. כל הנבילות מתנבלים בשנגון א'. דבשהבליטי שבתרומה נעשה ע"ע תרומה מטמא את הקודש ועושהו שני. ומסכו רבותינו א"ע על הא דאמרינן [חולין לה"א] שטהרת תרומה. מצאה היא אצל קודש. וא"ת א"כ מה אריא דנקט תנא בליטי של תרומה. לאשמעינן רבותא טפי. דאפילו תרומה טהורה ממש מטמא קודש. י"ל דדוקא כשהתרומה כבר טמאה אפילו היא רק בליטי נזרו. מדחזינן שכבר לא נזהרו בטהרתה. להכי חיישינן שמא נתעלו אח"כ יותר בטהרתה ונגעה גם בשרץ. אבל בכל

בחולין נזהרים פחות הרבה מבתרומה. ולפיכך רק בשהחולין טמאים אפילו הן רק שני. אמרינן דעושה רק לקודש הנוגע בו שני. אבל כשהחולין טהורים אז תרומה או קודש שנגע בו טהור. דדוקא בבגדים גזרו שיהיו בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה. ובגדי אוכלי תרומה מדרס לאוכלי קודש [בחגיגה פ"ג]. אבל במאכלים טהורים של זה וזה לא גזרו טומאה. וכן מצאתי לרב"א שכתב כן להדיא [בפרקין מ"ג]. אולם רבינו משה יצחקו פה במעגלי לדק בפירושו במשנה. והתרץ למעניתו. אבל חוכן דברי קדשו. דהתי אבל אם נעשה על טהרת תרומה דנקט תנא. לא קאי אתרומה דנקט מקמי הכי. בתרומה שנעשה על טהרת קודש. רק אחולין קאי. והכי קאמר תנא. בליטי שבתרומה. פוסל למאכלי קודש. ואפילו נעשו המאכלים ההם רק על טהרת קודש. והן בלחמת חולין או תרומה. אפ"ה מדנעשו ע"ע קודש. נפסלו כשנגעו בבליטי שבתרומה. וכל זה בשהיה בליטי זה תרומה ממש אבל

משנה אחרונה

אבל חולין שנעשו ע"ע תרומה אין עושין רביעי בקדש ואיינו מטמא שנים ופוסל אחד בקדש כלומר אפילו בקדש אין הולכין אלא עד בליטי ואיינו מטמא שנים ופוסל את הבליטי אפי' בקדש. וביאור המשנה לפ"ז כן הוא הבליטי שבתרומה פוסל אוכלי קדש וגם אוכלין שנעשו ע"ע קדש כמה ד"א בתרומה עצמה אבל בחולין שנעשו ע"ע תרומה שנים טמאין והבליטי פסול ואפי' היו הבני והבליטי קדש אין עושין רביעי בקדש הואיל והראשון הי' חולין שנעשה ע"ע

תרומה והכן זה שהוא בתכלית העיון עכ"ל. ובחבורו נ"כ הלך בשטה זו וכתב פי"א מהאה"ע דין ח' הבליטי שבתרומה אם נגע באוכלי קדש פסלן ונעשו רביעי ובחולין שנעשו ע"ע תרומה כתב בדין ע' שאינו עושה רביעי בקדש ע"כ ומקור דבריו נובעין מסוגיא דחולין דף ל"ה א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא האוכל בליטי כו' בליטי של חולין שנעשה ע"ע קדש עטור לאכול בקדש אמין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש ובתוספתא מפרש מהו קדש מקודש כגון בשר קדשי קדשים וקדשים קלים וחלות תודה וכו'. וזהו שכתב אפילו הי' הראשון להם של חולין והבני ובליטי של קדש אין עושין רביעי כיון שבאין מכח החולין וכ"כ רש"י בסוטה דף ל' האי תנא סבר ראשון של חולין לא חזיל בקדש עד רביעי אא"כ הי' ראשון של קדש ע"כ. ולפ"ז יש לתמוה על הרמב"ם למה תרומה עצמה עושה רביעי הא לאו קדש מקודש היא. אלא דבסוגיא דהתם פריך אדר' יצחק ממתני' דלעיל מ"כ בליטי שני לקדש בחולין שנעשו ע"ע תרומה והא לאו קדש מקודש הוא. א"ל הכא לתרומה שטהרתה עומאה היא אצל הקדש כדתנן בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש אמר רבא מדרסות קאמרת שאני מדרסות שמא יבאה עליהן אשתו גדה אבל פירי לא ור' יצחק בפירי נמי אמר מתיב ר' ירמיה ומי אמרי' בפירי והתנן אם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן א"ל עומאה בחבורין שאני וכו' מתיב רב הונא בר נתן הבליטי מטמא משקה קדש ופוסל אוכלי קדש בחולין שנעשו ע"ע קדש אלמא חולין שנעשו ע"ע קדש עבדי רביעי בקדש ומסיק תנאי היא חולין שנעשו ע"ע קדש הרי הן כחולין ראב"ל אומר הרי הן כתרומה לטמא שנים ולפסול אחד. ופי' רש"י לראב"ל אפילו בקדש אינו אלא מטמא שנים ופוסל אחד ולא עביד רביעי והיינו כר' יצחק ע"כ. ויש לתמוה דמייתי ר' יצחק ראיה שטהרתה של תרומה עומאה היא אצל הקדש מבגדי אוכלי תרומה. ואמאי לא מייתי ממתני' דהכא דקתני בהדיא שנעשו ע"ע תרומה מטמא שנים ופוסל אחד בקדש וכמ"ש הרב שטהרתה של תרומה עומאה היא כו' ולכאה לדחויי כדדחי ליה רבא מדרסות שאני הא"כ בפירי מיירי. וע"ל מטוס דמתני' לא מכרעא דיש לפרש מטמא שנים ופוסל אחד היינו אפילו בקדש אם נגעו אלו החולין בשרן מטמאין עוד אחד ופוסלין אחד ולא עבדי רביעי אפילו בקדש והוא בעצמו פי' הרמב"ם כאן. ומיהו במסקנא דמסיק תנאי היא ומייתי מדיוקא דמתני' דאמרי הרי הן כחולין ולראב"ל הן כתרומה. והא בברייתא מפורש דין דר' יצחק אין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש ומפרש לה בגון בשר קדשים וחלות תודה והיא התוספתא שכתבנו לעיל וגם רש"י הביאה שם וגם הר"ש הביאה לעיל פ"ח מ"ה והרמב"ם הביאה כאן ואמאי שביק להך דמשורש כה שאין לך דבר שעושה רביעי אלא קדש מקודש והם כדברי ר' יצחק. ומתוך זה נראה דהך דתוספתא איכה ענין להך דר' יצחק ולבון התוספתא כך הוא הבשר מטמא שנים ופוסל אחד בתרומה ומטמא שלש ופוסל אחד בקדש. המשקין מטמאין אחד ופוסלין אחד בתרומה ומטמאים שנים ופוסלין אחד בקדש וכו' כאיזה קדש אמרו בקדש המקודש בגון בשר קדשים וחלות תודה וכו'. הרי דתוספתא מיירי בקדש המתמטא שאינו נעשה רביעי אא"כ הוא קדש מקודש שמתוך חומר קדושתו הולכת העומאה עד רביעי. אבל ר' יצחק בדבר המטמא מיירי שבליטי שנעשה רביעי צריך שיהא קדש מקודש וזה אינו מן הסברא דמה איכפת לן במטמא וכיון שהמתטמא הוא קדש מקודש נעשה רביעי מכל עומאה שבעולם ותידוש הוא דחדית לן ר' יצחק בהא והיינו נמי שהולרך רש"י ז"ל לפרש דעיקר מלתא מעלה בעלמא הוא והכי תקינו ע"כ והיינו דכולהו פירכי דפרכי ליה כולהו מדבר המטמא פרכי ליה. והא דלקי ר' יצחק הכא לתרומה שטהרתה עומאה היא פריך ליה רבא דאין ראיה ממדרסות לפירי ור' ירמיה נמי כרבא ס"ל דבפירי לא אמרי' אע"ג דלקי ר' יצחק חיבורין שאני דיחויא בעלמא הוא וכיון דרבא ור' ירמיה לא ס"ל בפירי שטהרתה עומאה היא נקטינן כוותייהו. והשתא קשיא לר' יצחק אם בחולין שנעשו ע"ע תרומה ושיויא דר' יצחק שטהרתה של תרומה עומאה היא ליתא לרבא ולר' ירמיה. וע"ל דשני לקדש עביד אבל לא אזיל עד רביעי וכמ"ש הרמב"ם כאן. וזהו שכתב בחבורו חולין שנעשו ע"ע תרומה אין עושין רביעי בקדש. ומיהו תרומה עצמה שכתב שעושה רביעי אינה שהוא דמסיק תנאי היא ולא כפי' רש"י ז"ל ס"ל כראב"ל משום דראב"ל אמר לטמא שנים ולפסול אחד משמע אף בקדש וזה לא יתכן כלל דקדש מאן דכר שמי' הכא וכל היכא דתיגן סתם מטמא שנים ופוסל אחד בתרומה הוא ומכ"ל דבקדש אינו אלא מפרש הרמב"ם בהפך דר' יצחק כת"ק ס"ל הרי הן כחולין ואין באין עד רביעי וראב"ל סבר הרי הן כתרומה ושויין בקדש רביעי

וכ"כ הכ"מ שכן מפרש הרשב"א. ומדקאמר בתרומה שעושה רביעי הכי קי"ל וקודש מקודש דא"ר יצחק לית הלכתא כוותי' דלעניין המטמא לא איכפת לן:

מטמא שנים ופוסל אחד בקדש. פי' שהבליטי הזה רוחין כאלו נגע בשרן. כלומר והרי הוא ראשון ומטמא עוד שנים ופוסל אחד ה"ז רביעי. ובפ"פ לאמר ראב"ל הרי הוא כתרומה לטמא שנים ולפסול אחד ואינו אלא בליטי התם מן השרן הוא מונה שהשרן מטמא שנים ופוסל אחד. והכא מן הבליטי שהוא כנוגע בשרן הוא מונה. ולשטת הרמב"ם שכתבנו לעיל שגם כאן אינו עושה רביעי א"כ גם כאן מן השרן הוא מונה:

ז ר"א אומר. ר' אלעזר גרסי' ולא ר' אליעזר כדמוכח בסוטה דף ט. ואיהו לית ליה שהרת תרומה עומאה היא כמ"ש הרב ומיקל מתנא לנעיל. ולשטת הרמב"ם שכתבנו לעיל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לא מדברי תורה ולא מדבריהם. כמו שהסריסו הרמב"ם בפ"י מהאה"ע (ה"ט) ולפיכך לא נוכל לחשבם כי אם כנטמאו בשרן שיהיו ראשון: **ז השלישי** שבכולן. כ' הר"ב לא משכחת שלישי בחולין אא"כ נעשו על טהרת תרומה. מסיים הר"ם או על טהרת קדש. וגרלה לכאורה שהר"ב השמיט בכוונה בקדושת הקדש. אבל קשיא אדידיה דבמתניתין דלקמן אחד ופוסל אחד בתרומה נא). ופוסל את החולין נב). השני שבבלן. מטמא אחד ופוסל אחד בקדש. ומטמא משקה חולין נג). ופוסל לאוכלי תרומה. השלישי שבבולן נד). מטמא משקה קדש

השלישי שבבולן. לא משכחת שלישי בחולין אא"כ נעשו על טהרת תרומה ואין הלכה כר"ח: האוכל

מתני' דהכא דסברה נמי שאין חולין נתפסים מפרש

יבין — תפארת ישראל — בועז

נא) דבתרומה מתפשטת הטומאה של ראשון של כל הג'. רק עד שלישי: נב) דבחולין מתפשט טומאתו רק עד השני: נג) ר"ל אפילו משקה חולין וכ"ש משקה תרומה וקודש. דכל הפוסל תרומה. מטמא כל משקה להיות תחלה [כלעיל ל"ה] (יב): נד) שלישי בחולין לא משכח"ל רק בשנעשית על טהרת תרומה: ר"ל

בא הטומאה לאלו הנוגעים. לא הי' רק חולין שנעשו על "טהרת תרומה. קילא טומאתו. ואינה מתפשטת להלן משלישי. זהו כל תוכן דברי רבינו למדקדק בפירושו כאן. והנה בספרו יד החזקה [פי"ח מהטע"ו] פירש הדברים יותר. שכתב שם [ה"ט] וז"ל. חולין שנעשה ע"ט תרומה. שלישי שבהן אינו עושה רביעי בקודש שנגע בו. ושם [ה"ח] כתב דשלישי של תרומה ממש אם נגע בקודש עושהו רק רביעי. והשתא מדברי רבינו נלמוד. דאף לכתר מאי דאמרינן [חולין לח"ח] דהאוכל שלישי של תרומה או אפילו רק שלישי של חולין שנעשה ע"ע תרומה. מחשב האדם האוכל כשני לענין מגע קודש. ועושה להקודש שלישי. משום דטהרת תרומה ממאה היא אצל קודש. וכך כתב רבינו בעצמו [שם הי"ב]. וק' לפ"ז א"כ האיך כתב רבינו שם [ה"ח] דשלישי של תרומה ממש אם נגע בקודש עושהו רק רביעי. ואמאי וכי חמור האדם שאכל השלישי בעצמו. שכשנגע בקודש עושהו רק רביעי. והאדם שאכל השלישי עושה להקודש שנוגע להיות שלישי. וב"ש דק' מ"ש שם [ה"ט] דשלישי של חולין שנעשה ע"ע תרומה. כשנגע בקודש לא פסלו. א"כ נימא הקודש לאדם שאכל השלישי של חולין שנעשה ע"ע תרומה. משמאיך לא שמאוני ואתה תטמאני [כלעיל פ"ח מ"ד ופרה פ"ח מ"ב וכו']. י"ל דדוקא כאדם שאכל שלישי של תרומה. או שאכל שלישי של חולין שנעשה ע"ע תרומה אמרינן דמדאכל טומאה דיים בטומאה. וחיישינן דלמא כמו שאכל תולדה זו הקל. דהיינו שלישי. שמא אכל גמי תולדה היותר חמור דהיינו ראשון או שני ונתהווה עי"ז שני [כפ"ב מ"ב]. וכדגזרינן מה"ט בכל דיים בטומאה. דהרי מצורע אע"ג דעכל בז' חוזר וטוכל בשמיני לביאת מקדש. מדדיים בטומאה [כיומא ד"ל ע"ב]. וכ"כ מחוסר כפורים לריך מה"ט עבילה לאכילת קדשים דמדדיים בטומאה חיישינן שמא חזר ונטמא אחר עבילתו ולא אדעתיה [כחגיגה כד"ב ורמב"ם פי"ב מאהע"ו הט"ו]. מיהו רק לקודש מחמירינן כן, אבל אכ' לענין תרומה. אמרינן דלא יהא האדם האוכל השלישי חמור מהאוכל השלישי בעצמו. שאינו פוסל במגעו את התרומה. ולהכי רק אסור לאכול תרומה עד שיטבול. אבל מותר ליגע בתרומה אפילו לכתחלה [רמב"ם פי"ח מאהע"ו הי"ח]. ובל זה דין האדם שאכל השלישי. אבל האוכל שלישי של תרומה או של חולין שנעשה ע"ע תרומה. לא חיישינן שמא אחר שנטמא ונעשה שלישי נטמא טומאה יותר גבוה ונעשה שני. נמלא שיטמא גם אדם הרומה. ליתא. דאע"ג דבכר נטמא מזהר זהיר בטהרתה. מדכתיב משמרת תרומתי. בכ' תרומות הכתוב מדבר. דגם בתרומה ממאה מזהר לשמרה לבלי תתטמא יותר [בכבורות לד"ח]. ולפיכך שלישי של תרומה רק נגע בקודש עושהו רק רביעי. אבל שלישי של חולין שנעשה ע"ע תרומה. [חות חד דרגא. דבנגע בקודש הו"ל כנגע ברביעי וטהור לגמרי. ואגב ראינו לבאר פה המדרגות שבין טהרת תרומה לטהרת קדש. ונקרא שמו בשרשל גרם המעלות. א) תרומה טהורה עלמה. וכ"כ חולין טהורין עלמן. טהורים לקודש [ירושלמי פס"ב דחגיגה]. ב) אבל אדם הטהור לא יגע בקודש לכתחלה [כמשנה שם"ב דחגיגה]. ורק בנגע בדיעבד בקודש טהור [כרמב"ם רפי"ג מאהע"ו]. מיהו כל זה בלא הסיח דעתו מלאכול תרומה. דבהסיח דעתו מלאכלה. אף תרומה מטמא במגעו עד שיטבול. ואפ"ה אם אמר ברור לי שלא נטמאתי. מותר לאכול תרומה. ורק אפ"ה אסור ליגע בקודש לכתחלה עד שיטבול. ובלמדרן [טהרות פ"ז מ"ח ורמב"ם פי"ג מאהע"ו ה"ג]. והא דהחמירו באדם טהור לתרומה לאסור ליגע בקודש [כלעיל סי' ח']. ומ"ש ממאכלים טהורים דאמרינן גבייהו דאפילו לכתחלה מותרים ליגע בקודש. ואי"ל דה"ט. משום דדוקא במאכלים טהורים מזהר זהיר בהו איכא טפי שלא יתטמאו. משום דכשיתטמאו א"א תו שיתטהרו שוב בעבילה. משא"כ באדם שכשיתטמא אפשר שיתטהר בעבילה. או דנימא דרק באדם מדאפשר שיטבול קודם שיגע בקודש. להכי החמירו עליו שיטבול לכתחלה קודם שיגע בקודש. משא"כ במאכלים טהורים. ליתא. דאי משום הכך תרתי טעמי. א"כ הו"ל נמי להחמיר גם בכלי שנף הטהור לתרומה לאסור ליגע בקודש עד שיטבול. והרי בש"ם [חגיגה דכג"ח] משמע דגם בכלי טהור מזהר זהיר כי' מלהתטמא [כל הלא חזי למדרס]. אלא ה"ש. משום דרק באדם נזרו לכתחלה שלא יגע בקודש עד שיטבול. מדדרכו להתנועע תמיד ממקום למקום חיישינן עכ"פ לכתחלה. דילמא כא אל הטומאה ונטמא ואנו אדעתי'. וכדלאסכחן כה"נ בסתם ידים. מלהן עסקיות. יהיו שניות [כטהרות פ"ז מ"ח]. משא"כ במאכלים וכלים טהורים. להן נחין במקומן לא חיישינן שהוכא הטומאה אצלן. או הן אצל הטומאה. ג) אבל בנדי אדם הטהור לאכול תרומה. שנגעו בקודש. נעשה ראשון [רמב"ם רפי"ג מאהע"ו] והחמירו בבגדים. מדמלוו שיעשה עליהן אתתא גדה ולאו אדעתי' [ונ"ל דה"ה שאר כלי הרחוי למדרס. והוא טהור לתרומה. עושה לקודש שנוגע בו ראשון מה"ם]. ד) שלישי שבתרומה שנגע במאכל קודש ונעשה רביעי. [ולהר"ש ואחר רבינו הא"ל נעשה שני]. וכשנגע זה השלישי במשקה קודש. נעשה זה המשקין תחלה. אבל שלישי שבתרומה שנגע במשקה תרומה, טהור. וכן רביעי שבקודש שנגע במשקה קודש, טהור (רמב"ם פי"ח ה"ח מאהע"ו. ועיין ראב"ד ורב"מ שם). ה) שלישי שבחולין שנעשה על טהרת תרומה. ונגע בקודש. אחר בטהרתו. וכן משקה קודש שנגע בשלישי זה, טהור [רמב"ם שם ה"ע]. ו) אדם האוכל שלישי שבתרומה. או שלישי שבחולין שנעשה על טהרת תרומה. מותר ליגע בתרומה. אבל אסור לאכלה עד שיטמל. אבל אדם שאכל שלישי של תרומה או שלישי של חולין שנעשה ע"ע תרומה. ונגע אח"כ באדם בקודש. נעשה הקודש שלישי. ורק אדם האוכל שלישי שבחולין שנעשה על טהרת קודש. הר"ז טהור לגמרי. ומותר ליגע אף בקודש (רמב"ם שם הי"ב). אולם השלמת ענין סדר המדריגות עיין בהלכתא גבירתא בסתר המדרגה: (יב) והא דמקדיש הבא חולין קודם תרומה. לא"ש משום דבין בריאה. ובין הבא מקדיש תנא טפי על דבר

משנה אחרונה

לעיל אדרבה הא' תנא מחמיר לתמא לעיל אין ראשון של חולין בא לידי רביעי לעולם וכן פי' רש"י אדאכא בתם: ופוסל את החולין. הכא לא קתני מטמא משקה חולין דסמיך אסיפא דאפילו שני לשלישי לענין משקה דזה מטמא משקה חולין וזה לא מטמא אלא של קדש הני ליה התם: כ"ש ראשון והתם משום דבעי לפלוגי בין שני לשלישי לענין משקה חולין אם אפלו פסול מלאכול תרומה. אבל לא שיעשה רביעי בקודש מפלת אמר אאב"ל גם לטמא אלמה ולפסול לא אמר דהוי כתרומה רק לטמא שנים ולפסול אחד שהשלישי אם אפלו פסול מלאכול תרומה. אבל לא שיעשה רביעי בקודש מפלת אמר אאב"ל גם לטמא אלמה ולפסול בבעי בשדם דהי תנאי דמשנה ת' בבבי דאיכא עושה רביעי בקודש אלא קודש ע"ב בקיצר:

הוספות אנשי שם

ז תוי"ט ד"ה השלישי שבכולן כו' עיין עוד לבסוף ולע"ג בכוונה השמיט הר"ב לזה המשנה או משום שסבר הר"ב אין חולין נתפסין בקדושת הקדש או אף אם היה סבר שהן נתפסין זה אין צריך הר"ב לפרש דהלא המשנה נתפרשה היטב אף שנעשה על טהרות תרומה. ומ"ש הרב תוי"ט אבל קשה אדידיה כו' לפי הבנת הרב תוי"ט קשה הדא דמפ"ל להר"ב דפליגי דלמא. מתני' דלעיל איירי שנעשה על טהרת תרומה כנ"ל ועוד דלמת ליה למימר להרב להביא שאין לך דבר כו' הול"ל בקיצור והני תנאי כו' לאו בקדש דמו ופליגי אמתני' דלעיל ועכ"פ לא היה להר"ב להביא זה בסוף דהיינו והני תנאי כו' לאו בקדש דמו ופליגי אמתני' דלעיל כו' ואח"כ היה לו להר"ב לסיים שאין לך דבר כו' אלא ודאי כוונת הר"ב דאף דהני תנאי סבירי להו לאו בקדש דמו רק בתרומה דהיינו ראב"ן אפ"ה למת אמר מטמא ב' ופוסל א' ותו לא היה לו למיכר עוד ומטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קודש כמו שאמרה המשנה דלעיל הג' שבכולן פוסל כו' לכן הביא הר"ב שאין לך דבר שעושה רבועי בקודש אלא קודש מקודש פי' אם הג' הוא קודש מקודש אז היה עושה רבועי בקדש וכן פי' רש"י בהדיא בחולין דף ל"ח ע"ש אבל אם התפיס חולין לקדש אף שהן בתרומה לריא בר צדוק אפ"ה אינו עושה ד' בקדש משא"כ אם היו בקדש אז הוו נמי בקדש

ז תוי"ט ד"ה השלישי שבכולן כו' לקודש דמי. המשנת תכמים כתב דהכ"ב אינו סותר דבריו כלל. דגמון הדבר דהשלישי שבחולין שבמשנה ז'. הוא בחולין שנעשה על טהרת תרומה ולא כשנעשה על טהרת קודש דאז אינו חל עליו שם שלישי להקרא פסול והאוכלו אינו נפסל לחלומה. אבל הא דקתני במשנה כ' דשלישי שבחולין אם נעשה על טהרת תרומה פוסל את הקודש פליג על התנאים דמשנה ת' שאף דאמר"ל לא אמר דבר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ח האוכל אוכל שני לא יעשה בבית הבד. לא יתעסק לעשות שמן בבית הבד. דהא מודה ר' יהושע לעיל לר"א שהאוכל אוכל שני. הוא עלמו נעשה שני ופוסל את התרומה ומעמא משקין להיות תחלה *(דהיינו השמן): על גב הקדש. על טהרת הקדש: הרי אלו כחולין.

*) כל"ז ליתא

ואין

קדש נח) ופוסל לאוכלי קדש נו): **ח** האוכל אוכל שני נו). לא יעשם בבית הבד נח). וחולין שנעשו על גב קדש נט). הרי אלו כחולין ס) [ח]. רבי אליעזר בר רבי צדוק אומר הרי

מפרש דהך דהכא סברה דחולין הנעשין על טהרת הקדש כקדש דמו:

ח לא יעשה בבית הבד. וכיולא בזה שנינו במ"ז פרק בתרא דב"ב ופס פירשתי. והר"ב העתיק לא יעשה. וכ"ה במשניות שבגמרא דפוס ישן: **הרי** אלו כחולין. טעמא כתבתי במ"ב (ד"ה לטהרות):

הרי

ח וחולין. מיי' שם ה"ט

תוספות חדשים

ח במשנה על גב קדש דבעלה דעתו. וה"א סבר תע"ג דבעלה דעתו ואין להם שמירת דין קדש דין תרומה יש להם ושלש מתלוקות בדבר. סלת"ם:

הידושי מהרי"ץ

ועושין ד' וא"ב שפיר. הרע"ב פי' דפליגי אמתני' לעיל כנ"ל דבמשנה דלעיל אמר זה השלישי שבחולין פי' הן השלישי שבחולין ונעשה הן על טהרת תרומה הן על טהרת קדש וכן הג' שבתרומה גופי' עכ"פ מטמא משקה קדש ופוסל אוכלי קודש וכאן אומר דאף שהוא כתרומה אינו אלא למטא ולפסול א' אבל קדש אינו פוסל כלל א"כ פליגי לפ"ז על המשנה דלעיל דסברה דהיינו שלישי שבחולין דהיינו שהתעסו על טהרת קדש בקדש דמו אן המשנה אחרונה פליג בתרתי חדא דסברי הני תנאי דלא בקדש הב' מן הג' שבתרומה גופיה דעוש רביעי בקדש למשנה' דלעיל ולאחרונה אין עושה ד' בקדש אלא קדש מקודש דהיינו שהשלישי הוא קדש מקודש וכפירש"י ואי סבר משנה דלעיל דג' שבחולין נעשו על טהר' תרומה אז פליג משנה אחרונה בהא דלעיל אומר עושה ד' בקדש הן ג' של חולין שנעשו על טהרת תרומה הן ג' של תרומה גופי' וכאן אמרה שאינו פוסל כלל ד' של קדש וא"כ ל"ל להרב לעשות פלוגתא חדשה כנ"ל ואף שאינו מוכח כלל האיך סברה משנה דלעיל כנ"ל ואף הרא"ש לא כתבם אלא לכל מר באית ליה אבל בשביל זה לא קשה הר"ב מדידי' והרב תוי"ט הסב דעת הר"ב לכוונה אחרת ואי אפשר לומר כן כנ"ל ודו"ק:

תוספות רע"ק

ח (הרי אלו כחולין) (ה) ע' נדה פ"י מ"ז:

מלאכת שלמה

ח לא יעשה בבית הבד נרסינן וי"ם דגרסי יעשם במ"ם. ופשוט הוא דר' אלעזר כ"ר לדוק ל"ל בלתי יו"ד בכל מקום שהוא מוזכר. וכתב הרמב"ם ז"ל ושלש מחלוקות בדבר איכא מ"ד שהן כחולין ואיכא מ"ד שהן כתרומה ואיכא מ"ד שהן כקדש ופסק ההלכה חולין שנעשו על טהרת

יבין | תפארת ישראל | בועז

נה) ר"ל רק משקה קודש מטמא. ומשום דכל הפוסל קודש מטמא משקה קודש להיות תחלה, וכדלתמרן: נו) י"ל רק למאכלי קודש פוסל. ולא למאכלי חולין ותרומה. ונמלא דר"א בתלת פליג אר' יהושע. א) חדא דר"י ס"ל דשלישי של חולין אינו מטמא לשום משקה. דהרי רק בשני של חולין אמר שמטמא כל משקה [במ"ו]. ור"א הא ס"ל הכא דגם שלישי של חולין פוסל למשקה קודש. ב) ר"י ס"ל דשלישי שבחולין מותר לאכלה רק בגזיר הדמע, מדהוין בה כזית תרומה בכדי אכפ"ר. ולר"א שלישי של חולין, לתרומה מיהו לגמרי, רק לקודש פוסל. ג) ר"י ס"ל דשלישי של תרומה שנעשה על טהרת תרומה. עושה לקודש הטוגע בו שני [בלעיל ל"ט]. ור"א ס"ל דכל שלישי אינו רק פוסל לקודש (רג): נז) ר"ל אפילו רק מאכל שני. וכ"ש מאכל ראשון. אבל מאכל שלישי שאכלו מותר ליגע בתרומה. ורק לאכול אסור: נח) ר"ל לא יעשה שם שום דבר בטעינת הזיתים ומתיקתן תחת הקורה. לכבשן בבית הבד. משום דאסור לגרוס טומאה לחולין הטבולין לתרומה [כנדה דו"ב]. ואפילו להרמב"ם [פט"ז מאכלין ה"ט] דס"ל דמותר לגרוס טומאה לחולין הטבולין לתרומה. אפ"ה לטמא בידים אסור בחולין קודש שהופרש תרומתן. וכ"ל דהאי לא יעשה דהכא אינו לשון דחיקה כמו גם מעשה. שהוא לשון עשה [בגיטין דפח"ב]. וכמו שפירשנו בש"ד [פ"י דב"ב ל"ב]. דהתם שאני. שנזכר במשנה זיתים. לכבי שייך שפיר לומר ועשה. ר"ל תדחקם ותכבשם. משא"כ במשנתנו אלא נזכר שם רק בית הבד. משתכר דהאי לא יעשה, לשון עשייה ממש והתעסקות הוא. כגון לטלטל הזיתים ממקום למקום בבית הבד (יד): נט) ר"ל וכל חולין שנמנה בטהרה בקודש. אלא יגעו אפילו בשלישי לטומאה: ס) דאפילו אם יגעו בשני לא נעשו שלישי. אלא הוא כשאר חולין טהורים. אאם יגעו בשני נעשו שלישי ועולה לקודש הנוגע בו רביעי [ובלעיל מ"ו]. אבל אם הי' נידון זה שנעשה עמ"ק בקודש ממש. הרי אם יגע בשני. נעשה ראשון כלעיל [פי' ל"ט] (טו):

משנה

ח לא יעשה בבית הבד. אע"ג דמותר לטמא החולין ולאוכלן בטומאתן. הכא אסור משום דבבית הבד עדיין שכל הן ומעמא תרומות ומעברות שבהן. והא דתנן רפ"ד דטבול יום. שהידים וטבול יום שנגעו בטבל מפרשין ממנו תרומת מעשר שהשלישי טהור לחולין. התם באוכלין שנעשין שלישי והכא במשקין שנעשין תחלה אסור. וא"ת באוכלין נמי הא אמרי' לעיל חולין שנעשו ע"ע תרומה הרי הן כתרומה ונפסלין ע"י שני. וטבל חמיר טפי דפתיחא בהו תרומה כדאמר פ"ק דנדה דף ז' ואמאי לא פסיל בהו שני. תירצו התו' בנדה שם דשני דאוריתא ודאי פסיל בטבל. והתם בע"י משום דקלים טומאתי' וכ"ש ידים דאינם אלא מדרבנן וכן כל הטומאות של י"ח דבר דכולהו שני דרבנן לא פסלי: ראב"צ אומר הרי אלו כתרומה. פי' הרב דתרוייהו ס"ל חולין שנעשו ע"ע קדש לאו כקדש דמי שאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש כו' עכ"ל דברים אלו מעורבבין הן דלפי הטעם דרביעי אינו אלא בקדש מקודש. אפילו אי חולין שנעשו ע"ע קדש הוי בקדש אין עושין רביעי שהרי אינם קדש מקודש כלחמי תודה וכשר קרבן. אלא דתרוייהו ס"ל לאו כקדש דמי ומר משוי להו כחולין שאין באין אפילו לכלל שלישי. ורא"צ משוי להו כתרומה ובאין לכלל שלישי ושלישי דידהו שנגעו בקדש עבדי רביעי והיינו דמייתי בחולין תנאי היא דלרא"צ עושה רביעי הע"פ שאינו קדש מקודש וכדפי' במ"ו שכן מפרש הרב"א דלא כפירש"י. והרב לפי דברה כפי' הר"ש שכתב דתרוייהו ס"ל חולין

דבר שמתפשטת הטומאה גבי' טפי. להכי בריש מקדיש קודם לתרומה ותרומה לחולין. משא"כ הכא במשקין חולין מתפשטת הטומאה טפי מבתרומה דהרי משקין נשמין ראשון. ותרומה רק נפסלת מהשני: (יג) ולרמב"ם הנ"ל. ר"י ס"ל דראשון ושני ושלישי שבחולין כשנגעו בקודש. הו"ל כאילו נגעו בתרומה. דהראשון שבחולין מטמא א' בקודש ופוסל א' בקודש. ושני שבחולין פוסל אחד בקדש שלישי שבחולין טהור לגמרי לקודש. ולר"א ראשון שבחולין מטמא שניים ופוסל א' בקודש. ושני שבחולין מטמא א' ופוסל א' בקודש. ושלישי שבחולין עכ"פ פוסל א' בקודש: (יד) וב"ל עוד דמה"ט נקט בית הבד. דהיינו מקום בכיאת הזיתים. ולא נקט גת. שהוא מקום דריכת הענבים. היינו מקום דבעי לאמשעינן רבותא. דלא מיבעיא גת. בוודאי האוכל מאכל טמא. לא יתעסק שם בטלטול הענבים. דהרי כבר הוכרו משבלרן (כשבת דע"ז). אלא אפילו זיתים שאין נכסרין כמסיקתן. עד שיגמור למסוק כפי הצורך למלוי בית הבד (כלקמן רפ"ע). להכי סד"א דמקמי הכי אדרי לעשות שם בבית הבד בטלטול הזיתים. קמ"ל דאפ"ה גזרינן מקודם אטו אח"כ. וא"ב אי ניחא דהאי לא יעשה דמשמעו לשון דחיקה וכבישה הוא. מה לי זיתים או ענבים. ומ"ש בית הבד דנקט. אמנם מ"ש הר"ב ומעמא משקין להיות תחלה. במחב"ר היא שלא לצורך. דהרי הזיתים כבר הוכרו משבלרן למסוק. וא"כ הרי שני שבחולין פוסל את התרומה [בלעיל מ"ו]:

בועז

ח לא יעשה בבית הבד. אע"ג דמותר לטמא החולין ולאוכלן בטומאתן. הכא אסור משום דבבית הבד עדיין שכל הן ומעמא תרומות ומעברות שבהן. והא דתנן רפ"ד דטבול יום. שהידים וטבול יום שנגעו בטבל מפרשין ממנו תרומת מעשר שהשלישי טהור לחולין. התם באוכלין שנעשין שלישי והכא במשקין שנעשין תחלה אסור. וא"ת באוכלין נמי הא אמרי' לעיל חולין שנעשו ע"ע תרומה הרי הן כתרומה ונפסלין ע"י שני. וטבל חמיר טפי דפתיחא בהו תרומה כדאמר פ"ק דנדה דף ז' ואמאי לא פסיל בהו שני. תירצו התו' בנדה שם דשני דאוריתא ודאי פסיל בטבל. והתם בע"י משום דקלים טומאתי' וכ"ש ידים דאינם אלא מדרבנן וכן כל הטומאות של י"ח דבר דכולהו שני דרבנן לא פסלי: ראב"צ אומר הרי אלו כתרומה. פי' הרב דתרוייהו ס"ל חולין שנעשו ע"ע קדש לאו כקדש דמי שאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש כו' עכ"ל דברים אלו מעורבבין הן דלפי הטעם דרביעי אינו אלא בקדש מקודש. אפילו אי חולין שנעשו ע"ע קדש הוי בקדש אין עושין רביעי שהרי אינם קדש מקודש כלחמי תודה וכשר קרבן. אלא דתרוייהו ס"ל לאו כקדש דמי ומר משוי להו כחולין שאין באין אפילו לכלל שלישי. ורא"צ משוי להו כתרומה ובאין לכלל שלישי ושלישי דידהו שנגעו בקדש עבדי רביעי והיינו דמייתי בחולין תנאי היא דלרא"צ עושה רביעי הע"פ שאינו קדש מקודש וכדפי' במ"ו שכן מפרש הרב"א דלא כפירש"י. והרב לפי דברה כפי' הר"ש שכתב דתרוייהו ס"ל חולין

אחרונה

שנעשו ע"ע קדש לאו כקדש דמי וכפ"ב דחולין מייתי לה אהא דא"ר יצחק אין לך דבר שעושה רביעי אלא קדש מקודש וכו'. וסבור הרב שהכל טעם אחד קאמר ומשום דלאו כקדש דמי אינו קדש מקודש ואינו כן אלא הך דפ"ב דחולין מלתא אחריתא היא ואינו ענין לפירושא דמתני'. וכ"כ הרא"ש דת"ק סבר בטלה דעתו והם כחולין. ורא"ל סבר תע"ג דבטלה דעתו לענין קדש דין תרומה יש להן ע"כ ולא הזכיר הך דקדש מקודש כאן. ולפ"ז הא דמסיק הרב נמי דתרוייהו פליגי אמתני' דלעיל דקתני השלישי שבכולן פוסל אוכלי קדש כו' כ"ז הוא לפי שעתו דתנאי דמתני' דהכא ס"ל דרביעי בעי קדש מקודש. ובאמת אינו כן ואדרבה תרוייהו ס"ל דלא בעי קדש מקודש אלא דלת"ק אין נתפסין כלל וכם כחולין ולרא"צ נתפסין ומוסיף שלישי בתרומה ורביעי בקדש. ותנא דמתני' דלעיל דאמר השלישי שבכולן פוסל בקדש ס"ל כרא"צ דנתפסין וממילא עבדי רביעי בקדש. ודע דהרא"ש לבתר דמפרש פלוגתייהו דמתני' דמר משוי להו כחולין ומר כתרומה מסיים בה ושלש מחלוקות בדבר. נראה דסובר כפי' רש"י בחולין דלרא"צ לא עבדי רביעי בקדש וא"כ תנא דמתני' דלעיל הוא מחלוקת שלישית. אבל לפי פי' הרמב"ם שכתבנו אין כאן מחלוקת שלישית. ומיהו כפ' בתרא דנדה מ"ו אשכחן תנא דאמר דנתפסין ע"ע קדש וכקדש דמי. ובחגיגה דף כ' מייתי תנאי דהכא ומייתי עלה מחלוקת שלישית ממתני' דהתם דהיתה מטפחתו מדרס להטאת. וזה נשמע כדפי' מדלא מייתי מתנא דמתני' דלעיל

השלישי

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הרי אלו כתרומה. כתב הר"ב והכי תנאי תרוייהו ס"ל חולין שנעשו על טהרת הקדש לאו כקדש דמו וכלומר בין לענין שאין בו רביעי למגע. ובין לענין האוכלו שלא נפסל גופו. וזהו שכתב הר"ב בספ"ב דחגיגה דלאו כקודש דמו לכל הדברים. ומ"ש הר"ב שאין דבר כו' אלא קדש מקודש. גמ' פ"ב דחולין ד' ל"ה. ופרש"י קדש גמור שקדש גופו כגון בשר קרבן וחלות התודה שנאחז עליהן הזבח ומנחות שקדשו בכלי. אבל ג' של קדש המקודשת בקדושת פה לא והכי מפרש בברייתא דמסכת טהרות בפ"ק ע"ב. והעתיקה הרמב"ם בפירושו בפירקין מ"ה:

הרי אלו כתרומה. לטמא שנים ולפסול אחד: ואין בהם לכלל שלישי: הרי אלו כתרומה. ויש בהם שלישי. והכי תנאי תרוייהו ס"ל חולין שנעשו על טהרת הקדש לאו כקדש דמו. ושאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש בלבד. ופליגי אמתני' דלעיל דקתני הג' שבכלן פוסל לאוכלי קדש:

מלאכת שלמה

טהרת הקדש לאו כקדש דמי והרא"ש ומ"ש פסול לבד ע"כ: בפי' רע"ז ל"ל שאין לך דבר שעושה רביעי בקודש אלא קדש מקודש בלבד. אמר המלקט פי' מקודש בכלי שרת. ובשר קרבן שהן קדושת הגוף ולא קדושת פה וכדתניא הסדר מומא שלמה ופוסל אחד בקדש כאיזה קדש אמרו בקדש מקודש כמו חלות תודה ורקיקי נזיר שלא נאחז עליהן הזבח ומנחות שקדשו בכלי שרת אבל חלות תודה

משנה אחרונה

הכליאו שבכולן וכו' משום דהך מלינן למימר דס"ל כראב"ע וכדפי': לטמא שנים ולפסול אחד. קלת קשה כיון דאמר הרי הן כתרומה בהכי סגי ואמו לא ידעינן דבתרומה איכא שלישי. ואפשר שזה שהביאו לרש"י ז"ל בחולין לפרש דאפילו בקדש אין עושין רביעי מייתורא דלישנא דייק לה. ולפי' הרשב"א ז"ל דאי הוה אמר הרי הן כתרומה לחוד ה"א דלא פליג אלא לענין אי מותר לטמא אותן לכתחלה דלת"ק הרי הן כחולין ומותר לטמאן ולראב"ע אסור ומ"מ שלישי לא עבדי קמ"ל:

ורע דכתוספתא דהא דאמרי' בקדש שהולכין עד רביעי היינו קודש

ורקיקי נזיר שלא נאחז עליהן הזבח ומנחות שלא קדשו בכלי אינם לא בקדש ולא כחולין אלא הרי הן כתרומה והסדר מומא בהן שנים ופוסל אחד. ופליגי הכי תנאי דמתני' דהכא נמי אברייתא שכתבתי לעיל בסי' ו' ורב יצחק דס"ל התם בפרק שני דחולין תנא דחולין שנעשו עע"ה הרי הן כתרומה משמע התם דתרומה עהורה נמי מומאה קדש:

אחרונה

מקודש כגון בשר קדשים וחלות תודה שנאחז עליהן הזבח ומנחות שקדשו בכלי. אבל חלות שלא נאחז עליהן הזבח ומנחות שלא קדשו בכלי הרי הן כתרומה ע"כ וכלשון הזה הביאה הרמב"ם פי"ח מהתה"ע. וקשה לי הא דתנן במעילה פ"ב המנחות מועלין בהן משהוקדשו. קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום. ומאי אירע קדשו בכלי עד שלא קדשו בכלי נמי הא אמרי' הרי הן כתרומה ותרומה נפסלת בט"י. וי"ל דמשקדשו בכלי נפסלין בט"י להיות כקדשים פסולין ונשרפין בכית הדשן בכל פסולי קדשים. ועד שלא קדשו בכלי הרי הן כתרומה טמאה ונשרפין בביתו וליהנות מהן. וכה"ג כתבו התו' שם בפרים הנשרפין:

ח לטמא שנים ולפסול אחד. אם נגע בשרן:

תוספות אנשי שם

ח תוי"ט ד"ה הרי אלו כתרומה כו'. זה שכתב הר"ב לכל הדברים כוונתו הוא שבתומר בקודש נשאה שם עשרה מעלות בקודש ואמר שחולין שנעשה על טהרת הקודש לענין שאה מעלות הראשונות הוי בקודש ולהנך אחרנים שלא הוי בקודש ע"ש (כ"ד):

הלכתא גבירתא כללא דפרק ב

משנה א מאכל שהוכשר צדו האחד. הוכשר כולו. ואם הוא תרומה. מקט"ו אפילו בהצד הנגוב מקודם. אף מסתם ידים ונעשה התרומה שלישי. וכל שלישי אמ"ט לתרומה או למשקין כשאינן של קודש. אפילו כשנגעו בהשלישי בשעה שנעשה שלישי. ידים שנגעו במשקין שע"ג תרומה. נעשו המשקין ראשון מהסתם ידים שניות. וההרומה שני. ואם התרומה כביצה. חוזר ועושה למשקין אחרים ראשון והמשקין עושין אח"כ אפילו להכלי שני. ואם השני הראשון אין בו כביצה. אפילו למשקין אמ"ט. משקין שנטמאו אפילו רק מסתם ידים א"צ שיעור בהן לטמא תרומה או כלי. ואם מאכל שהוכשר מצ"א. נגע אפילו במקום הנגוב שבו בראשון. אם יש בכולו כביצה. הר"ז חוזר ומטמא לתרומה הנוגע בו ועושהו שלישי. ובאין בהשני הזה כביצה. אמ"ט למאכל אחר אפילו אם עיקר טומאתו בא מטומאת מת. טבו"י ואפילו גם ידיו שניות מותר להגיס קדרה שתרומה בתוכה. ולא חיישינן שיגע בהתרומה עצמה שבתוכה. ואם אחר שהגיס מסופק שמא נגע בהתרומה שבתוכה. הו"ל לגבי תרומה ספק דאורייתא. ומדהוא ברה"י. סמאה. ואפ"ה המשקין כקדרה. אע"ג שהן טמאין. אמ"ט הקדרה דטבו"י אינו עושה למשקין שנוגע תחלה רק שלישי. ואין שלישי מטמא כלי:

משנה ב אמר המפרש. מכאן עד סוף פרקין. התנא סופר ומונה סדר מדרגות אכילות הטומאה. וסדר הנגיעות של מיני הטומאה במאכלים או משקין ולכן קראנוהו בשם „סתר המדרגה". ואלו הן א) אכילת הטומאה. חמיר האוכל טומאה מהמאכל הטמא שאכל. דמאכל טמא שהוא ראשון. עושה למאכל אחר הטהור שני. ומאכל שני עושה שלישי. אבל אדם האוכל טומאה יש בו ד' חילוקים. א) האוכל כחצי פרס מאכל ראשון או שני. של חולין. או של תרומה. או של חולין שנעשו על טהרת תרומה. או שאכל כשיעור זה ראשון או שני של קודש. או שנעשה על טהרת קודש. בבל הנך נעשה כשני לכל דבר [רמב"ם פ"ח מאהט"ו] ה"י. ואם אדם שאכל חד מהנך נגע אח"כ במשקין אפילו של חולין. עשאן תחלה [שם]. ב) ואם אכל כשיעור הנ"ל שלישי של תרומה. או שלישי שנעשה על טהרת תרומה. או שאכל כשיעור זה שלישי של קודש. בכולן נעשה האדם האוכל שני לקודש. אבל לא לתרומה. ולפיכך מותר ליגע בתרומה. אבל אסור לאכלה עד שיטבול. אבל קודש שנגע עושה אותו שני [רמב"ם פי"א מאהט"ו הי"א וי"ב]. ג) ואם אכל כשיעור זה שלישי שנעשה ע"ט קודש. הרי הוא טהור. והרי הוא כשאר אוכל חולין בטהרה [רמב"ם פי"א מאהט"ו ה"ט]. ד) אדם שאכל דביעי של קודש מותר לו לאכול תרומה. אבל אסור לאכול קודש עד שיטבול. אבל מותר ליגע בקודש [רמב"ם פי"א מאהט"ו ה"י]. כל אלו הם דיני האוכל מאכל טומאה:

משנה ג מגע טומאה יש בו חילוקים. א) ראשון שבחולין פוסל א' בחולין ומטמא א' שהוזר ופוסל א' בתרומה. שני שבחולין פוסל א' בתרומה. ומטמא א' ופוסל א' בקודש. ובנגע ראשון או שני זה במשקה ובין חולין בין תרומה או קודש. נעשו תחלה [רמב"ם פי"א מאהט"ו ה"ו]. שלישי שבחולין. שאפשר בחולין שנעשו על טהרת תרומה. לא די שמותר ליגע בתרומה אלא מותר אף לאכלו ביחד עם תרומה כשאין כזית תרומה בכדי אכילת פרס של שלישי זה. ואם נגע שלישי זה בקודש. אין עושה אותו רביעי. וגם משקה קודש אין שלישי זה פוסל אותו [רמב"ם אהט"ו פי"א ה"ט]:

משנה ד ב) ראשון ושני שבתרומה טומאת זה וזה מתפשטת לכל מאכל הנוגע בו לפי מדרגת הנוגע והמגיע. חוץ מהשני שאינו מתפשט להלאה בחולין. ובנגע במשקה אפילו של חולין. נעשה תחלה. שלישי שבתרומה פסול ואין טומאתו מתפשטת לשום מאכל שנוגע בשלישי זה. רק שפועל למאכל קודש שנוגע בשלישי זה. ונעשה רביעי [שם ה"ח]. ומשקה קודש שנוגע בשלישי זה נעשה תחלה. אבל משקה תרומה שנגע בשלישי זה טהור [שם]. רביעי שבתרומה. שאפשר בתרומה שנעשה עשק"ו. לא די שמותר ליגע בקודש אלא מותר גם לאכלו ביחד עם קודש כשאין בהקודש כזית בכדי אכילת פרס ברביעי זה:

משנה ה ג) ראשון ושני ושלישי שבקודש טומאת כל א' מתפשטת לכל מאכל הנוגע בו. לפי מדרגת הנוגע ומגיע. בין בחולין או בתרומה או בקודש. חוץ מהשני שאינו ממטא לחולין. וחוץ מהשלישי שאינו מטמא לתרומה שנוגע בו. ובנגעו ראשון ושני ושלישי זה במשקה. יש חילוק. דבנגע בא' מהן משקה חולין. אינו נעשה ראשון רק בנגע בראשון שבקודש. ובנגע בהן משקה תרומה אינו נעשה ראשון רק בנגע בראשון ושני שבקודש. ובנגע במשקה קודש. אפילו בנגע בשלישי שבקודש נעשה ראשון [רמב"ם פי"א מאהט"ו ה"ד וה"ח]. רביעי שבקודש אין טומאת מתפשטת ממנו ולהלן אפילו לקודש הנוגע בו. וכן משקה קודש שנוגע ברביעי זה טהור [שם ה"ח. ולראב"ד שם משקה קודש שנוגע בו נעשה תחלה]. חמישי שבקודש שאפשר בקודש שנעשה על טהרת חטאת. לא די שמותר ליגע באפר ומי חטאת. מדנשמר בטהרת חטאת לשם חטאת. אלא אפילו האוכלו נשאר טהור לחטאת:

משנה ו ז נמצא דראשון ושני שבחולין עושה למשקין חולין. תרומה או קודש תחלה, כשנגעו בו. ושני שבחולין פוסל א' לתרומה ומטמא ופוסל א' בקודש ראשון והשני שבתרומה. עושה למשקין חולין תרומה וקודש תחלה. כשנגעו בו. ורק שלישי שבתרומה עושה רק למשקה קודש תחלה. אבל משקה חולין ותרומה שנגעו בו, טהורים לגמרי. וכ"כ השלישי שבתרומה פוסל רק למאכל קודש. או אפילו לתרומה שנעשה עשק"ו. וכל זה בתרומה עצמה. אבל חולין שנעשה ע"ט תרומה אין מטמאתו מתפשטת יותר משלישי. בין שנגע בחולין תרומה או קודש. נדונין כולן כאילו הן תרומה. ושלישי זה שנגע בהן טהור:

משנה ח אדם שאכל רק מאכל שני. אסור ליגע אפילו במאכלים הטבולין רק לתרומה. ואפילו לא הוכשרו עדיין. עכ"פ כיון שהן במקום שאפשר שיוכשרו. גזרינן מקודם אטו אח"כ. חולין שנעשו ע"ט קודש. הרי הן כחולין גמורין ושני שלו אינו ממטא לשום דבר. דבטלה דעתו אצל כל אדם:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org